

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**INTERPUNKČNÍ NEDOSTATKY V TEXTECH
VYSOKOŠKOLSKÝCH KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jitka Rosenbaumová
Učitelství pro střední školy, obor ČJ-HV

Vedoucí práce: PhDr. Jana Vaňková
Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 28. června 2020

.....
vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych ráda srdečně poděkovala PhDr. Janě Vaňkové za cenné odborné rady, vstřícný přístup, ochotu a trpělivost při vedení této práce.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD	3
1 OBECNÁ TEORETICKÁ VÝCHODISKA	5
1.1 INTERPUNKCE V SOUVĚTÍ	5
1.2 INTERPUNKCE VE VĚTĚ JEDNODUCHÉ	7
2 STANOVENÍ METOD PRÁCE	11
2.1 STANOVENÍ HYPOTÉZ	11
2.2 POPIS MATERIÁLU, POSTUP ANALÝZY	14
2.3 STANOVENÍ KRITÉRIÍ	15
3 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY FILOZOFICKÉ	17
3.1 PRÁCE Č. 1 (FF/01)	17
3.2 PRÁCE Č. 2 (FF/02)	20
3.3 PRÁCE Č. 3 (FF/03)	22
3.4 PRÁCE Č. 4 (FF/04)	24
3.5 PRÁCE Č. 5 (FF/05)	27
3.6 PRÁCE Č. 6 (FF/06)	29
3.7 PRÁCE Č. 7 (FF/07)	31
3.8 SHRNUÍ: FAKULTA FILOZOFICKÁ	34
3.8.1 Posouzení textů dle vymezených kritérií	34
3.8.2 Míra naplnění hypotéz	36
3.8.3 Závěr	36
4 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY PRÁVNICKÉ	38
4.1 PRÁCE Č. 8 (FPR/01)	38
4.2 PRÁCE Č. 9 (FPR/02)	40
4.3 PRÁCE Č. 10 (FPR/03)	43
4.4 PRÁCE Č. 11 (FPR/04)	45
4.5 PRÁCE Č. 12 (FPR/05)	48
4.6 PRÁCE Č. 13 (FPR/06)	50
4.7 PRÁCE Č. 14 (FPR/07)	52
4.8 SHRNUÍ: FAKULTA PRÁVNICKÁ	55
4.8.1 Posouzení textů dle vymezených kritérií	55
4.8.2 Míra naplnění hypotéz	57
4.8.3 Závěr	58
5 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY EKONOMICKÉ	60
5.1 PRÁCE Č. 15 (FEK/01)	60
5.2 PRÁCE Č. 16 (FEK/02)	62
5.3 PRÁCE Č. 17 (FEK/03)	64
5.4 PRÁCE Č. 18 (FEK/04)	66
5.5 PRÁCE Č. 19 (FEK/05)	69
5.6 PRÁCE Č. 20 (FEK/06)	71
5.7 PRÁCE Č. 21 (FEK/07)	73
5.8 SHRNUÍ: FAKULTA EKONOMICKÁ	76
5.8.1 Posouzení textů dle vymezených kritérií	76
5.8.2 Míra naplnění hypotéz	77
5.8.3 Závěr	78

6	ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY STROJNÍ	80
6.1	PRÁCE Č. 22 (FST/01)	80
6.2	PRÁCE Č. 23 (FST/02)	83
6.3	PRÁCE Č. 24 (FST/03)	85
6.4	PRÁCE Č. 25 (FST/04)	88
6.5	PRÁCE Č. 26 (FST/05)	90
6.6	PRÁCE Č. 27 (FST/06)	92
6.7	PRÁCE Č. 28 (FST/07)	94
6.8	SHRNUTÍ: FAKULTA STROJNÍ.....	97
6.8.1	Posouzení textů dle vymezených kritérií	97
6.8.2	Míra naplnění hypotéz	99
6.8.3	Závěr	100
7	POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ Z JEDNOTLIVÝCH FAKULT, CELKOVÉ SHRNUTÍ	102
	ZÁVĚR	107
	RESUMÉ	109
	SEZNAM LITERATURY	110

ÚVOD

Cílem naší práce je zmapovat úroveň interpunkce, množství a povahu interpunkčních nedostatků ve vybraných textech současných diplomových kvalifikačních prací čtyř fakult Západočeské univerzity v Plzni. Volba tématu byla motivována naším zájmem o lingvistickou bohemistiku, zvláště o rovinu syntaktickou a stylistickou, a také skutečností, že interpunkční oblast neodmyslitelně představuje jedno z obtížnějších pravopisných témat v učitelské praxi.

Interpunkce je nezbytným prostředkem strukturace textu; podporuje jeho logické uspořádání, usnadňuje vnímání a správné pochopení komunikátu z pohledu recipienta. Považujeme rovněž za důležité, aby uživatel jazyka, zejména pak absolvent vysoké školy, byl v potřebné míře schopen produkovat kultivovaný psaný projev a disponoval dovednostmi, které mu umožní publikovat kvalitní text teoreticky odborného funkčního stylu.

V současné době si čím dál tím častěji všímáme interpunkčních nedostatků ve veřejném i soukromém psaném projevu. Nejběžněji se s interpunkčními omyly setkáme pravděpodobně v prostěsdělovacím funkčním stylu. Ze všední komunikace ovšem tyto jevy hojně pronikají do dalších stylů včetně odborného.

Je třeba si uvědomit, že velký vliv na současný jazykový úzus má zejména komunikace na sociálních sítích. V konverzacích je patrná (často vědomá) rezignace na interpunkci i psaní velkých písmen za účelem zjednodušení a urychlení komunikace. Vzhledem ke skutečnosti, že drtivá většina komunikujících tyto prostředky užívá denně, domníváme se, že u některých pisatelů, zvláště čtenářsky méně gramotných, tím může docházet k oslabení citu pro členění frází i souvětí, a tedy i pro správné užívání interpunkce. Rezignování na jazyková pravidla se může následně projevit i v textech oficiální povahy, především administrativních a odborných. Míru čtenářské gramotnosti považujeme za jeden z klíčových faktorů. Mnozí uživatelé jazyka jsou totiž zvyklí číst spíše krátká sdělení a výhradně na internetu; chápání a také členění delších a složitějších textů jim pak působí obtíže.

Vedle opomíjení interpunkce pokládáme za stále frekventovanější také opačný problém, a to nadužívání čárek. Pozorujeme jej především v textech publicistické a administrativní povahy. Dle našeho názoru plyne tento jev z nejistoty pisatele a z obavy, že vynechání čárky je pochybením. Sledujeme tak užívání interpunkční čárky bez logického opodstatnění, mnohdy jen nahodile, a nalézáme ji tam, kde je zbytečná, ba

dokonce chybná. Domníváme se, že uživatelé jazyka v dnešní době hodnotí jako závažnější spíše absenci interpunkce než její nadužívání, přestože obojí může představovat stejně podstatný omyl.

Významným důvodem četných interpunkčních nedostatků v odborných pracích může být rovněž nedůsledná korektura textu.

V první kapitole naší práce popíšeme teoretická východiska, stručně zde představíme pravidla interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí. Vycházíme z odborné literatury, výklad jednotlivých interpunkčních jevů doplníme vlastními příklady. Následně stanovíme hypotézy, charakterizujeme zvolený jazykový materiál a postup analýzy, pro analýzu vymežíme kritéria. Stěžejní část práce bude představovat samotná analýza excerpovaného jazykového materiálu na základě vymezených kritérií. Výskyt a frekvenci interpunkčních nedostatků a také naplnění hypotéz budeme posuzovat jak v průběhu rozboru jednotlivých vzorků, tak v dílčích závěrech a posléze v celkovém shrnutí, v němž zaznamenáme výsledky našeho zkoumání.

1 OBEČNÁ TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Ačkoli interpunkcí rozumíme výskyt všech interpunkčních znamének (čárka, tečka, otazník, vykřičník, středník, uvozovky apod.), v naší práci se soustředíme na psaní čárek, neboť tento interpunkční jev pokládáme za nejproblematictější.

1.1 INTERPUNKCE V SOUVĚTÍ

V souvislosti s čárkou v souvětí mluvíme o dvou základních oblastech:

- 1) oddělování dvou a více souřadně spojených vět (hlavních či vedlejších),
- 2) oddělování vět závislých od vět řídicích.

Mezi souřadně spojenými větami píšeme čárku vždy, pokud mezi nimi nestojí spojky *a*, *i*, *ani*, *nebo*, *či* ve významu slučovacím (resp. u spojek *nebo*, *či* hovoříme o poměru eventualitním; k této problematice viz dále).

Louky se zelenaly, ptáci zpívali a z meze se ozývalo radostné bečení jehňat.

(poměr slučovací; první dvě věty spojeny asyndeticky)

Čekala jsem celé roky, a ty ses nevrátil. (= ale; poměr odporovací)

V kraji bylo opravdu nebezpečno, i neohrožení se začali obávat o své životy.

(= dokonce *i*; poměr stupňovací)

Zejména psaní čárky před spojkou *a* představuje velmi komplikovaný jev. Jak je patrné z výše uvedených příkladů, čárku píšeme tehdy, když tato spojka vyjadřuje jiný poměr než slučovací. Situace však není jednoznačná ani v tomto obsahovém poměru, neboť je možno vymezit různé stupně sloučení. V rámci poměru slučovacího vymezují Grepl a Karlík (1986)¹ několik typů. V zásadě je lze shrnout do tří základních:

- a) Propoziční obsahy představují rovnocenné děje. Mohou probíhat současně nebo po sobě následovat.

Dospělí si povídali a děti si hrály.

Nejdříve skládačku pečlivě vystříhla a pak celý objekt sestavila.

Zvláštním příkladem jsou souvětí, kde se obsahy bez ohledu na pořadí střídají.

Vyjadřují se výhradně zdvojenými spojovacími výrazy:

Chvíli pršelo, chvíli svítilo slunce. Hned je přátelský, hned se tváří jako vrah.

¹ Srov. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 357-361.

- b) Druhá věta přináší obsah nečekaný, případně kontrastní. Tento typ se blíží poměru odporovacímu. Zde již čárku píšeme.

*Dlouho bojovala, **a** nakonec se s bolestí vyrovnala.*

Poměr lze odpovídajícím způsobem vyjádřit spojkou *až*:

*Dlouho bojovala, **až** se nakonec s bolestí vyrovnala.*

Typicky se u tohoto významu setkáváme s formálně hypotaktickým vyjádřením prostřednictvím spojky *aby* (tzv. nepravé vedlejší věty účelové²), a to zejména v uměleckém funkčním stylu:

*Dlouho bojovala, **aby** se nakonec s bolestí vyrovnala.*

- c) Druhá věta hodnotí či rozvíjí, co bylo řečeno ve větě předchozí. Vztah je nejčastěji vyjadřován spojovacími výrazy *a to*, *a tím*, dle Grepla a Karlíka (1986)³ zde s čárkou. V hypotaktickém vyjádření jim odpovídají vztažná zájmena *což*, *čímž*, která uvozují tzv. nepravé věty vztažné.

*Půjčuje si moje věci bez svolení, **a to** mě vždy rozzuří.*

*Půjčuje si moje věci bez svolení, **což** mě vždy rozzuří.*

Akademická příručka (2019) však uvádí: „*Stojí-li spojka a ve spojení se zájmenem tím, zpravidla lze větu chápat také tak, že jde o zájmeno odkazující na obsah předchozí věty, a zvolit i psaní bez čárky: Člověk přírodu přetváří(,) a tím ji přizpůsobuje svým potřebám“⁴.*

V méně závažných projevech konkuruje parataktickým spojovacím výrazům také vztažné zájmeno *který* (opět jde o nepravou větu vztažnou).

*Vyučující pověřila jednu žákyni, **a ta** rozdala materiály celé skupině.*

*Vyučující pověřila jednu žákyni, **která** rozdala materiály celé skupině.*

Čárku před spojkou *nebo* píšeme tehdy, pokud spojka vyjadřuje poměr vylučovací, kdy může platit pouze jeden z obsahů (většinou v otázkách; v oznamovacích větách často vícečlenná spojka *bud' – nebo, bud' – anebo*). Naopak v případě poměru eventualitního si z obsahů můžeme vybrat (platí kterýkoli), tudíž se zde čárka nevyskytuje.

*Ovce se pásly na louce **nebo** ležely ve stínu.* (eventualitní poměr)

*Pojedete s námi, **nebo** zůstanete doma?* (vylučovací poměr)

*Ten úkol dokončíš, **nebo** nikam nepůjdeš.* (= jinak nepůjdeš..., vylučovací poměr)

² Viz GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 361.

³ Viz tamtéž.

⁴ PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka. 2., rozšířené vydání*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 167.

Čárkou vždy oddělujeme věty závislé od vět řídicích. Je-li věta vedlejší vložená do věty hlavní nebo nachází-li se mezi dvěma hlavními, oddělujeme ji z obou stran čárkami.

Pokud se vyskytnou za sebou dva spojovací výrazy, z nichž každý náleží jiné větě, čárku píšeme před prvním z nich. Totéž platí i pro parataktické spojky fungující jako junktory mezi jednotlivými výpověďmi (větami hlavními), pokud jsou následovány hypotaktickým výrazem připojujícím větu vedlejší.

*Vždy mu bylo jasné, že **pokud** žena neodpoví, nemá už o něj zájem.*

*Instrukce jsme jí posílali, **a kdyby** přišla dříve, může začít pracovat i bez nás.*

Výjimečně se však můžeme setkat i s případy, kdy pisatel pojme větu vedlejší jako vsuvku. Pak je možno čárku napsat mezi (resp. i mezi) dva spojovací výrazy. Vsuvku lze rovněž oddělit pomlčkami.⁵

*Instrukce jsme jí posílali **a, kdyby** přišla dříve, může začít pracovat i bez nás.*

*Instrukce jsme jí posílali **a – kdyby** přišla dříve – může začít pracovat i bez nás.*

*Instrukce jsme jí posílali, **tudíž, kdyby** přišla dříve, může začít pracovat i bez nás.*

Jestliže se před spojkou vyskytne intenzifikující nebo vytýkácí výraz, čárka se píše před ním, nikoli mezi ním a spojkou.

*Můžete si dovolit improvizovat, **jen pokud** máte celou situaci pod kontrolou.*

*Zastihli jsme ho, **právě když** odcházel.*

1.2 INTERPUNKCE VE VĚTĚ JEDNODUCHÉ

Sem spadá v první řadě oddělování větných členů v koordinačním vztahu, tedy složek několikanásobného větného členu. Pravidla interpunkce mezi koordinačně spojenými větnými členy de facto odpovídají pravidlům souřadně spojených vět v souvětí.⁶ Před spojkami *a, i, ani, nebo, či* ve slučovacím (resp. eventualitním) poměru čárku nepíšeme, ovšem vyjadřují-li tyto spojky jiný poměr, pak členy čárkou oddělujeme.

*Mozaika byla tvořena modrými, hnědými, žlutými **a** fialovými kamínky.* (slučovací poměr)

*Byl už dospělý, **a přece** dětinský.* (odporovací poměr)

*Jsem už dospělý, **a tedy** samostatný.* (důsledkový poměr)

*Dáš si kávu, **nebo** čaj?* (vylučovací poměr)

⁵ Srov. HLAVSA, Zdeněk. *Pravidla českého pravopisu*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1327-x, s. 62.

⁶ Viz kapitola 1.1 *Interpunkce v souvětí*.

*Dáš si kávu **nebo** čaj? (= Dáš si něco k pití?; eventualitní poměr)*

Čárkou naopak neoddělujeme větné členy ve vztahu souřadnosti determinační. Sem patří mimo jiné i tzv. postupně rozvíjející větné členy.

*Představil se nám **nejlepší světový smyčcový kvartet**.*

***Vlevo vzadu v rohu** na zahradě stál altánek.*

Dále ve větě jednoduché oddělujeme spojení v přístavkovém vztahu, přičemž výraz

a) odkazuje ke stejné skutečnosti; jeden výraz představuje jiné pojmenování pro druhý:

*Jeho otec, **významný chirurg**, pomohl řadě lidí.*

b) vyjadřuje shrnutí několika skutečností, k nimž odkazuje několik předchozích členů:

*Od dětství ji zajímala biologie, chemie, fyzika, **zkrátka přírodní vědy**.*

c) pojmenovává výčet jednotlivých prvků množiny, kterou předchodí člen označil jako souhrn, nebo uvádí příklad, tedy jednu skutečnost daného druhu:

*Seznámila nás se svými třemi sestrami, **Klárkou, Janou a Kateřinou**.*

*Rád jezdím na hory, **například do Krkonoš**.*

Čárkou oddělujeme vokativ (5. pád), tedy jediný pád, který nevstupuje do syntaktických vztahů.

***Přátelé**, pojd'te blíž.*

*To ti nikdy **nedošlo**, ty **hlavo otevřená**?*

Věty jednoduché se týká problematika samostatného větného členu. Vytčený člen je oddělen čárkou a ve větě je zastoupen formálně odkazovacím zájmeným výrazem.

***Babiččina návštěva**, ta nám **vždycky udělala radost**.*

*Byla **tam** velká zima, **venku**.*

Čárkami oddělujeme určité typy polovětných konstrukcí.

a) Přívlástek volný vyjadřuje význam, který můžeme z větné struktury vynechat, a smysl věty zůstane zachován, proto jej oddělujeme interpunkcí. Naopak přívlástek těsný ponecháváme bez čárek. Označuje informaci, kterou ze sémantického hlediska nemůžeme z věty vypustit, neboť by se změnil význam sdělení.

Nad korunami stromů, zářícími v paprscích zapadajícího slunce, poletovali ptáci. (= Nad korunami stromů poletovali ptáci.)

Informační schůzka pro studenty vybrané do soutěže se uskuteční 5. února v 15 hodin. (Nejedná se o všechny studenty, nýbrž jen o ty, kteří byli vybráni do soutěže.)

- b) Rozvitou přechodníkovou konstrukcí je vyjádřen volný doplněk. Patří sem i případy, kdy je tvar přechodníku elidován.

Zanechav za sebou temnou minulost(,) rozhodl se začít zcela nový život.

Oči na stopkách, vydali jsme se plnit první úkol. (= Majíce oči na stopkách, vydali jsme se...)

- c) Oddělují se infinitivní konstrukce, které zastupují vedlejší větu ve významu podmínky či možnosti: *Nebýt oné nehody, nikdy bych si neuvědomil svoje chyby. (= Kdyby nebylo oné nehody, ...)*

Čárku též píšeme, pokud lze konstrukci vnímat jako vedlejší větu s elipsou určitého slovesného tvaru: *Zabývali se způsobem, jak [je možno] proces uspíšit.* Podobně jako samostatný větný člen, také vytčená infinitivní konstrukce se zpravidla odděluje, je-li ve větě zastoupena zájmeným výrazem (*Záleží jen na tom, opravdu práci dokončit.*).

Pokud je infinitiv závislý na slovesu *být* (*nebýt*), *mít* (*nemít*), vazba zůstává bez čárky: *Má co dělat. Není se kam podívat.*

Vsuvka (parenteze) představuje informaci z jiné promluvové roviny, vložení jedné výpovědi do jiné. Proto je ohraničena čárkami.

Stará paní byla už tehdy, to jsem nemohl vědět, mrtvá.

Tato informace, řekněme si to na rovinu, už je nám teď k ničemu.

Výjimku tvoří jednoslovné či krátké frazeologizované vsuvky (např. *myslím*, *prosím*, *dejme tomu*), které ztrácejí povahu parenteze a v jazyce je začínáme pocítovat jako funkčně blízké modálním částicím.⁷ Proto zde čárku psát nemusíme.

*Stáli tam **myslím** čtyři lidé. Mohli bychom se u vás zastavit **dejme tomu** v sobotu.*

Ve větě jednoduché se nevyskytuje čárka před spojkami *jako* a *než*. Interpunkci užíváme pouze tehdy, uvozují-li tyto spojky větu (vedlejší).

Je silnější než já. // Je silnější, než jsem si myslela.

⁷ Srov. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 225.

Chová se jako smyslů zbavený. // Chová se, jako by to ani nebyl on.

Dle Akademické příručky⁸ se ovšem lze setkat i s případy, kdy pisatel pokládá výraz připojený spojkou *jako* za apoziční doplnění a po jeho vynechání by se význam sdělení nezměnil. Pak se čárka píše, např.: *Mnohé české řeky, jako Vltava, Berounka, Sázava a Lužnice, jsou letním rájem vodáků.*

⁸ Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 170.

2 STANOVENÍ METOD PRÁCE

2.1 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Domníváme se, že nejčastější problémy v posuzovaných textech budou odpovídat omylům, s nimiž se setkáváme v psaných komunikátech v praxi. Příklady, které uvádíme v této kapitole, pocházejí z námi pozorované psané komunikace (zejména na internetu) funkčního stylu publicistického, administrativního a prostěsdělovacího, např. zpráv a jiných publicistických útvarů, e-mailové korespondence či příspěvků na sociálních sítích. Předpokládáme však, že míra chybovosti bude v odborných textech nižší.

Pro náš výzkum jsme stanovili následující hypotézy.

A) Nadužívání interpunkce

1. Pisatelé nezdůvodněně podléhají tendenci oddělovat jednotlivé větné členy ve větě jednoduché, především pokud jsou bohatě rozvity. Takový větný člen pak začnou mylně vnímat jako polovětnou konstrukci. Děje se tak především u tzv. kondenzátů, jejichž jádrem je deverbativní substantivum.

V případě poškození technického zařízení či jiných komplikací, informujte vedoucí oddělení.

Po zhlédnutí tohoto nepříliš povedeného filmu, dospěl jsem k názoru, že...

Všimněme si, že u druhého příkladu došlo v hlavní větě ke změněnému slovosledu, a to takovému, jaký bývá po připojení věty vedlejší (např. *Když jsem zhlédl film, dospěl jsem k názoru...*; zde správně).

2. Pozorujeme také nadbytečné oddělování určitých typů polovětných konstrukcí.
 - a) Nepatřičně bývají oddělovány některé infinitivní struktury, zejména stojí-li ve funkci podmětu či předmětu nebo rozvíjí-li substantivum.

Považuji za důležité, vyjádřit se mimo jiné i k otázce zákazu kožešinových farem.

Vždy se najde překážka, která se postaví vašemu rozhodnutí, cvičit každý den.

- b) Klíčový problém představuje zanedbávání rozdílu mezi tzv. přívlastkem těsným a volným.

Sucho se tak stalo osudným pro všechny želvy, žijící na Galapágách.

V uvedeném příkladu pozorujeme nadbytečně oddělený přívlastek těsný. Pisatel zřejmě hovoří pouze o želvách na Galapágách, nikoli o všech želvách, chybnou interpunkcí se tedy navíc mění zamýšlený význam sdělení (viz dále bod C). Dle našeho názoru by značnou komplikací mohlo být nejen nadužívání interpunkce

u přívlastku těsného, ale rovněž vynechávání čárky oddělující volnou přívlastkovou konstrukci.

3. Někdy se také setkáváme se zbytečným oddělováním souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím, nejčastěji vyjádřeném spojkou *a*. Pisatel pod vlivem hypotaktické spojky, která je ovšem ukazatelem vztahu mezi větou řídící a vedlejší, podléhá dojmu, že čárku je třeba napsat, ačkoli mezi větami, které jsou na stejné úrovni, je přítomna parataktická spojka, před níž v daném obsahovém poměru čárku nepíšeme. Jsou tak zanedbávány jednotlivé úrovně vět v souvětí podřadném.

Pokud se ve zdraví dožijeme konce roku, a pokud nám štěstí bude přát, rádi bychom se podívali do Malajsie.

4. Také vytýkáací a zesilovací výrazy před spojkou jsou v psaných komunikátech často chybně oddělovány. Buď se u pisatele projeví tendence pociťovat takový výraz jako jistou „vsuvku“ (1.), oddělí jej tedy z obou stran, nebo jej vnímá jako součást hlavní věty a čárku napíše až za ním, tj. mezi tímto výrazem a spojkou (2.).

1. Napište mi obratem zpátky, především, pokud máte vážný zájem.

2. A tyhle krásy cestování jsem si uvědomila teprve, když jsem spatřila italská města naživo.

B) Chybějící interpunkce

1. Snad nejčastějším jevem je absence čárky u vložených vět vedlejších, a to zejména na konci vložené věty. Domníváme se, že ve většině případů plyne tento nedostatek z nepozornosti pisatele (spíše než z neznalosti pravidel).
2. V oblasti koordinačních vztahů způsobuje uživatelům jazyka potíže psaní čárky před spojkou *a*, pokud se jedná o jiný obsahový poměr než prostě slučovací. Interpunkce bývá v takových případech často vynechávána.
3. Pisatelé se nezřídka dopouštějí interpunkčních chyb při psaní titulů za jménem. Vzhledem k faktu, že jde o apoziční vztah, musí být titul v rámci větného celku oddělen z obou stran čárkami. Setkáváme se s případy, kdy je druhá čárka v pořadí opomíjena, pisatel tedy oddělí jen jméno od titulu, např.: *Zástupce Mgr. Jan Novák, Ph.D. se na nás obrátil s prosbou...* Podobný problém nastává také u zkratk označujících typ právnické osoby názvů institucí (např. s. r. o., a. s., o. p. s. apod.).

C) Posun ve významu sdělení

Užití či vynechání čárky může ovlivnit smysl sdělení. Pisatel tak někdy interpunkčním nedostatkem nechtěně poškodí komunikační záměr.

Př.: *nejúspěšnější volejbalový medailista* = nejúspěšnější medailista ve volejbale
nejúspěšnější, volejbalový medailista = nejúspěšnější medailista celkově

Naše hypotézy tedy pro další práci s texty shrneme takto:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H4. Nadbytečné oddělení intenzifikátoru od spojovacího výrazu.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

H8. Posun ve významu sdělení.

2.2 POPIS MATERIÁLU, POSTUP ANALÝZY

Východiskem pro analýzu jsou kvalifikační práce ze čtyř fakult Západočeské univerzity: Fakulty filozofické, Fakulty právnické, Fakulty ekonomické a Fakulty strojní. Zvolíme sedm vzorků z každé fakulty, pokaždé v zastoupení minimálně tří kateder této fakulty, popř. oborů. Zaměříme se na práce diplomové, neboť u jejich autorů již lze předpokládat jistou kompetenci publikovat kvalitní texty teoreticky odborného funkčního stylu. Bude se jednat o díla úspěšně obhájená v uplynulém akademickém roce, tedy 2018/2019. Posuzovanou jednotku bude vždy představovat prvních dvacet normostran textu z každé práce. Do stanoveného množství textu nepočítáme citované pasáže v úryvcích. Jednotlivé vzorky očíslováme a pod tímto označením s nimi budeme dále pracovat.⁹

Nejprve budeme operovat s každým excerptem zvlášť. U každého uvedeme počet nedostatků a zhodnotíme výskyt a frekvenci interpunkčních jevů na základě vymezených kritérií, včetně míry chybovosti v rámci jednotlivých kritérií. Výskyt nedostatků poté porovnáme se stanovenými hypotézami a zhodnotíme, které z hypotéz byly naplněny. Posoudíme znalost interpunkce u dotyčného pisatele/pisatelky, případně jeho/její individuální tendence chybovat v určitých oblastech. Úroveň interpunkce uvedeme do kontextu s celkovou jazykovou úrovní práce.

Poté co provedeme analýzu všech sedmi vzorků náležejících jedné fakultě, porovnáme tyto vzorky mezi sebou. Srovnávání prací jednotlivých kateder či oborů se vzhledem k malému množství vzorků věnovat nebudeme. Opět budeme postupovat podle určených kritérií, zaměříme se na výskyt a frekvenci jednotlivých jevů na dané fakultě, případně uvedeme pisatele, kteří v daném kritériu chybovali nejčastěji. Posoudíme míru naplnění hypotéz. Zhodnotíme všech sedm prací jako celek a vyvodíme dílčí závěr, v němž okomentujeme škálu chybovosti, celkový stav a kvalitu interpunkce v pracích jedné fakulty, popíšeme nejproblematičtější oblasti interpunkce na dané fakultě.

Následně porovnáme výsledky ze sledovaných fakult mezi sebou. Budeme pozorovat, které typy nedostatků převažují na jednotlivých fakultách, resp. které ze stanovených kritérií je uplatňováno a které hypotézy jsou realizovány. Dospějeme k celkovým výsledkům naší analýzy. Zaznamenáme závěr našeho výzkumu, kde zhodnotíme celkový stav i úroveň interpunkce v kvalifikačních pracích, naplnění hypotéz a uplatnění jevů v jednotlivých kritériích.

⁹ Mimo jiné také z důvodu ochrany osobních údajů.

V průběhu analýzy budeme demonstrovat nalezené interpunkční nedostatky na konkrétních příkladech. Pokud dojde k nadbytečné či chybějící interpunkci po obou stranách určitého výrazu či struktury (tj. bude se jednat o dvě interpunkční čárky, ovšem v rámci jednoho jevu), budeme tento jev počítat jako jeden interpunkční omyl.

2.3 STANOVENÍ KRITÉRIÍ

V analýze budeme posuzovat interpunkční nedostatky ve větě jednoduché i v souvětí. Každý vzorek zvoleného materiálu budeme zkoumat na základě následujících kritérií.

1. V oblasti koordinačních vztahů se zaměříme na dodržení interpunkce v souladu s obsahovým poměrem, zejména na psaní čárky před spojkou *a*. Posuzujeme koordinační vztahy mezi větami i mezi větnými členy.

2. Posoudíme, v jaké míře se v textech vyskytuje nadbytečné oddělování větných členů (včetně čárek před problematickými spojkami *jako* a *než*). V rámci toho budeme též sledovat, zda dochází k nepatřičnému oddělování infinitivních konstrukcí a kondenzovaných struktur s deverbativním jádrem.

3. Zhodnotíme správnost interpunkce u přívlastku těsného a volného. Budeme se také věnovat případným omylům v rozlišování tzv. přívlastku několikanásobného a postupně rozvíjejícího (tedy souřadnosti jednosměrné postupné a souřadnosti koordinační u přívlastkových výrazů).

4. V případě výskytu dvou spojovacích výrazů za sebou¹⁰ budeme pozorovat, zda se naplňuje tendence k jejich nadbytečnému oddělování, eventuálně zda se v tomto ohledu objevují jiné nedostatky.

5. Zaměříme se na případné nadbytečné oddělování vytýkacích a modálních částic a příslovcí, včetně případů kombinace spojky s intenzifikátorem.

6. Posoudíme náležité oddělení vedlejších vět¹¹, včetně interpunkce u tzv. vložených vět vedlejších¹².

¹⁰ Zde zkoumáme jevy dvojího typu. Jednak jde o spojovací výrazy náležející jednotlivým druhům vedlejších vět na různé úrovni v rámci věty složené (různověté hypotaktické výrazy) (1.), jednak o spojení parataktického výrazu, který funguje jako junktor v rámci řazení jednotlivých výpovědí, s výrazem hypotaktickým připojícím jednotlivé vedlejší věty (2.).

1. *Řekla, že pokud nepřijde, určitě se nám ozve.*

2. *Vrátili jsme se domů, a protože bylo venku hezky, šli jsme ještě na zahradu.*

¹¹ Mimo jevy posuzované v bodě 4.

¹² Tímto pojmem zde rozumíme větu vedlejší vloženou do jedné věty řídící či mezi dvě věty řídící.

7. Budeme zkoumat správnost interpunkce u vsuvek. V odborném stylu předpokládáme častý výskyt výrazů parentetického původu s oslabenou větnou platností, kde je možná interpunkce obojí. Rovněž tedy posoudíme, zda převažuje tendence oddělovat je čárkami, či nikoli.

8. Soustředíme se na interpunkci u výrazů v apozičním vztahu, a to včetně psaní titulů za jménem a zkratkou označujících typ právnické osoby, např. *Ph.D.*, *s. r. o.* apod.

9. Obecně zhodnotíme, zda převažuje spíše tendence k nadužívání, nebo k vynechání interpunkce.

Pokusíme se rovněž vyhodnotit, nakolik mohou být interpunkční nedostatky ovlivněny syntaktickou komplikovaností celku a mohou být důsledkem nepozornosti, a nakolik jsou naopak způsobeny neznalostí pravidla.

3 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY FILOZOFICKÉ

3.1 PRÁCE Č. 1 (FF/01)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 33

Nadbytečná interpunkce: 13

Chybějící interpunkce: 20

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ve třech případech se setkáváme s nadbytečně užitou čárkou před spojkami *nebo* a *či* v poměru eventualitním, jinde naopak čárka před spojkou *nebo* chybí v poměru vylučovacím. Místy postrádáme interpunkci před spojkou *a* v poměru odporovacím (*a naopak*), stupňovacím (*a dokonce*) či důsledkovém (*a tím pádem*). Čárka také dvakrát chybí v hraničním typu slučovacího poměru¹³ před spojovacím výrazem *a tím* ve významu, kde lze obsah druhé věty transformovat do nepravé věty vztahné, např.: „... *latentně potvrzují vlastní stigmatizaci a tím potvrzují svou sociální identitu*“.

2. Pisatelka nadbytečně odděluje některé větné členy a rozvitě konstrukce, a to v rozličných syntaktických funkcích. Někdy jde o interpunkci naprosto nahodilou. Čárka je též opakovaně užívána před spojkami *než*, *nežli*, *jakožto*, přestože neuvodují vedlejší větu. V následujícím celku vidíme mylně oddělený doplněk: „*Prostor ve své základní podstatě viděl Eukleidés, jakožto prostor o třech dimenzích – nahoru x dolů, vlevo x vpravo a dopředu x dozadu*“.

3. Problém, který má mimo jiné vliv na srozumitelnost sdělení, představuje časté anteponování polovětných přívlastkových konstrukcí. Autorka pak (snad právě kvůli srozumitelnosti) podléhá tendenci anteponovanou konstrukci chybně oddělit jako volně připojenou: „... *Newton a jeho zákon o gravitaci a pohybu, který by se bez, v té době revolučního, pojetí prostoru neobešel*“. Jak lze zaznamenat, vlivem anteponování též dochází ke stylisticky nevhodné kumulaci předložek. Jindy pozorujeme (u postponovaných konstrukcí) nedbalost při rozlišování přívlastku těsného a volného: „*Na poli antropologie je zásadním posunem od prostoru fyzického k prostoru sociálnímu dílo Primitivní klasifikace napsáno Émilem Durkheimem a Marcelem Mausseem (1963)*“. Povšimněme si, že přívlastková konstrukce bez oddělení čárkou nedává smysl, v uvedeném případě tedy jednoznačně jde o přívlastek volný. V následujícím příkladu je přívlastková konstrukce naopak nositelem nezbytné informace, bez níž by se význam věty změnil. Zde tedy čárky

¹³ Viz kapitola 1.1. *Interpunkce v souvětí*.

být nemají: „Založení místa, spojeného s příběhy o prvních příchozích, vytváří historickou vazbu k místu, která je členy dané skupiny znovu a znovu živena vyprávěním a ritualizací“. Výrazy v platnosti přívlastku několikanásobného a postupně rozvíjejícího jsou v textu vhodně rozlišovány.

4. Pisatelka se dvakrát dopustila chybného užití interpunkce mezi dvěma různovětými spojovacími výrazy. Šlo o spojky hypotaktické, např.: „... ovlivňují, jelikož, přestože se práce soustředí hlavně na fenomén přechodu, tzv. vmístění, tyto faktory jsou zcela zásadní“.

5. Nedostatky v této oblasti se ve vzorku nevyskytují.

6. Již na první stránce úvodní kapitoly postrádáme ve dvou případech interpunkci na konci vedlejší věty vložené mezi dvě věty hlavní, které jsou souřadně spojené spojkou *a* ve slučovacím poměru: „Napotřetí jsem ji dopředu připravila, že nás čeká návštěva kavárny a ujistila ji, že to zvládne“. Nedostatky tohoto typu jsou v práci četné. Dochází i k oddělování vedlejších vět vložených do jedné věty řídicí, např.: „Skrze symbolické vyloučení, se kterým se setkává v průběhu sekundární socializace zjišťuje, že přístup k některým místům je mu odepřen“. Jinde vidíme chybně užitou čárku mezi dvěma větami vedlejšími, které jsou v koordinačním vztahu a spojené spojkou *a* v poměru slučovacím. Vzorek obsahuje celkem jedenáct nedostatků v oblasti oddělování vedlejších vět.

7. Interpunkční omyly v oblasti parenteze nepozorujeme. U autorky se projevuje tendence výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (např. *mimo jiné, zjednodušeně řečeno*) spíše oddělovat.

8. Pozorujeme absenci čárky v apozičním vztahu u názvu společnosti: „*Mé velké díky patří také SPOLEČNOSTI TADY A Ted', o.p.s. a řediteli organizace...*“. Pisatelka oddělila jen název společnosti od zkratky v apozici, nikoli však tuto zkratku z druhé strany. Dále v textu je však v témž názvu interpunkce správná, lze se tedy domnívat, že šlo o chybu z nepozornosti. Stejný omyl ale zaznamenáváme u titulu za jménem vedoucího práce (*Ph.D.*) v rámci větného celku. Práce obsahuje i několik dalších chyb v oblasti oddělování apozičních vztahů, pokaždé se jedná o vynechání čárky, která konstrukci uzavírá.

9. Na základě výše uvedených kvantitativních údajů můžeme konstatovat, že v daném vzorku převažuje spíše tendence interpunkci vynechávat než nadužívat.

Naplnění hypotéz:

- H1. Nadbytečně oddělené větné členy.
- H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.
- H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.
- H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.
- H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.
- H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.
- H8. Posun ve významu sdělení.

V následujícím příkladu vidíme naplnění hned dvou hypotéz v rámci jednoho syntaktického celku. „*Druhý typ míst, jsou taková místa, kde jsou aktéři projevům stigmatizace naopak vystaveni, a často jsou z nich vylučováni.*“ V úvodu větného celku se vyskytuje nadbytečně oddělený větný člen – podmět – a dále zaznamenáváme chybně užitou čárku mezi dvěma větami vedlejšími, které jsou v koordinačním vztahu, spojené spojkou *a* v poměru slučovacím. Tento nedostatek je ovšem provázen nevhodnou stylizací.

Znalost interpunkce u pisatelky je spíše neuspokojivá. Četné chyby evidentně pramení z nepozornosti. Shledali jsme nedostatky dle téměř všech vymezených kritérií. Naplněny byly i četné hypotézy. Největší problém spatřujeme v neoddělování vložených vedlejších vět a také v nedodržování interpunkce v souladu s obsahovým poměrem mezi členy koordinačních vztahů.

Celkově má práce nízkou jazykovou úroveň, kromě interpunkčních chyb se ve velké míře vyskytují i další jazykové nedostatky (zejména tvaroslovné či pravopisné – psaní velkých písmen), můžeme si též povšimnout diakritických chyb z nedbalosti. Nelze přehlédnout tzv. tasemnicovité věty tvořené opakovaným užitím vztažného zájmena *který*. Takové prostředky činí text nepřehledným.

3.2 PRÁCE Č. 2 (FF/02)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 6

Nadbytečná interpunkce: 1

Chybějící interpunkce: 5

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Interpunkce je vždy užívána v souladu s obsahovým poměrem. Správně jsou čárky psány před spojkou *a* v poměru stupňovacím a důsledkovém (výrazy *a tak*, *a tudíž*, *a dokonce*). Pisatelka též rozlišuje poměr vylučovací od poměru eventualitního vyjádřeného spojkami *nebo*, *či*.

2. Nadbytečně oddělené větné členy se v textu nevyskytují. U infinitivních konstrukcí, kde jsou možné obě varianty interpunkce, převažuje tendence neoddělovat: „*Nešlo jen o to představit jednotlivé stavby...*“.

3. Do této oblasti spadají čtyři ze šesti nalezených nedostatků. Pozorujeme neoddělování přívlaskových konstrukcí bez ohledu na to, zda jde o přívlastek těsný, nebo volný. Volné přívlaskové konstrukce jsou tedy nevhodně ponechány bez čárky: „*Tyto kulturní akce reflektující vznik samostatného československého státu se konaly v průběhu celého roku 2018...*“. V jiných případech nejde vysloveně o chybu, ale vzhledem ke komplikovanosti značně kondenzovaných celků bychom považovali za vhodné přívlaskovou konstrukci oddělit: „*Tento projekt, ..., tvořil linii sestávající se z tradičních kulturních akcí města Plzně doprovázenou podstatnou částí zcela nových počinů*“.

4. Interpunkce je v tomto ohledu v pořádku. Nalezli jsme příklad dvou hypotaktických výrazů za sebou, čárka byla správně napsána před prvním z nich.

5. Nedostatky se ve vzorku nevyskytují.

6. Nalézáme jeden interpunkční omyl, došlo k nadbytečnému oddělení souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím vyjádřeném spojkou *a*: „*... za dobu své existence nasbíral milióny snímků, které při své každodenní činnosti pořídili fotoreportéři ČTK, a zachytili jimi mnoho významných historických okamžiků naší vlasti*“. Obsah koordinačního vztahu vyjádřeného oběma vedlejšími větami lze vyjádřit také použitím vztažného zájmena v obou těchto větách: „*snímky, které pořídili... a kterými je zachyceno...*“.

7. V textu je několik komentujících poznámek, oddělených správně z obou stran jako vsuvka. U případných jednoslovných výrazů parentetického původu volí pisatelka

ponechání bez interpunkce: „*Bohužel prodej kina do soukromého vlastnictví neumožnil pokračovat v započaté tradici*“.

8. V jediném případě shledáváme u titulu za jménem vedoucí práce (*Ph.D.*) vynechání čárky uzavírající apoziční strukturu. Ve všech ostatních apozičních vztazích je interpunkce správná.

9. Převažují nedostatky způsobené vynecháním interpunkce. Pokud je možná interpunkce obojí, podléhá autorka tendenci čárku spíše nepoužít.

Naplnění hypotéz:

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Interpunkční nedostatky v oblasti přívlastkových konstrukcí jsou opakované, zřejmě tedy pramení z neznalosti, u dalších ojedinělých chyb se domníváme, že šlo o nepozornost. Celkově autorka prokazuje značně uspokojivou znalost interpunkčních jevů.

Práce má velmi dobrou jazykovou úroveň, narazíme na občasné morfologické omyly (tvary zájmena *jenž*). Z hlediska stylistiky pokládáme některé větné celky za zbytečně rozsáhlé, komplikované a nepřehledné; považovali bychom za vhodné je rozdělit či kondenzované konstrukce nahradit vedlejšími větami, případně pro přehlednost některé struktury oddělit čárkami (viz výše problematika přívlastkových konstrukcí v bodě 3.).

3.3 PRÁCE Č. 3 (FF/03)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 39

Nadbytečná interpunkce: 9

Chybějící interpunkce: 30

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Pisatel jako by naprosto rezignoval na užití interpunkce před spojkou *a* v jiném obsahovém poměru než slučovacím, tedy v poměru stupňovacím (spojovací výrazy *a dokonce, a to i*), důsledkovém (*a tudíž*) i odporovacím (*a naopak, a ne, a nikoli*). V této oblasti se v práci vyskytuje velké množství chyb. Čárka též někde chybí před dalšími spojovacími výrazy v poměru odporovacím: „*Tato substituce se může týkat dvou či více dějů/důsledků podobného charakteru ovšem rozdílné intenzity...*“. V následujícím případě jde o odporovací poměr vyjádřený hypotakticky: „*Ani tento prvek humoru nemůžeme však označit za gag byť slovní*“. Dále postrádáme čárku v koordinačním vztahu vyjádřeném zdvojeným spojovacím výrazem (*jak – tak*). Interpunkce je naopak (zejména ve složitějších strukturách) často užívána před spojkami *anebo, či* bez ohledu na to, zda vyjadřují poměr vylučovací, nebo eventualitní.

2. V textu několikrát nalézáme nadbytečně oddělený větný člen, v některých případech naprosto nahodile a nelogicky, zřejmě jde i o omyly z nepozornosti: „... *konkrétně na příkladu proměny irského nakladače (Galy Gay) ve hře Bertolda Brechta Muž jako muž, z mírného člověka, ve vojáka s touhou zabít a poslouchat*“. Spojení *z mírného člověka* je zcela zbytečně ohraničeno z obou stran čárkou. Setkáváme se i s nadbytečným oddělením infinitivní konstrukce ve funkci přívlastku neshodného: „*Je dvanáct hodin, když otec pojme myšlenku, sdělit Hugovi něco důležitého*“. U infinitivní konstrukce uvozené formálně odkazovacím výrazem spatřujeme ovšem tendenci neoddělovat: „*Je zřejmé, že snaha rodičů směřuje k tomu přimět syna k zodpovědnějšímu přístupu ke svému životu*“. Absence čárky zde není chybná, v souladu s Akademickou příručkou¹⁴ však vidíme jako vhodnější konstrukci oddělit, neboť je rozvitá.

Setkáváme se i s nadbytečnou interpunkcí před spojkou *než*: „... *člověk se tak často stává, spíše než hybatelem, tak pasivním účastníkem systému pojmu...*“. V uvedeném příkladě je spojka posílena intenzifikátorem, struktura je však nevhodně stylizována, došlo

¹⁴ Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 161.

k nelogickému oddělení jmenné části přísudku. Význam lze vyjádřit například takto: „Člověk se stává spíše pasivním účastníkem než hybatelem“.

3. V rámci přívlaskových konstrukcí se vyskytují výhradně případy tzv. přívlasku těsného, převažují stručnější konstrukce. V této oblasti neshledáváme žádný nedostatek. Koordinační a determinační souřadnost je u přívlaskových výrazů vhodně rozlišována. Shledáváme však nadbytečnou interpunkci za druhým členem několikanásobného přívlasku: „*Tato druhá, iracionální, část lidského (dá se říct společného) vědomí straší právě svojí nevyzpytatelností...*“. Pisatel zde pravděpodobně promítá pravidla interpunkce apozičních vztahů do vztahů koordinačních. Výrazy *druhá* a *iracionální* jsou však vzájemně v koordinačním vztahu, čárka má být tedy pouze mezi nimi.

4. Ve dvou případech jsme svědky nadbytečného oddělení dvou hypotaktických výrazů za sebou. Opakovaně však shledáváme absenci interpunkce, pokud se setkává parataktický výraz s hypotaktickým, např.: „... *nicméně tyto proklamace jsou naučené a jakkoliv jsou politická prohlášení jejich nositelů odrazem jejich myslí a přesvědčení, nejsou odrazem jejich skutečné osobnosti*“. V uvedeném celku je souřadící spojka a následována hypotaktickým výrazem *jakkoliv* uvozujícím vedlejší větu, je tedy nutno před ní napsat čárku. Takovýchto omylů v textu zaznamenáváme několik.

5. Nalézáme jeden nedostatek způsobený chybným oddělením intenzifikujícího výrazu od spojky („*Zvláště pak, pokud...*“).

6. Drtivá většina nedostatků (chybějící interpunkce) je způsobena nenáležitým oddělováním vedlejších vět, a to nejen na konci vedlejších vět vložených do jedné věty hlavní či mezi dvě věty hlavní, ale rovněž u prostého uvození vedlejší věty hypotaktickým výrazem: „*Groteska je filmový či divadelní dramaturgický útvar kde ,Odlidšťování probíhá formou zvěčňování*“.

7. Ojediněle chybí, zřejmě vlivem nepozornosti, čárka uzavírající parentetickou konstrukci. U výrazů parentetického původu s oslabenou větnou platností převažuje tendence oddělovat: „*Přesněji řečeno, možnosti zvláštní divadelní formy, kterou si Havel za tímto účelem vytvořil, ...*“.

8. Podobně jako v bodě 7., také v apozičních vztazích několikrát postrádáme interpunkci na konci struktury.

9. V drtivé většině převažuje vynechání interpunkce, domníváme se, že převaha nedostatků pramení z nedůslednosti.

Kromě výše uvedených jevů nalézáme také nedostatek, který nespadá do našich kritérií. Jde o strukturu volného doplňku, kterou pisatel opomněl oddělit z druhé strany: „... *jak sami sebe vidíme a jací ve skutečnosti, zbaveni kontextu, kulis a představ o sobě samých skutečně jsme*“.

Naplnění hypotéz:

- H1. Nadbytečně oddělené větné členy.
- H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.
- H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu.
- H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.
- H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

V textu se mnohokrát setkáváme s chybějící interpunkcí u jednoduchých a zcela jednoznačných jevů. Přestože pisatel obecně vykazuje neuspokojivou znalost interpunkce, lze hovořit především o jisté ledabylosti až rezignaci na jazykový formát práce, což je patrné zejména v oblasti oddělování vedlejších vět a vyjadřování obsahových poměrů koordinačního vztahu.

V práci zaznamenáváme velké množství chyb i v dalších jazykových oblastech, zejména omyly morfologické. Pisatel nezdědka užívá chybných tvarů přivlastňovacích i vztažných zájmen, porušuje shodu v nejrůznějších syntaktických vztazích. Řada syntaktických celků je nesrozumitelně stylizována, v některých větách evidentně chybí slovesa v určitém tvaru či jiné výrazy.

3.4 PRÁCE Č. 4 (FF/04)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 17

Nadbytečná interpunkce: 9

Chybějící interpunkce: 8

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Opakovaně nalézáme zcela zbytečnou interpunkci před spojkou *a* ve slučovacím poměru. Čárka naopak dvakrát chybí v dalších obsahových poměrech, a to důsledkovém (*a tedy*) a stupňovacím (*a nadto*). Pozorujeme též absenci interpunkce u zdvojeného spojovacího výrazu: „*Prouty reflektování používá, aby postiženým klientům umožnil*

navázat kontakt jak s realitou tak i se sebou samým i s ostatními lidmi“. Ostatní případy koordinačních vztahů jsou v pořádku.

2. Pisatelka podléhá tendenci chybně oddělovat rozličné výrazy v rámci větné struktury. Některé rozvité větné členy patrně vnímá jako vedlejší větu: „*Jako jediní z živočichů na této planetě, dokážeme lhát*“. Jinde je čárka použita naprosto nahodile, bez rozmyslu: „*Tyto vlastnosti, člověk získá až během života, nejsou vrozené*“. Nadbytečné čárky před spojkami *jako* a *než* však neshledáváme. Ojediněle se setkáváme s nevhodně stylizovanými jevy. Pokud bychom chtěli posuzovat interpunkci před spojkou *než* v následujícím celku: „*Je to pravděpodobně tím, že se zabýval převážně studiem zvířecího chování, než lidského*“, dojdeme k závěru, že není chybná interpunkce, nýbrž je nevhodně zvolena spojka (tj. lze použít např. výrazy *a ne, ale ne*). Přestože spojka *než* zde neuvozuje vedlejší větu, jde v tomto případě o koordinační vztah odporovacího poměru, vyhodnocení správnosti či nesprávnosti čárky nemá řešení, proto tento případ do interpunkčních omylů nepočítáme. Jde spíše o záležitost stylistiky.

3. Přívlastkové konstrukce jsou odděleny správně, pisatelka vhodně rozlišuje přívlastek těsný a volný i tzv. přívlastek několikanásobný od přívlastku postupně rozvíjejícího.

4. Nalézáme několikrát výskyt dvou spojovacích výrazů za sebou, interpunkce je vždy správná.

5. Nedostatky v této oblasti se v textu nevyskytují.

6. Dvakrát postrádáme interpunkci na konci vedlejší věty vložené do věty hlavní. Ojediněle ovšem chybí čárka i před spojkou či relativem uvozujícím vedlejší větu, což je zřejmě důsledkem nepozornosti.

7. Většina parentetických vztahů je oddělena v souladu s pravidly, narazili jsme pouze na jednu nepozornost: „*Humanistická psychologie, na rozdíl od předešlých proudů je nejméně teoreticky založená a zabývá se nejvíce psychoterapií*“. Uvedený celek lze napsat i bez čárky, ovšem pokud chce pisatelka konstrukci vnímat jako vsuvku, je třeba ji oddělit z obou stran. Vsuvky s oslabenou větnou platností se ve vzorku nevyskytují, tudíž nelze posuzovat tendence pisatelky v tomto ohledu.

8. V textu nalézáme značné množství apozičních vztahů, u většiny z nich je interpunkce správná. Místy chybí oddělení uzavírající apoziční strukturu, v jednom případě dokonce postrádáme interpunkci z obou stran: „*Druhé zaměření tedy zážitková terapie zaměřená na emoce je mířená na změnu emočních schémat*“. Konstrukce *tedy zážitková terapie* je zcela jednoznačně apoziční. Chybu jsme shledali i v případě souřadnosti

apoziční, kde se čárka neužívá (spojky *čili, neboli, aneb* apod.): „*Osobnost behaviorismus pojímá jako systém určitých faktorů, neboli zvyků, které chování vyjadřují*“.

9. Převládá tendence interpunkci spíše nadužívat. To je patrné i z příkladů, kde užití interpunkce není chybné a kde lze nahlížet jistý výraz či konstrukci oběma způsoby (viz bod 7.).

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

U hypotézy H6 se však mnohem častěji uskutečňuje opačná tendence, než kterou jsme předpokládali. Jde o nadbytečné užívání čárky ve slučovacím poměru před spojkou *a*, jak je popsáno v bodě 1.

Znalost interpunkce je vcelku akceptovatelná (spíše průměrná). Domníváme se, že případy chybějící interpunkce plynou převážně z nepozornosti, u nadbytečných čárek jde dílem snad o nedůslednost, jinde patrně o neznalost. Některé interpunkční oblasti zvládá pisatelka bez problémů, jinde má tendenci opakovaně chybovat, a to zejména v podobě nadužívání interpunkce ve slučovacím poměru, případně opomíjí nutnost patřičně oddělovat vedlejší věty.

Práce má relativně uspokojivou jazykovou úroveň. Místy nacházíme porušení shody u postponovaných přívlasků a také v konstrukcích s deverbativními substantivy, tedy zejména chyby syntaktické. Občasně shledáváme drobné stylistické neobratnosti.

3.5 PRÁCE Č. 5 (FF/05)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 8

Nadbytečná interpunkce: 5

Chybějící interpunkce: 3

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Dvakrát spatřujeme nadbytečnou interpunkci před spojkou *a* v poměru slučovacím. V jednom případě také shledáváme chybně užitou čárku před spojkou *nebo* v eventualitním poměru: „... což může z důvodu narušení imunitních buněk vést ke zvýšenému riziku infekce, nebo může také zapříčinit infertilitu u mužů“. Všechny ostatní obsahové poměry koordinačních vztahů jsou po stránce interpunkční v pořádku.

2. Nalézáme dvě nadbytečně oddělené kondenzované struktury, v obou případech je jejich jádrem substantivum. V první struktuře šlo o deverbativum, v následujícím celku pozorujeme substantivum odvozené od adjektiva: „V případě bezprostřední blízkosti úložišť radioaktivního odpadu (např. na druhé straně řeky), mohlo dojít k jeho erozi a uvolnění radioaktivního materiálu“.

3. Pisatel vhodně posuzuje přívlastkové konstrukce, bez komplikací rozlišuje přívlastek těsný a volný a rovněž přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející.

4. V případě výskytu dvou spojovacích výrazů za sebou je vždy čárka správně užitá před prvním z nich. Zaznamenali jsme sice větný celek, kde se objevuje čárka mezi dvěma hypotaktickými výrazy za sebou, pisatel však strukturu vnímá jako vsuvku, a interpunkci tedy nepovažujeme za chybnou: „V rámci této studie byl rovněž proveden terénní výzkum v Mailuu-Suu, přičemž, jak lze z názvu práce odvodit, hlavním tematickým zaměřením byla migrace“.

5. Nadbytečné oddělování vytykáčích ani intenzifikujících výrazů neshledáváme.

6. Pisatel správně odděluje všechny věty vedlejší, a to včetně vedlejších vět vložených.

7. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností pisatel převážně odděluje (*nicméně, celkem vzato, jinak řečeno*). Nezřídka volí čárku pro oddělení konektorů: „Na druhou stranu, Tchynybekov Nourlan, ..., tvrdí, ...“. Jinde naopak chybí interpunkce u vsuvky (komentující poznámky), která být oddělena musí. Setkali jsme se též s chybně umístěným interpunkčním znaménkem, zřejmě vlivem nepozornosti: „V rámci této podkapitoly uvedu výčet předních aktérů angažujících se v řešení – lépe

řeceno – zvládání environmentální hrozby ve zkoumané oblasti Mailuu-Suu“. Vsuvka je sice oddělena pomlčkou, avšak stejně tak je možno ji oddělit čárkami, proto tento jev počítáme do interpunkčních nedostatků týkajících se psaní čárek. Pokud chceme konstrukci považovat za vsuvku a zachovat autorský záměr, druhá pomlčka se má nacházet až za slovem *zvládání*. Nabízí se však řešení uvedený vztah nahlížet jako tzv. rektifikaci, kdy se jedná o jistý přechod mezi apozičním a koordinačním vztahem¹⁵. V takovém případě by druhá čárka (pomlčka) v pořadí byla vynechána úplně.

8. V rámci apoze nacházíme, podobně jako v některých předchozích pracích, absenci čárky u titulu za jménem (*Ph.D.*). Ostatní apoziční vztahy jsou však odděleny v souladu s pravidly.

9. Celkově vidíme sklon interpunkci spíše užívat (a nadužívat) než vynechávat, což je patrné i u fakultativního oddělování výrazů parentetického původu nebo konektorů.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Opět dochází k opaku jedné z hypotéz (H6). Čárky před spojkou *a* mimo poměr slučovací nepostrádáme, nýbrž jsou nadbytečně užívány právě v poměru slučovacím.

Znalost interpunkce u pisatele lze hodnotit jako velmi dobrou. Problém spočívá pouze v nadužívání čárek u poměru slučovacího a v chybném oddělování rozvitých větných členů. V ostatních případech jde spíše o občasné nedostatky způsobené nepozorností.

Práce má velice kvalitní jazykovou úroveň, zřídka nalézáme pouze překlepy (např. chybějící diakritická znaménka) a stylistické neobratnosti (řetězení genitivních vazeb).

¹⁵ Srov. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 224.

3.6 PRÁCE Č. 6 (FF/06)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 23

Nadbytečná interpunkce: 14

Chybějící interpunkce: 8

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Třikrát je chybně užitá čárka ve slučovacím poměru vyjádřeném spojkou *a*. Dále pozorujeme nadbytečnou interpunkci rovněž v poměru slučovacím před spojkou *ani* a velmi často také v poměru eventualitním před spojkou *či*. Místy je nadbytečná interpunkce doprovázena (a možná i způsobena) nemotivovanými syntaktickými odchylkami, jak je patrné v následujícím větném celku: „*Je tomu tak především díky obavám spojeným s demokratickým deficitem lobbování, s otázkou transparentnosti, a o rovnosti přístupu k veřejným záležitostem*“. Jednotlivé větné členy jsou zde evidentně ve slučovacím poměru koordinačního vztahu, tudíž je čárka před spojkou *a* chybná, logické vyznění výpovědi navíc komplikuje anakolut.

2. Opakovaně shledáváme čárku před spojkou *než*, přestože tato spojka neuvozuje vedlejší větu, např.: „*Některé zájmové skupiny však mají silnější motivaci pro jednání a překonání problémů kolektivního jednání, než jiné*“. V uvedeném případě vznikla nadbytečná čárka zřejmě vlivem rozvité přívlastkové konstrukce, která spojuje předchází.

3. Pozorujeme jeden nedostatek v oblasti přívlastkových konstrukcí: „*Důvodem vzniku tohoto registru je, aby aktéři zastupující zájmy oproti unijním institucím (lobbisté), dali veřejnosti najevo, jaké záměry mají a obeznámili ji se sférou, ve které působí*“. Autorka zde podléhá tendenci oddělit postponovanou přívlastkovou konstrukci coby přívlastek volný, oddělila ji však pouze z jedné strany (na konci). Pokud by konstrukci skutečně vnímala jako volnou, změnil by se i význam sdělení, tedy v případě volného přívlastku by hovořila o všech *aktérech*, nikoli pouze o skupině *aktérů*, která je blíže determinována přívlastkovou konstrukcí. V tomtéž celku si navíc všímáme absence čárky u vložené věty vedlejší (*jaké záměry mají*), viz bod 6. V ostatních případech je přívlastek těsný a volný rozlišen správně.

4. Pokud se v textu vyskytují dva spojovací výrazy za sebou (tak, jak jsme je definovali v kritériích), interpunkce je správná. Jednou však zaznamenáváme nadbytečně užitou čárku mezi dvěma komponenty složeného spojovacího výrazu (*nejen že*):

„Institucionální uspořádání nejen, že může usnadnit lobbování zájmových skupin, ale ovlivňuje také konkrétní výsledky politik“.

5. Vytýkací výrazy jsou správně ponechány bez čárky.

6. Nezřídka je opomíjena interpunkce na konci vložených vět vedlejších, a to jak u vedlejších vět vložených do jedné věty hlavní (např.: „*Mluví se... o zavedení přiměřených pravidel pro případ, kdy by lobbista porušil pravidla etického lobbingu a transparentnosti a také o posílení pravidel v souvislosti s fenoménem ‚otáčejících se dveří‘.*“), tak u vět vložených mezi dvě věty hlavní (viz příklad v bodě 3). V oblasti vedlejších vět se setkáváme také s nadbytečnou interpunkcí. V následujícím souvětí jsou poslední dvě věty vedlejší souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím, přesto je pisatelka oddělila: „*Další obtíž je v tom, že v momentě, kdy nemáme jasnou představu o tom, kdo a jak ovlivňuje politické činitele v Bruselu, a jaký zájem tito aktéři mají*“.

7. Jeden nedostatek pozorujeme v oblasti parentetických vztahů: „*Komise by tedy měla využít veškerých prostředků k radikální změně současné politiky v této oblasti, což se jí, zejména v posledních letech dle mého názoru, poměrně daří*“. Pisatelka zřejmě zamýšlela oddělit konstrukci *zejména v posledních letech* jako vsuvku, patrně omylem druhou čárku umístila až dále v textu. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (např. *celkově vzato, mimochodem*) jsou spíše neodděleny.

8. Ve dvou případech postrádáme čárku oddělující apoziční strukturu, např.: „*Definic lobbingu existuje celá řada a to od velmi úzce zaměřených až po velmi široké*“. V úvodní části rovněž chybí z obou stran čárka oddělující titul za jménem vedoucího práce (*Ph.D.*).

9. Převládá spíše nadbytečné oddělování než vypouštění interpunkce.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

H8. Posun ve významu sdělení.

Opět se zde naplňuje protiklad jedné z hypotéz (H6), neboť pisatelka nadužívá interpunkci před spojkou *a* ve slučovacím poměru, místo aby ji v dalších obsahových poměrech vynechávala.

Znalost interpunkce je spíše průměrná. Většina nedostatků je evidentně způsobena nedostatečným poučením o jazyce. Jako největší problémy vidíme nadužívání interpunkce ve slučovacím a eventualitním poměru a také nadbytečné oddělování větných členů. V mnoha případech si pisatelka pravděpodobně není v interpunkci jistá, a proto raději volí napsání čárky. Pokud jde o vynechávání interpunkce, často nerespektuje čárky ohraničující vložené věty vedlejší.

Z dalších jazykových oblastí představuje komplikace především stylistická stránka textu – řada syntaktických celků je nepřehledně stylizována, z hlediska syntaktického také pozorujeme četné nemotivované odchytky – anakolut, zeugma. Též opakovaně zaznamenáváme chybné tvary vztažných zájmen.

3.7 PRÁCE Č. 7 (FF/07)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 27

Nadbytečná interpunkce: 21

Chybějící interpunkce: 6

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Jedenkrát si všímáme chybějící interpunkce v důsledkovém poměru (*a tak*). Čárku postrádáme také u zdvojeného spojovacího výrazu (*ať – či*): „*Proti tomu italský historik Giovanni Lista poukazuje hned na několik inovací, jež futuristé do jeho vývoje přinesli, ať už na poli výtvarného umění či architektury*“. Naopak nadbytečně je užitá před spojkou *i* ve slučovacím poměru a také před spojkou *či* v eventualitním (resp. slučovacím) významu.

2. Naprostá většina nedostatků v této práci je způsobena nadbytečným oddělováním výrazů různé větněčlenské platnosti, především příslovečných určení, např.: „*Díky systému nastaveném Giolittim, Itálie prosperovala a expandovala...*“. Často se tak děje, zejména pokud jde o konstrukce rozvité: „*Již radikální a ne vždy kladně přijímané myšlenky a taktiky futuristického hnutí v době jeho vrcholu na prahu první světové války, vynesly jeho členům později (nikoli mylnou) nálepku ‚protofašistů‘*“. V uvedeném příkladě je oddělená část rozvitou podmětou strukturou, navíc se jedná o podmět několikanásobný. Některé nadbytečné čárky shledáváme i před spojkami *jako* a *než* ve větě jednoduché. Jindy jsou čárky užitý naprosto nahodile.

3. V oblasti přívlastkových konstrukcí nalézáme jeden nedostatek: „*Passatismo se stalo opakem pro, taktéž jimi vytvořený pojem, futurismo a označovalo právě staromilství a kult minulosti v celku*“. Jedná se vlastně o nadbytečně oddělený větný člen, ale zřejmě se zde projevuje snaha oddělit přívlastkovou konstrukci. Zároveň spatřujeme tendenci strukturu anteponovat. Jiné omyly v oblasti přívlastků nenalézáme.

4. Pozorujeme absenci čárky před spojkou *a* následovanou hypotaktickým výrazem *ať*: „... *nezrodil se však ve vzduchoprázdnu a ať přinesl sebevýraznější inovace, vždy navazoval na předcházející etapy*“.

5. Do této problematiky počítáme následující jev, kde zaznamenáváme chybné oddělení příslovce a spojky: „*Marx a Engels sami důsledně podporovali britský a francouzský imperialismus stejně, jako například americké dobytí Texasu*“. Řešením je buď napsat čárku před příslovcem *stejně*, tudíž bychom tento výraz mohli považovat za intenzifikátor, celý výraz *stejně jako* by pak představoval formu hypotaktické koordinace. Jednalo by se o volně připojenou konstrukci. Celek lze ale ponechat také bez čárky, pak by konstrukce měla platnost příslovečného určení způsobu (jev by tedy bylo možno zahrnout do bodu 2.).

6. Jednou chybí čárka před vztažným zájmenem uvozujícím vedlejší větu. Kromě tohoto nedostatku jsou všechny vedlejší věty (včetně vložených) odděleny správně.

7. Pisatelka podléhá výrazné tendenci oddělovat rozličné výrazy jako dodatečně připojené informace či vsuvky, což není vždy chybou, avšak považujeme takové množství vsuvek v textu za zbytečné. Výrazy parentetického původu jsou zpravidla oddělovány.

8. Dvakrát shledáváme chybějící čárku – v jednom případě na konci rozvité apoziční konstrukce, podruhé v poděkování u titulu za jménem vedoucího práce. Ostatní apoziční vztahy jsou odděleny v souladu s pravidly.

9. Jednoznačně převažuje tendence čárky nadužívat. Text je až přesycen interpunkcí.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Znalost interpunkce není příliš uspokojivá. Největší nedostatek spatřujeme ve velkém množství nadbytečně oddělených větných členů. Pisatelka jako by rezignovala na pravidla interpunkce, mnohdy užívá čárky bez rozmyslu, nelogicky, a text tak přetěžuje

interpunkcí. V několika případech lze tvrdit, že jde o omyly z nepozornosti, zejména u chybějících čárek, častěji jsou však omyly pravděpodobně způsobeny nedostatečnou znalostí pravidel.

Stejně tak není uspokojivá ani úroveň práce z hlediska dalších jazykových rovin. Stylizace některých celků postrádá smysl, někdy zcela zastírá komunikační záměr. Opakovaně nalézáme neobratnou stylizaci kondenzovaných struktur, zejména tzv. řetězení genitivních vazeb („*Z popisu vlivu pohybu prostoru vyplývá...*“). Nelze přehlédnout četné překlepy (*zmínka, příliš*), nedostatky lexikální (*ranný futurismus*) či syntaktické omyly ve vztazích vyjádřených kongruencí. Nacházíme též chybné tvary v deklinaci některých substantiv (např. *idea*). Autorka místy používá příznakovou slovní zásobu (*přeci jen*).

3.8 SHRNUÍ: FAKULTA FILOZOFICKÁ

3.8.1 POSOUZENÍ TEXTŮ DLE VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ

1. Interpunkční nedostatky v oblasti koordinačních vztahů jsme zaznamenali ve všech pracích kromě jedné (FF/02). Nejčastějším problémem bylo nadužívání interpunkce v poměru eventualitním před spojkami *nebo*, *anebo*, *či*. Tento jev jsme našli v pěti vzorcích, pisatelé většinou chybovali opakovaně. V jednom vzorku (FF/01) jsme naopak shledali chybějící interpunkci před spojkou *nebo* v poměru vylučovacím. Značně frekventované bylo též vynechávání čárky před spojkou *a* v případech, kdy se nejednalo o slučovací poměr, a to v poměru stupňovacím, odporovacím a důsledkovém. Zdaleka nejčetnější byl tento typ nedostatku v práci FF/03. V jednom textu jsme postrádali interpunkci v hraničním případě slučovacího poměru před výrazem *a tím* (FF/01). Tři pisatelé se dopouštěli nadbytečné interpunkce v poměru slučovacím před spojkou *a*, v ojedinělých případech byla čárka nadužita také před spojkami *i* a *ani*. Několikrát chyběla interpunkce u zdvojených spojovacích výrazů (*jak – tak*, *ať – či*) a ojediněle též v koordinačním vztahu vyjádřeném hypotaxí (výraz *byť*).

2. S nadbytečně oddělenými větnými členy jsme se opět setkávali u všech vzorků s výjimkou práce FF/02. Čtyři pisatelé chybovali v tomto ohledu opakovaně, z toho u dvou představoval tento jev velmi frekventovaný problém. Oddělené výrazy měly různou větněčlenskou platnost, k chybné interpunkci došlo většinou vlivem bohatě rozvitého či několikanásobného členu, ojediněle se jednalo o strukturu s deverbativním jádrem nebo o infinitivní konstrukci. V některých případech byla interpunkce užita zcela nelogicky (FF/01, FF/03). Mnohdy jsme nacházeli nadbytečnou interpunkci před spojkami *jako* a *než*, pokud neuvozovaly větu vedlejší.

3. V oblasti přívlastkových konstrukcí bylo chybováno vesměs ojediněle či vůbec. Pouze ve dvou textech jsme pozorovali tyto nedostatky opakovaně: zatímco jedna pisatelka (FF/02) se dopouští omylů ve smyslu neoddělování volných přívlastkových konstrukcí, ve druhé práci (FF/01) se setkáváme jak s vynecháním interpunkce u přívlastku volného, tak s nadbytečným oddělováním přívlastku těsného. V několika dalších případech převažuje spíše nadbytečná interpunkce u těsné přívlastkové konstrukce. Rozlišování přívlastku postupně rozvíjejícího a několikanásobného pro pisatele nepředstavovalo žádnou komplikaci, nedostatky jsme nezaznamenali.

4. Nedostatek tohoto typu pozorujeme ve třech pracích. Jedná se o jevy méně četné, pouze jeden pisatel chyboval v tomto ohledu vícekrát. V případech dvou různovětvých

hypotaktických výrazů za sebou docházelo k nadbytečné interpunkci mezi těmito dvěma výrazy, zatímco pokud se v textech vyskytla parataktická spojka *a* následovaná hypotaktickým výrazem, interpunkce byla úplně opomíjena, např.: „... *nezrodil se však ve vzduchoprázdnu a ať přinesl sebevýraznější inovace, vždy navazoval na předcházející etapy*“¹⁶.

5. Pouze dvakrát (ve dvou pracích po jednom nedostatku) jsme zaregistrovali chybně užitou čárku mezi intenzifikátorem a spojkou, která následuje. K dalšímu oddělování intenzifikujících či vytýkacích výrazů nedocházelo.

6. Dva pisatelé (FF/02, FF/05) nevykazovali v oblasti oddělování vedlejších vět žádné nedostatky, naopak tři chybovali často. Jednalo se především o chybějící interpunkci na konci vložených vět vedlejších, ale nezdědka také o absenci interpunkce před hypotaktickými výrazy na začátku věty. Největší počet omylů v obou ohledech spatřujeme v textu FF/03. Občasné jsme v textech zaznamenali nadbytečnou interpunkci mezi souřadně spojenými větami vedlejšími před spojkou *a*.

7. Nedostatky v oblasti parentetických vztahů byly v pracích spíše ojedinělé, ve třech textech se nevyskytly vůbec. Většinou jsme našli chybějící či chybně umístěnou interpunkci na konci parentetické struktury, zřídka (FF/05) jsme postrádali oddělení vsuvky z obou stran. Většina pisatelů podléhala tendenci spíše oddělovat výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (není chyba).

8. Při posuzování apozičních vztahů jsme našli ve všech textech minimálně po jednom interpunkčním omylu, celkově se však jednalo o jevy méně frekventované. U většiny vzorků jsme postrádali oddělení titulu za jménem (eventuálně oddělení apoziční zkratky za názvem právnické osoby), někdy pouze na konci struktury, jindy z obou stran. V dalších apozičních vztazích chyběly zpravidla čárky uzavírající tento vztah, řidčeji i čárky na začátku struktury. Výjimečně (FF/04) jsme se setkali s nadbytečnou interpunkcí v apozičním vztahu identifikace před spojkou *neboli*.

9. U většiny pisatelů převažovaly nedostatky způsobené nadužitím interpunkce oproti jejímu vynechávání. To bylo evidentní i v případech oddělování výrazů parentetického původu či dalších struktur, u kterých je možná interpunkce obojí. Nejpatrnější byla tato tendence v práci FF/07. Naopak velmi výrazný sklon interpunkci opomíjet se projevil v práci FF/03.

¹⁶ Viz text FF/07.

3.8.2 MÍRA NAPLNĚNÍ HYPOTÉZ

H1. Nadbytečně oddělené větné členy. Hypotéza byla naplněna v šesti pracích ze sedmi, jev je frekventovaný.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem. K naplnění došlo v jednom vzorku.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce. Jev se vyskytuje taktéž v jednom vzorku.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným. Projevilo se u třech vzorků, ovšem jde o jev méně četný.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou a v poměru slučovacím. K naplnění hypotézy došlo ve dvou vzorcích, pokaždé šlo o nedostatek ojedinělý.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu. Vyskytlo se ve dvou pracích, ojediněle.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších. Vcelku častý jev, nalézáme jej ve čtyřech pracích.

H6. Absence čárky před spojkou a v jiném poměru než prostě slučovacím. Pozorujeme hojně, taktéž ve čtyřech vzorcích, pisatelé chybují opakovaně. Několikrát jsme však shledali opačnou tendenci, a to nadužívání čárky před spojkou *a* v poměru slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem. Jev nalézáme ve čtyřech pracích, pokaždé jde o jeden výskyt.

H8. Posun ve významu sdělení. Interpunkční chyba ovlivnila význam sdělení u dvou vzorků, vždy se jednalo o interpunkci v oblasti přívlastkových konstrukcí.

U každé ze stanovených hypotéz došlo minimálně jednou k jejímu naplnění. Nejčastěji byla realizována hypotéza H1, vcelku frekventované byly též jevy vymezené v hypotézách H5 a H6.

3.8.3 ZÁVĚR

Celkem jsme ve všech sedmi vzorcích fakulty zaznamenali 153 interpunkčních nedostatků. Maximální dosažený počet nedostatků v jedné práci byl 39, minimální 6, škála chybovosti je tedy vcelku široká. Dva pisatelé prokazují velmi dobrou znalost interpunkce,

jeden naopak velmi neuspokojivou, dva spíše neuspokojivou, ostatní dva v zásadě průměrnou. Znalost interpunkce na dané fakultě hodnotíme tedy jako průměrnou.

V pracích uvedené fakulty jsme shledali omyly ve všech zkoumaných oblastech, naplněny byly také všechny hypotézy, byť některé jevy jsme zaznamenali pouze ojediněle, například chybná interpunkce u intenzifikujícího výrazu se v textech vyskytla pouze ve dvou případech.

Celkově pisatelé interpunkci spíše nadužívali. Největší problém, v souladu s první hypotézou, spatřujeme téměř u všech vzorků v nadbytečném oddělování různých větných členů, ačkoli nadbytečně oddělené struktury zpravidla neměly podobu, která byla v hypotézách definována. Nejčastěji se jednalo o bohatě rozvitě výrazy či koordinační skupiny, jindy však bylo oddělení čárkou zcela nepochopitelné, neboť se uskutečňovalo v jednoduchých a jednoznačných syntaktických celcích. Hojná byla též nadbytečná interpunkce před spojkami *jako* a *než*.

Značné komplikace způsobovalo pisatelům nadužívání čárek před parataktickými spojkami *nebo*, *anebo* a *či* v poměru eventualitním a rovněž před spojkou *a* v poměru slučovacím. Dalším velmi frekventovaným jevem bylo naopak vynechávání interpunkce před spojkou *a* v obsahových poměrech mimo poměr slučovací. Za zmínku také stojí vynechávání čárky u vedlejších vět, zejména na konci vět vložených, ale mnohdy také na začátku struktury. V tomto ohledu vykazovali velký počet nedostatků především tři pisatelé.

Přestože většina omylů plynula z nedostatečné poučenosti o jazyce, velký podíl nedostatků ve všech pracích byl způsoben také nepozorností či nedbalostí v přístupu k jazykové stránce práce, zejména pokud jde o vynechávání interpunkce. To je patrné především u vzorků FF/01 a FF/03. Domníváme se, že o nedostatky z nepozornosti šlo především v případech chybějící interpunkce u vět vedlejších.

4 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY PRÁVNICKÉ

4.1 PRÁCE Č. 8 (FPR/01)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 27

Nadbytečná interpunkce: 10

Chybějící interpunkce: 15

Chybně umístěná interpunkce: 2

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Opakovaně shledáváme nadbytečnou interpunkci v poměru slučovacím před spojkami *a*, *ani* a také v poměru eventualitním (spojky *nebo*, *anebo*). Čárka naopak jednou chybí v poměru vylučovacím před spojkou *či*: „*O tom, zda bude toto opravné řízení zahájeno či nikoliv, správní orgány rozhodují na základě správního uvážení samy...*“.

2. Pozorujeme tendenci oddělovat větné členy v koordinačním vztahu (několikanásobné) z obou stran jako apozici či vsuvku, např.: „*Ne primárně argument, ale důkaz, je tak uplatňován při rozhodnutí...*“. Je tomu tak i v případě slučovacího poměru vyjádřeného spojkou *a*, kde by čárka neměla být užita vůbec: „*Druhou, a zatím poslední, změnou ustanoveních o rozkladu zaznamenal správní řád s účinností k 1. 7. 2017*“. V uvedeném příkladu jde o několikanásobný přívlastek, jev lze tedy rovněž zařadit do bodu 3. V citovaném celku si kromě interpunkčního nedostatku můžeme povšimnout i chybného tvaru řídicího substantiva.

3. Pisatel v souladu s pravidly¹⁷ odděluje volné přívlastky v citacích zákonů, např.: „... *zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů*“. Odděluje ale z obou stran také formuli „*ve znění pozdějších předpisů*“, která je dle Akademické příručky¹⁸ doporučována ponechat jako přívlastek těsný, neboť omezuje význam sdělení. Nejde však vyloženě o chybu a interpunkce je v textu v tomto ohledu jednotná, proto tento jev nezahrnujeme do interpunkčních nedostatků.

V textu nalézáme mnoho dalších přívlastkových konstrukcí, které nejsou odděleny ani tehdy, přinášejí-li dodatečnou informaci, bez níž zůstává význam zachován (přívlastek volný). Navíc se tak často děje v komplikovaných větných celcích a sdělení je bez čárky nepřehledné. Všimáme si také přívlastkové konstrukce, která je vytčena formálně

¹⁷ Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka. 2., rozšířené vydání*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 147.

¹⁸ Viz tamtéž.

odkazovacím výrazem, přesto interpunkce chybí: „*Právní úprava rozkladu ve správním řádu se tak omezuje pouze na ta specifika týkající se jeho zvláštností...*“. Přestože by výše uvedená konstrukce byla za běžných okolností tzv. těsná, vlivem demonstrativního zájmena je zde interpunkční čárka závazná. Jedná se však o nešikovnou stylizaci, považujeme za vhodnější konstrukci ponechat bez demonstrativa, a tedy bez čárky.

4. Interpunkce je v tomto ohledu správná.

5. Shledali jsme jeden nedostatek v oblasti intenzifikujících výrazů. Nedochozí však k oddělení intenzifikátoru od spojky, nýbrž naopak úplně chybí čárka oddělující vedlejší větu: „... *směřuje proti příkazu, který lze vydat pouze pokud správní orgán skutkové zjištění v dané věci považuje za dostatečné...*“.

6. Hned v úvodu práce nalézáme nadbytečné oddělení dvou souřadně spojených vedlejších vět: „*Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, ...*“. Mnohem častěji si však u vedlejších vět všímáme chybějící interpunkce. V následujícím případě chybí čárka oddělující vedlejší větu, jedná se zřejmě o nepozornost způsobenou pozicí spojky (-li), která následuje až za slovesem: „... *je tak možné pro institut rozkladu využít ustanovení o odvolání nevyklučuje-li to povaha věci*“. Jinde však postrádáme čárku bezprostředně před hypotaktickými spojovacími výrazy (*jak, když*). U vložených vět vedlejších pozorujeme ve třech případech absenci čárky, která vedlejší větu uzavírá. Dále zaznamenáváme ve dvou případech chybné umístění čárky, zřejmě vlivem nepozornosti či nedbalosti: interpunkce není umístěna před spojkou, ale před výrazem, který spojuje předchází.

7. Ojedinele chybí interpunkce uzavírající vsuvku. Projevuje se tendence některé výrazy i větné členy oddělovat jako dodatečnou informaci, a to kromě případů komentovaných v bodě 2. také tehdy, kdy oddělení není chybné: „*Vedle těchto „klasických“ řádných opravných prostředků bývají do této skupiny řazeny také námitky, jakožto specifický řádný opravný prostředek v rámci exekučního řízení, ale také stížnost (exkurz)*“. Konstrukce „*jakožto...*“ by samozřejmě mohla zůstat ponechána i bez čárky. Jednoslovné výrazy parentetického původu (např. *na druhou stranu, mimochodem*) jsou v textu někdy odděleny, jindy ponechány bez čárky.

8. V poděkování shledáváme neoddělení titulu za jménem (z obou stran). Další nedostatky u apozičních vztahů nenalézáme.

9. Pisatel interpunkci spíše vynechává, nadužívání čárek však lze rovněž hodnotit jako vcelku časté.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Ačkoli se v textu vyskytují chyby z nepozornosti (zejména chybějící interpunkce), domníváme se, že většina nedostatků plyne z nedostatečné znalosti syntaxe i interpunkčních pravidel. Tato autorova znalost není na příliš vysoké úrovni. Největší problém spatřujeme v neoddělování volných přívlastkových konstrukcí a vedlejších vět a také v zanedbávání interpunkce v souladu s obsahovým poměrem.

V práci se nachází mnoho dalších jazykových nedostatků. Nelze přehlédnout četné syntaktické odchylky. Ve složitějších strukturách se setkáváme s porušením shody, především u deverbativních adjektiv a substantiv, jak je patrné v následujícím celku, v němž mimo jiné spatřujeme jeden z případů neodděleného přívlastku volného (viz bod 3.): „... došlo k vložení zcela nového odstavce (§ 152 odst. 4) týkající se členů rozkladových komisí“. Z hlediska stylistického zmiňme tzv. tasemnicovité věty, tvořené opakovaným používáním zájmena *který*. Pisatel také s oblibou řetězí tzv. nepravé věty vedlejší uvozené vztahným zájmenem *což*.

4.2 PRÁCE Č. 9 (FPR/02)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 33

Nadbytečná interpunkce: 7

Chybějící interpunkce: 25

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Interpunkce chybí před spojkou *a* v poměru důsledkovém (*a tedy*), odporovacím (*a ne*) a také ve třech případech v poměru vylučovacím před spojkami *nebo* a *či*. Čárku postrádáme i u zdvojených spojovacích výrazů ve vylučovacím poměru (*at'– či, at'– nebo*). V jednom případě je nadbytečně oddělen eventuality poměr vyjádřený spojkou *nebo*.

2. Opakovaně dochází k nadbytečnému oddělování větných členů, zejména v platnosti příslovečného určení nebo podmětu. Často jde o struktury s deverbativním jádrem, například: „*Omezení obviněného ve svéprávnosti, je také důvodem nutné obhajoby podle § 36 trestního řádu*“. V citovaném celku se jedná o rozvitý podmět, jehož základem je deverbativní substantivum.

3. Pisatelka nezřídka chybuje v oblasti jevů charakteristických pro právní obor. V citacích zákonů často postrádáme interpunkci u volných přívlasků, které specifikují zaměření zákona¹⁹, někdy pouze na konci konstrukce, jindy z obou stran. Oba případy lze zaznamenat v následujícím příkladu: „... *zákon č. 491/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů a zákon č. 275/2012 o volbě prezidenta republiky*“. Naopak jiné přívlaskové konstrukce jsou místy nadbytečně odděleny. V následujícím větném celku si lze povšimnout tendence oddělit rozvitý adjektivní výraz jako volný přívlasek, ale konstrukce je v antepozici, a navíc lze formulaci nahlížet jako souřadnost determinační jednosměrnou, čárku tedy považujeme za zbytečnou: „*K tomuto jednání nepotřebuje, ne plně svéprávný, nezletilý souhlas zákonného zástupce ani jeho vědomí*“. Pisatelka ovšem u dalších přívlaskových výrazů vhodně rozlišuje souřadnost determinační a souřadnost koordinační.

4. Shledáváme dva nedostatky v oblasti dvou spojovacích výrazů za sebou. Jde o spojku *a* následovanou hypotaktickým výrazem. V jednom případě čárka zcela chybí (*a pokud*), ve druhém je chybně umístěna mezi dva spojovací výrazy: „... *rodné číslo opatrovníka a, nebylo-li mu přiděleno, datum, místo a okres jeho narození*“. Co se týče výskytu dvou hypotaktických spojek za sebou (*že ať, že když*), interpunkce je správná.

5. Nedostatky ani jevy v této oblasti se ve vzorku nevyskytují.

6. Všímáme si nadbytečné čárky mezi dvěma souřadně spojenými vedlejšími větami v poměru slučovacím vyjádřeném spojkou *a*. Několikrát pozorujeme absenci interpunkce, která uzavírá vedlejší větu vloženou do jedné věty hlavní či mezi dvě věty hlavní. Postrádáme též další čárky oddělující vedlejší věty, například větu podmíněnou: „*Co je činností každodenního života se u každého liší a posuzuje se individuálně*“. Jindy je chybná interpunkce kombinována s dalšími jazykovými nedostatky: „*Soudce by proto neměl rozhodovat jen na základě znaleckého posudku, bez toho aniž by přišel s osobou do kontaktu*“. V tomto celku lze tolerovat čárku před výrazem *bez toho*, neboť pisatel zřejmě vnímá následující informaci jako dodatečně připojenou. V rámci této dodatečné informace

¹⁹ Správně např. V *zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je uvedeno...*

ovšem chybí interpunkce oddělující vedlejší větu (tedy před spojkou *aniž*). Odhlédneme-li od stránky čistě interpunkční, upozorníme zde na jeden z obecně velmi častých stylistických nedostatků, totiž mylně užitý dvojitý zápor. (Formulace „*bez toho, aniž by...*“ vznikla zkřížením vazeb „*bez toho, aby...*“ a „*aniž by...*“.)

7. Interpunkce oddělující vsuvky je správná. Jednoslovné výrazy parentetického původu pisatelka ponechává bez čárky.

8. Pozorujeme absenci interpunkce u titulu za jménem vedoucího práce (*Ph.D.*) v rámci větného celku. V textu chybí dvě další čárky oddělující apoziční vztah, v následujícím příkladě není patřičně oddělena apoziční konstrukce (vysvětlující přístavek uvozený výrazem *a to*): „*Následuje část zaměřená na opatrovnictví, tedy především opatrovníky a to jak soukromé, tak i veřejné*“.

9. Výrazně převažuje tendence interpunkci vynechávat, což je dle našeho názoru způsobeno jednak nepozorností, jednak nedostatečným poučením o jazyce.

Kromě výše posuzovaných jevů jsme našli nedostatky v oblasti, kterou nelze zařadit do námi vymezených kritérií: „*Je zde třeba posoudit každý případ individuálně a to s přihlédnutím k dosavadnímu životu osoby, ...*“. Lze si povšimnout, že podobně jako u apoziční konstrukce uvedené v bodě 8., také zde chybí čárka před spojovacím výrazem *a to*. Nejde však o apozici, nýbrž o determinační vztah. Výrazem *a to* bývají dodatkově připojovány rozličné informace, nejen vztahy apoziční. Chybějící interpunkci v tomto jevu nalézáme v textu dvakrát.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Znalost interpunkčních pravidel lze hodnotit jako nepříliš uspokojivou, přestože četné chyby plynou i z nepozornosti. Problémy spatřujeme v nadbytečném oddělování větných členů včetně přívlastkových konstrukcí a také v chybějící interpunkci u vedlejších

vět, mj. vložených. Největší počet nedostatků se však vyskytuje v oblasti „právní“ interpunkce, tedy v citacích legislativy. Opakovaně jsou tyto omyly způsobeny vynecháním čárky u volných přívlastkových konstrukcí.

Po jazykové stránce jde o průměrnou práci. V oblasti stylistiky sledujeme časté opakování slov a některé neobratně formulované celky, řídkěji užívání příznakových výrazů. Pozorujeme četné morfologické (chybné tvary zájmena *ona* a zájmen přívlastňovacích) i pravopisné omyly („*12ti letý*“, psaní velkých písmen, lexikální pravopis – „*shlédnout*“ – aj.).

4.3 PRÁCE Č. 10 (FPR/03)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 27

Nadbytečná interpunkce: 6

Chybějící interpunkce: 21

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ojedinele postrádáme interpunkci v poměru důsledkovém (*a tudíž*) a stupňovacím (*a navíc*). Naopak nadbytečná je čárka ve slučovacím poměru před spojkou *a*: „... *mohla být uložena ochranná opatření, jako je ochranné léčení, ochranná výchova u mladistvého, a zabrání věci*“. Dvakrát chybí interpunkce mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu, zřejmě z nepozornosti.

2. Nalézáme dva nadbytečně oddělené rozvitě větné členy – jeden ve funkci příslovečného určení, druhý představuje rozvitou podmětnou strukturu s deverbativním jádrem. Dvakrát si rovněž všímáme chybně užitě interpunkce před spojkou *než*, např.: „... *pokud je možné účelu trestu odnětí svobody dosáhnout i jiným způsobem, než právě uložením trestu odnětí svobody*“.

3. Pisatelka se opakovaně dopouští interpunkčních omylů v citacích zákonů. Stejně jako u práce FPR/02, také zde často chybí oddělení volných přívlastkových konstrukcí: „... *a zejména nařízením č. 72/1939 Sb. o kárných pracovních táborech*“. Formulace „*o kárných pracovních táborech*“ je přívlastkem volným, musí tedy být oddělena. U těchto struktur zpravidla postrádáme interpunkci z obou stran. Další nedostatky týkající se přívlastkových konstrukcí neshledáváme.

4. V případě dvou spojovacích výrazů za sebou je interpunkce správná.

5. Intenzifikující výrazy v kombinaci se spojkou *se* ve vzorku nevyskytují.

6. Největší počet nedostatků v práci je způsobem vynecháním čárky uzavírající vedlejší větu vloženou do věty řídicí nebo mezi dvě řídicí věty. V této oblasti počítáme osm z jednadvaceti nalezených případů chybějící interpunkce. Ve dvou případech shodně pozorujeme neoddělení vedlejších vět uvozených výrazy *jako by*, např.: „*To znamená, že se vykonaný trest zahlašuje a na odsouzeného se hledí jako by nebyl odsouzen*“. V práci shledáváme také jeden příklad nadbytečného oddělení dvou souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím (spojka *a*).

7. V jednom případě chybí čárka na konci parentetické struktury. Pisatelka tíhne k tomu považovat některé struktury jako vsuvky či jiné volně připojené konstrukce: „*Primárním zdrojem informací pro vytvoření základního rámce tématu bude zákon, ve spojení s komentářem k příslušnému zákonu*“. Uvedený případ nelze považovat za chybu, záleží ovšem na komunikačním záměru (zda má dodatečně připojená informace skutečně pouze doplňující význam). Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností se ve vzorku nevyskytují.

8. V úvodu postrádáme interpunkci u titulu za jménem vedoucího práce, a to dokonce z obou stran. Dvakrát chybí čárka v dalších případech apozičního vztahu, u obou nedostatků se jedná o apoziční strukturu připojenou spojovacím výrazem *a to* (chybí čárka před tímto výrazem). Jindy pozorujeme absenci čárky uzavírající apoziční strukturu.

9. Zcela jednoznačně převažují nedostatky způsobené vynecháním interpunkce.

Stejně jako u přechozího vzorku (FPR/02), také zde nacházíme kromě výše uvedených kritérií dodatečně připojenou informaci uvozenou výrazem *a to*, která není patřičně oddělena. Jedná se o determinační vztah s významem příslovečného určení času. „*Na základě § 12 trestního zákona správního bylo umožněno uložit zařadit odsouzeného k trestu odnětí svobody do tábora nucených prací a to na dobu od tří měsíců do dvou let.*“

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Znalost interpunkce v některých oblastech nevidíme jako příliš problémovou, neboť se v těchto ohledech pochybení nevyskytují vůbec či je sledujeme ojediněle. Množství nedostatků v této práci však plyne především z opakovaného chybování v určitých jevech. U citací zákonů nebyla pisatelka obeznámena s pravidly „právní“ interpunkce, neboť volné konstrukce upřesňující zaměření zákona většinou postrádají interpunkci z obou stran. Domníváme se, že při vynechávání interpunkce u vložených vět vedlejších činí pisatelce obtíže zejména uvědomění si větné struktury. Jiné omyly ale evidentně plynou z nepozornosti, a to zejména vynechání interpunkce na konci apozičních struktur a vsuvek nebo absence čárky mezi členy koordinačního vztahu.

Mimo to spatřujeme komplikace zejména v oblasti stylistiky – četná vyjádření jsou nepochopitelně či dvojsmyslně stylizována. V práci sledujeme také časté porušení shody adjektiv s řídicím substantivem v rozvitých konstrukcích.

4.4 PRÁCE Č. 11 (FPR/04)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 40

Nadbytečná interpunkce: 9

Chybějící interpunkce: 31

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Třikrát postrádáme čárku před spojkou *a* v jiném poměru než slučovacím, a to v poměru odporovacím (*a ne*) a důsledkovém (*a tudíž*, *a tak*).

2. Shledáváme některé nadbytečně oddělené členy, včetně polovětných infinitivních konstrukcí: „*Princ Evžen Savojský, jeden z nejvlivnějších mužů v habsburských zemích navrhoval s ohledem k tehdejšímu rozložení sil v Evropě, provdat Marii Terezii za pruského korunního prince Fridricha*“. Ve výše uvedeném celku nacházíme kromě chybějící čárky v apozičním vztahu (viz bod 8.) mylné oddělení infinitivní konstrukce ve funkci předmětu.

3. Pisatel dvakrát chybně oddělil přívlastkovou konstrukci, která vymezuje význam sdělení, a jde tudíž o přívlastek těsný. V obou případech tak nechtěně změnil zamýšlený význam. Uvádíme jeden z těchto výskytů: „*Desátý paragraf byl věnován popisu trestů, spočívajících v omezení osobní svobody a pobytu*“. Z textu vyplývá, že zmiňovaný paragraf se nevěnuje popisu všech trestů, nýbrž popisu trestů determinovaných právě významem přívlastkové konstrukce. Jinde pozorujeme nadbytečnou čárku v rámci

determinační souřadnosti (tzv. přívlastek postupně rozvíjející), kterou pisatel zřejmě mylně vnímal jako koordinaci: „*Prvním historicky známým, vyšším organizačním útvarem vytvořeným slovanskými kmeny byl na počátku 7. století kmenový svaz...*“.

4. Nadbytečnou interpunkci mezi dvěma spojovacími výrazy neshledáváme, čárka je správně umístěna před prvním z nich.

5. Jevy se v textu nevyskytují.

6. Velmi často pozorujeme absenci interpunkce na konci vložených vedlejších vět (v devíti případech), ale i před hypotaktickými výrazy uvozujícími vedlejší větu (včetně tzv. falešné hypotaxe vyjádřené vztažnými zájmeny *který, což*). Jednou postrádáme čárku oddělující vedlejší větu, která není vložená, ale předchází větě hlavní. Vyskytuje se také nadbytečná interpunkce mezi dvěma větami vedlejšími souřadně spojenými spojkou *a* ve slučovacím poměru: „*Obraz českého státu a jeho další vývoj radikálně změnil husitské války, kdy se do popředí vedle šlechty dostala královská města, a církev byla zatlačena do pozadí*“.

7. Text obsahuje velké množství vsuvek. Spatřujeme tendenci takto oddělovat různé výrazy, které mohou být rovněž ponechány bez čárky, přičemž užití interpunkce nehodnotíme jako chybu, např.: „*Jelikož královské koruny byly, na přání císaře Karla VI., uloženy ve Vídni, ...*“ . Z důvodu vysokého výskytu takovýchto struktur ale doporučujeme čárkami šetřit. Několikrát je naopak opomenuta interpunkce na konci parentetické struktury. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*jinak řečeno, na druhou stranu*) jsou psány bez čárky.

8. Pisatel mnohdy opomíjí interpunkci na konci apozičních konstrukcí, tedy často odděluje tyto konstrukce pouze z jedné strany, a to včetně jednoho případu interpunkce u titulu za jménem. Celkem jsme tento nedostatek našli osmkrát. Naopak jednou pozorujeme v apozičním vztahu nadbytečnou interpunkci před spojkou *neboli*: „*... zejména pak ordály, neboli ‚boží‘ soudy...*“ Jde o specifický typ apozice, a sice o identifikaci (ztotožnění)²⁰, která je obvykle vyjádřena spojkami *neboli, čili, aneb* apod. a kde čárku nepíšeme.

9. Pokud jde o jevy, které pokládáme za chybné, převažuje tendence čárky vynechávat, avšak z hlediska oddělování rozličných výrazů coby vsuvek lze místy hovořit až o přetíženosti textu interpunkcí.

²⁰ Srov. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 224.

Kromě výše uvedených jevů opět v jednom případě nalézáme dodatečně připojený větný člen v determinacním vztahu připojený výrazem *a to*, který není příčinně oddělen.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.

H2. Zanedbávání rozdílů mezi přívlaskem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

H8. Posun ve významu sdělení.

Pisatelův přístup k práci po jazykové stránce je očividně nedůsledný. Ačkoliv jeho znalost interpunkčních pravidel zřejmě není příliš vysoká, častokrát je důvodem chyb nepozornost, domníváme se, že mimo jiné také proto výrazně převažuje chybějící interpunkce. Nejvíce omylů je způsobeno opomenutím čárky, která uzavírá rozličné struktury (apoziční vztahy, vedlejší věty, parentezi).

Text se vyznačuje velkým množstvím nedostatků i v dalších jazykových oblastech. Nalézáme chybné koncovky u shody přísudku s podmětem a také další chybné tvary slov způsobené ať již neznalostí morfologie (tvary zájmen), nebo nerespektováním syntaktických vztahů. Pozorujeme četné překlapy a pravopisné chyby. Pisatel s oblibou užívá nepravé vedlejší věty uvozené zájmeny *což* a *který*.

4.5 PRÁCE Č. 12 (FPR/05)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 35

Nadbytečná interpunkce: 16

Chybějící interpunkce: 17

Chybně umístěná interpunkce: 2

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Opakovaně zaznamenáváme nadbytečnou interpunkci v poměru slučovacím před spojkou *a*, a to včetně výskytu čárky před zkratkou zahrnující tuto spojku ve zmiňovaném poměru (*aj.*). Čárka naopak chybí v poměru důsledkovém (*a tím pádem*). Třikrát je interpunkce zbytečně umístěna v eventualitním poměru (před spojkami *anebo, nebo, či*).

2. Ve třech případech si všímáme nadbytečně odděleného větného členu ve funkci příslovečného určení, např.: „*Služebními úřady jsou jak správní úřady, tak i jiné státní orgány a právnické osoby, za předpokladu, že...*“ V uvedeném celku se jedná o příslovečné určení podmínky. V textu se vyskytuje i nadbytečná interpunkce v rámci souřadnosti determinací postupné: „*Jako téma své diplomové práce navazujícího magisterského programu, oboru veřejná správa jsem si zvolila...*“

3. Pisatelka podléhá tendenci nadbytečně oddělovat těsné přívlastkové konstrukce, aniž by si uvědomila význam sdělení. Tyto nedostatky pozorujeme celkem čtyři a ve všech případech došlo k posunu významu sdělení, např.: „*... zaměstnanci, jejichž pracovní náplní je výkon pouze pomocných, servisních nebo manuálních prací ve správních úřadech a zaměstnanci, řídicí, kontrolující a organizující výkon těchto prací*“. Konstrukce vymezující druhou skupinu *zaměstnanců* je oddělena chybně. V první polovině citovaného úseku si navíc všímáme chybějící interpunkce u vložené věty vedlejší (viz bod 6.). V oblasti „*právní*“ interpunkce je naopak místy opomenuta čárka uzavírající strukturu přívlastku volného, který specifikuje zaměření citovaného zákona (viz předchozí vzorky FPR).

4. Interpunkce je v tomto ohledu správná.

5. K nadbytečnému oddělení intenzifikátorů nedochází, interpunkce je správná.

6. Několikrát postrádáme čárku uzavírající vložené věty vedlejší. Jednou chybí interpunkce před relativem oddělujícím vedlejší větu (*jaký*), jindy je (zřejmě z nepozornosti) omylem umístěna před jiným slovem než před spojkou. Ve dvou případech sledujeme nadbytečné oddělení dvou souřadných vět vedlejších spojených ve slučovacím poměru spojkou *a*.

7. Nedostatky v oblasti parenteze se v textu nevyskytují, v jednom případě pozorujeme sktrukturu, kterou pisatelka zvolila oddělit jako vsuvku, ačkoli bychom ze stylistického hlediska doporučovali ponechat ji spíše bez čárky, nejedná se však vyloženě o chybu. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*jinak řečeno, lépe řečeno*) jsou odděleny.

8. U apozičního titulu za jménem (CSc.) chybí čárka uzavírající tento výraz. V textu postrádáme i další dvě čárky uzavírající apoziční strukturu.

9. Poměr omylů způsobených nadbytečným a nenáležitým oddělením je vcelku vyvážený. U některých jevů převažuje tendence interpunkci vynechávat, jinde nadužívat.

Kromě uvedených jevů dvakrát postrádáme interpunkci oddělující dodatkově připojenou informaci v determinacní platnosti, připojenou výrazy *a to*, např.: „*Státní služba je výkon státní správy a to v jejich orgánech a vykonávají je osoby, ...*“.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.²¹

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

H8. Posun ve významu sdělení.

Ačkoli se vyskytují oblasti, v nichž pisatelka nechybuje, její celková obeznámenost s interpunkčními pravidly není na příliš vysoké úrovni, hodnotíme ji spíše jako neuspokojivou. Domníváme se, že většina nedostatků je způsobena právě neznalostí interpunkce, případně nedostatečným uvědoměním si významu či větné struktury, tedy jazykovou neznalostí obecně (zejména nedostatky v oblasti přívlastkových konstrukcí či vložených vět vedlejších).

Text vykazuje řadu dalších jazykových problémů. Nacházíme mnohé nepochopitelně stylizované, defektní celky, např.: „*To znamená jeho obsahem včetně disciplinárního režimu, dále povinnost zachovat služební tajemství, má jiná pravidla v rámci služebního*“

²¹ Mnohem častěji se však setkáváme s opačným jevem, a sice nadbytečnou interpunkcí před spojkou *a* v poměru slučovacím.

postupu a po ukončení služebního poměru jako takového“. Opakovaně zaznamenáváme syntaktické odchylky, zejména anakolut. Některé výrazy jsou v rámci funkčního stylu nevhodně volené, často též dochází vlivem nepozornosti k opakování slov. Pozorujeme morfologické i lexikální chyby, například spřežky psané zvlášť (z *pravidla*). Pisatelka užívá kondenzovaných struktur s nežádoucí kumulací genitivních vazeb a také řetězí vedlejší věty uvozené relativem *který*.

4.6 PRÁCE Č. 13 (FPR/06)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 39

Nadbytečná interpunkce: 17

Chybějící interpunkce: 21

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ve třech případech postrádáme čárku v důsledkovém poměru před výrazy *a tak, a tím pádem, a tudíž*. Nadbytečnou interpunkci naopak pozorujeme ve slučovacím poměru vyjádřeném zkratkou, která zahrnuje spojku *a* (*atp.*). Často je zanedbáván rozdíl mezi poměrem vylučovacím a eventualitním. Opakovaně totiž chybí interpunkce v poměru vylučovacím před spojkou *nebo*, naopak několikrát je před touto spojkou zbytečně užitá čárka v eventualitním poměru. Shledali jsme také nadbytečné oddělení v koordinačním vztahu, který je formálně vyjádřen hypotaxí: „... *byla upravena vedle výzvy prosté, kvalifikovaná výzva*“. Významově se zde jedná o slučovací poměr (tj. „byla upravena prostá a kvalifikovaná výzva“).

2. Opakovaně nalézáme nadbytečně oddělené větné členy ve funkci podmětu, předmětu či příslovečného určení. Často se tak děje v případě kondenzovaných struktur obsahujících deverbativní substantiva, např.: „... *s nepřipravenými účastníky, kteří díky svojí dezorientaci v řízení, ho svým jednáním prodlužují a ztěžují*“. Nelze přehlédnout, že uvedený úryvek je mimo jiné nevhodně stylizován (včetně slovosledu). Jinde k nadbytečnému užití interpunkce dochází zřejmě vlivem citace legislativy: „*Ustanovení § 88 z. č. 142/1950 Sb., nám říkalo, že soud...*“. Název legislativního dokumentu zde však neobsahuje přívlastkovou ani apoziční strukturu (viz předchozí texty FPR), proto není důvod čárku napsat. V případech, kde lze přívlastkovou konstrukci vnímat oběma způsoby, volí pisatel spíše oddělení této struktury coby přívlastku volného.

3. Shledáváme nadbytečně oddělený přívlastek těsný, tato konstrukce je navíc oddělena pouze z jedné strany.: „... *dispozičního úkonu žalovaného, ve kterém by nárok, uplatňovaný vůči němu v žalobě uznal, ale stačila jeho pasivita*“. V tomto případě nedochází ani k posunu významu jako spíše k pozbytí smyslu významu, pokud by konstrukce byla oddělena jako volná, což vyplývá i z kontextu (Jaký nárok?). Přívlastek několikanásobný a přívlastek postupně rozvíjející jsou v textu vhodně rozlišovány.

4. Dvakrát zaznamenáváme absenci interpunkce před spojkou *a* následovanou hypotaktickým výrazem oddělující vedlejší větu. V následujícím příkladu se jedná o spojku *-li*: „... *koncentrace nenastane a nedojde-li ke smíru, lze nařídít další přípravné jednání*...“.

5. Jevy se v textu nevyskytují.

6. Největší množství omylů v této práci je zcela jednoznačně způsobeno vynecháním interpunkce uzavírající vedlejší věty vložené jak do jedné věty řídící, tak mezi dvě řídící věty. Uvádíme jeden z četných nedostatků: „*Soud může účastníka znovu poučit, že toto vyjádření nepovažuje za řádné a vyzvat ho k doplnění*...“. Jednou pozorujeme chybné umístění čárky oddělující vedlejší větu, a to až za spojovacím výrazem místo před ním (evidentně jde o nepozornost). Nacházíme také nadbytečně oddělené souřadně spojené věty vedlejší v poměru slučovacím.

7. Jednou je opomenuta interpunkce na začátku parentetické struktury. Pokud jde o výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností, jeden (*zjednodušeně řečeno*) je oddělen, další dva (*samozřejmě, dle mého názoru*) zůstávají bez čárky.

8. Dvakrát postrádáme interpunkci v apozičním vztahu – jednou na začátku apoziční struktury, v dalším případě z obou stran. Jinde pozorujeme naopak nadbytečnou čárku ve specifickém případě apozičního vztahu – v identifikaci – před spojkou *neboli*: „... *kontumační rozsudek, neboli rozsudek pro uznání*“.

9. V práci převažují spíše nedostatky způsobené vynecháním interpunkce, ovšem tendenci nadužívat interpunkci hodnotíme rovněž jako vcelku silnou, zejména pokud vezmeme v úvahu, že velké množství chybějících čárek plyne z nepozornosti.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

Znalost interpunkce je neuspokojivá. Největší problémy dotyčnému způsobuje rozlišování eventualitního a vylučovacího poměru před spojkou *nebo*, nadužívání čárek u kondenzovaných struktur a také oddělování vložených vedlejších vět, ačkoli v posledním ze jmenovaných jevů lze hovořit o spíše nedůslednosti.

V práci se setkáváme s četnými nesrozumitelně stylizovanými či zbytečně komplikovanými větnými celky. V některých z nich bylo obtížné posoudit správnost interpunkce, proto jsme významově nejednoznačné úseky do nedostatků nezapočítávali. V porovnání s počtem interpunkčních chyb jsou však nedostatky v dalších jazykových méně časté. Práce má spíše průměrnou jazykovou úroveň. Zaznamenáváme občasné hovorové prostředky, například frekventované užívání tzv. parazitního výrazu *tak*.

4.7 PRÁCE Č. 14 (FPR/07)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 48

Nadbytečná interpunkce: 18

Chybějící interpunkce: 27

Chybně umístěná interpunkce: 3

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. V poměru slučovacím je v jednom případě nadbytečně užita čárka před spojkou *a*, jindy (třikrát) čárka chybí před druhým členem zdvojeného spojovacího výrazu (*jak – tak*). Čárku také postrádáme před spojkou *a* v dalších obsahových poměrech, a to v poměru stupňovacím (*a dokonce, a teprve*) a v poměru odporovacím: „*V meziválečné době bylo odsouzeno 433 osob k trestu smrti a pouze 21 jich bylo skutečně vykonáno*“. V poměru eventualitním si opakovaně všímáme nadbytečné interpunkce před spojkami *nebo* a *či*, ale naopak chybějící čárky před příslovecným výrazem vyjadřujícím tento poměr (*případně*). Jednou postrádáme interpunkci ve vylučovacím poměru (zdvojený spojovací výraz *bud’ – či*).

2. Nadbytečně oddělené větné členy jsou v práci velmi frekventované. Nejčastěji jde o příslovečná určení vyjádřená kondenzovanými strukturami, zejména takovými, jejichž jádrem je deverbativní substantivum.

„V případě usmrcení dítěte nemanželského, byl pachatel trestán těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.“

„Vzhledem k silnému postavení církve v tehdejší době, byly velmi těžké zločiny...“

Jindy spatřujeme nadbytečně oddělenou rozvitou podmětnou či předmětnou strukturu, např.: „Podrobná analýza slovenské úkladné vraždy, vraždy a vraždy novorozeného dítěte matkou, bude ihned srovnána...“. V uvedeném příkladě se čárka zcela nevhodně nachází za několikanásobným přívlastkem neshodným, který rozvíjí substantivum v platnosti podmětu, celou konstrukci tak můžeme považovat za nadbytečně oddělený rozvitý podmět, na nedostatek lze však také nahlížet jako na nadbytečné oddělení členu (přívlastku) v koordinačním vztahu.

3. Pokud jde o „legislativní“ interpunkci, opakovaně chybí oddělení volného přívlastku specifikujícího zaměření zákona, např.: „... zákon č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci...“. Další nedostatky v oblasti přívlastků neshledáváme.

4. Nalézáme nadbytečně oddělené dva spojovací výrazy za sebou. Jde o parataktický výraz následovaný hypotaktickým relativem: „... matka, která rodí, popřípadě, která již bezprostředně porodila“.

5. V jednom případě zaznamenáváme nadbytečné oddělení intenzifikující částice, která zároveň funguje jako konektor: „Dokonce, existovala v rámci tohoto zákoníku grafická příloha...“.

6. Interpunkce často chybí na konci vložených vět vedlejších (v sedmi případech). Pozorujeme však i další omyly v oblasti oddělování vedlejších vět. V následujícím celku si lze povšimnout chybně umístěné interpunkce: „Všechny tyto novely přinášely nové skutkové podstaty, tak jak se snažily reagovat na změny ve společnosti“. Jak vyplývá z kontextu, jedná se zde totiž o vedlejší větu příslovečnou způsobu, nikoli o výrazový prostředek slučovacího poměru (typ *stejně jako*, *podobně jako*²²). Zájmenné příslovce *tak* je formálně odkazovacím výrazem. Obdobný případ chybného umístění interpunkce před formálně odkazovací výraz místo za něj, tj. mezi tento výraz a spojku, pozorujeme v textu ještě jednou, a sice u výrazů „*tak, aby*“. Mnohdy postrádáme čárky i před hypotaktickými spojkami uvozujícími vedlejší věty, jindy registrujeme chybně umístěnou interpunkci

²² Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 149.

oddělující vedlejší větu, např.: „*Trestní zákon obsahoval rovněž § 30 na základě, kterého šlo například...*“.

7. Všimáme si neoddělení jednoslovné parentetické struktury: „*Platilo, že cituji: ...*“. Jinde chybí pouze čárka vsuvku uzavírající. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*samozřejmě, jednoduše řečeno*) pisatel volí ponechat bez interpunkce.

8. Několikrát postrádáme čárky v apozičních vztazích, jednou před výrazem uvozujícím tento vztah (*a to*), jinde interpunkci uzavírající apoziční strukturu. Čárka chybí také v rektifikaci, tedy apozičním vztahu, který typově přechází ke koordinaci²³, proto se interpunkce užívá pouze na začátku konstrukce. V textu však v uvedeném jevu chybí úplně: „*Příčinná souvislost respektive příčinný vztah je limitován...*“.

9. Celkově převažuje spíše tendence interpunkci vynechávat.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílů mezi přívlaskem těsným a volným.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

Interpunkce obecně činí pisatelce velké potíže, její znalost je velmi neuspokojivá. Očividně není dostatečně obeznámena s interpunkčními pravidly, neboť se omyly opakují, ačkoli někdy jsou způsobeny nepozorností (například chybějící čárky před hypotaktickou spojkou). Přestože byly naplněny jen některé z konkrétních hypotéz, nalézáme nedostatky takřka ve všech oblastech, které jsme stanovili v rámci kritérií.

Lze konstatovat, že v tomto textu jsou interpunkční nedostatky četnější než nedostatky v dalších jazykových rovinách, přesto zaznamenáváme časté omyly i v těchto oblastech. Setkáváme se zejména s četnými syntaktickými odchylkami (anakolut, kontaminace), často dochází k porušení shody v syntaktických vztazích. Za účelem připojení další informace či upřesnění obsahu výpovědi pisatelka nadužívá vedlejší věty uvozené vztahným příslovcem *kdy*. V mnoha případech jde o užití stylisticky nepřilíš vhodné, např.: „*Došlo k přijetí zásadně nové systematiky tohoto kodexu, kdy zvláštní část je zahájena trestnými činy proti životu a zdraví*“.

²³ Srov. GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 224.

4.8 SHRNUÍ: FAKULTA PRÁVNICKÁ

4.8.1 POSOUZENÍ TEXTŮ DLE VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ

1. S interpunkčními problémy v obsahových poměrech se potýkali všichni pisatelé. Nejčastější chybu představovala absence čárky před spojkou *a* v jiných poměrech než ve slučovacím, zejména v poměru důsledkovém, ale též v poměru stupňovacím a odporovacím. Hojná byla ovšem i nadbytečná interpunkce před spojkou *a* v poměru slučovacím. Oba tyto jevy jsme nalézali v pěti vzorcích, jednalo se o výskyt opakovaný. Pisatelé rovněž často zanedbávali rozdíl mezi poměrem eventualitním a vylučovacím, pokud byly tyto obsahové poměry vyjádřeny spojkami *nebo*, *či*, případně *anebo*. S tímto problémem se potýkalo rovněž pět pisatelů, někde byl výskyt ojedinělý, jinde četnější. V tomto ohledu jsme pozorovali jak chybějící interpunkci v poměru vylučovacím, tak nadbytečnou čárku v poměru eventualitním. Nedostatek obojího typu se nejpatrněji projevil ve vzorku FPR/06. Ve dvou vzorcích jsme zaznamenali chybějící interpunkci u zdvojených spojovacích výrazů (*ať – či*, *ať – nebo*, *jak – tak*). Ojediněle jsme se setkali s chybějící interpunkcí mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu (FPR/03) nebo naopak s nadbytečným oddělením hypotakticky vyjádřené koordinace (FPR/06).

2. Nadbytečně oddělené větné členy představují v pracích této fakulty velmi frekventovaný problém. Ve všech textech jsme zaznamenali opakovaný či velmi četný výskyt. Nejvíce chyb v této oblasti vykazoval vzorek FPR/07, který též obsahoval největší počet interpunkčních chyb celkově. Pisatelé nejčastěji oddělovali kondenzované struktury v platnosti subjektu a adverbiale. U čtyř vzorků se jednalo převážně o struktury s deverbativním jádrem, v jednom vzorku (FPR/04) se projevila tendence nadbytečně oddělovat infinitivní konstrukce. Místy se vyskytovala nadbytečná čárka ve vztahu souřadnosti determinací postupné, jeden pisatel projevil sklon oddělovat z obou stran složku několikanásobného větného členu (viz FPR/01). V jedné práci (FPR/03) jsme také pozorovali nadbytečnou interpunkci před spojkou *než*.

3. Komplikace v oblasti přívlastkových konstrukcí jsme pozorovali taktéž ve všech pracích. Nezřídka (ve čtyřech vzorcích) docházelo k nadbytečnému oddělování těsných přívlastkových konstrukcí, a tím i ke změně významu. Naopak jeden pisatel (FPR/01) výrazně podléhal tendenci opomíjet interpunkci u přívlastku volného. Největší podíl nedostatků byl však způsoben v citacích legislativy neoddělováním konstrukcí, které

Akademická příručka²⁴ definuje jako přívlastek volný (správně např.: *zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů*). Tyto omyly se vyskytovaly v pěti pracích, většinou jsme postrádali interpunkci z obou stran, jindy pouze na konci struktury. U dvou pisatelů jsme zaznamenali nadbytečnou interpunkci oddělující složky přívlastku postupně rozvíjejícího (souřadnost determinací).

4. Interpunkční omyl v případě dvou spojovacích výrazů za sebou jsme pozorovali ve třech pracích. Jednalo se však o jevy občasné či ojedinělé. Zpravidla šlo absenci interpunkce před spojkou a následovanou hypotaktickým výrazem oddělujícím větu vedlejší. V jednom případě jsme našli nadbytečnou čárku mezi parataktickým výrazem a následujícím relativním zájmenem a jednou také mezi dvěma různovětvými hypotaktickými výrazy.

5. Pokud jde o zesilovací a vytýkácí výrazy, zaznamenali jsme ve dvou pracích po jednom nedostatku (FPR/01, FPR/07). V prvním případě šlo o opomenutí interpunkce oddělující vedlejší větu, a to před intenzifikujícím výrazem, který posiluje hypotaktickou spojku (*pouze pokud*), ve druhém případě o nadbytečné oddělení intenzifikující částice v rámci větného celku.

6. Interpunkce u vedlejších vět představovala v textech stěžejní problém. Zásadní podíl nedostatků byl způsoben vynecháním čárky na konci vložených vět vedlejších, případně vedlejších vět, které předcházejí větě hlavní. Nejvíce v tomto ohledu chybovali pisatelé FPR/04 a FPR/06, ale také u ostatních šlo o jevy frekventované. Interpunkce často chyběla i na začátku vedlejších vět před hypotaktickými výrazy, zejména v textech FPR/04 a FPR/07. U pěti vzorků (však spíše sporadicky) jsme si naopak všimli nadbytečné interpunkce mezi souřadně spojenými větami vedlejšími. Jinde jsme pozorovali chybně umístěnou interpunkci oddělující věty vedlejší, někde vlivem neznalosti, např. u výrazů výrazy *tak, aby* nebo v případech, kdy je hypotaktický výraz v předložkovém pádě, jinde šlo o nepozornost.

7. Nedostatky v oblasti parentetických vztahů byly méně četné, v některých pracích jsme se s nimi neseťkali vůbec. Většinou se jednalo o chybějící čárky na konci parentetické struktury. Někteří pisatelé (např. FPR/01, FPR/03, FPR/04) projevovali sklon oddělovat rozličné výrazy jako parentetickou strukturu, což ale v četných případech bylo možno akceptovat. Parentetické výrazy s oslabenou větnou platností zůstávaly převážně bez interpunkce.

²⁴ Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 147.

8. Každý vzorek vykazoval zpravidla několik omylů v oddělování apozičních vztahů, pouze v jedné práci (FPR/01) šlo o nedostatek ojedinělý. Nejčastěji chyběla čárka na začátku apozičních struktur, zejména pokud byly vyjádřeny výrazem *a to*. Vynechávání interpunkce na konci apozičních struktur ovšem výrazně převažovalo ve vzorku FPR/04. U většiny textů jsme se setkali s chybějící čárkou u apozičního titulu za jménem. Dvakrát se v textech naopak vyskytlo nadbytečné oddělení specifického typu apozice – vztahu identifikace – vyjádřeného spojkou *neboli*. Ojediněle jsme pozorovali chybějící interpunkci ve vztahu rektifikace před výrazem *respektive*.

9. Celkově převažovaly nedostatky způsobené vynecháním interpunkce, ovšem nadbytečná interpunkce byla rovněž nezanedbatelným problémem.

4.8.2 MÍRA NAPLNĚNÍ HYPOTÉZ

H1. Nadbytečně oddělené větné členy. Hypotéza byla naplňována velmi často, jev jsme shledali ve všech vzorcích.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem. K naplnění došlo u čtyř vzorků, výskyt byl většinou opakovaný.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce. Jev jsme pozorovali třikrát v jednom vzorku.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným. Hypotéza byla realizována značnou měrou ve všech pracích. Ovšem ve většině případů šlo o interpunkci v legislativních (právních) jevech, a to ve smyslu neoddělení volného přívlastku v citacích zákonů.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou a v poměru slučovacím. Tento problém jsme pozorovali v pěti pracích, v každé však šlo o výskyt občasný či ojedinělý.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu. Zaznamenali jsme ve třech vzorcích, nedostatek byl méně četný.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších. Jedná se o velmi frekventovaný problém, hypotéza byla naplněna u všech vzorků.

H6. Absence čárky před spojkou a v jiném poměru než prostě slučovacím. Výskyt je četný, jevy jsme opakovaně nalézali v pěti pracích. Velmi výrazně se ale v textech projevuje i opačná tendence, tedy nadužívání čárky před spojkou *a* v poměru slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem. Jev jsme shledali v pěti pracích, pokaždé se vyskytl jednou. Většinou chyběla interpunkce za titulem, řidčeji i z obou stran.

H8. Posun ve významu sdělení. Změnu významu vlivem interpunkční chyby pozorujeme zřídka, a to ve dvou vzorcích, jednalo se o nadbytečnou interpunkci v oblasti přívlastkových konstrukcí.

Pisatelé se potýkali se všemi problémy uvedenými v hypotézách. Každá z hypotéz byla naplněna minimálně ve třech případech, ať už v rámci jednoho vzorku, nebo v několika textech. Za nejfrekventovanější považujeme jevy vymezené v hypotézách H1 a H5, časté bylo též naplňování hypotéz H2 a H6.

4.8.3 ZÁVĚR

Ve zvolených textech Fakulty právnické jsme našli celkem 249 interpunkčních chyb. Maximální dosažený počet v jednom vzorku byl 48, minimální 27. Škála chybovosti tedy není příliš široká, převažují spíše vyšší hodnoty. Častokrát jsme byly svědky nedůslednosti a nedbalosti pisatelů, a tím míra interpunkčních chyb v pracích narůstala. Lze tedy konstatovat, že četné chyby jsou způsobeny nepozorností. Vysoká čísla v počtech nedostatků byla u některých pisatelů také záležitostí frekventovaného chybování v tomtéž jevu. V takových případech jsme vyhodnotili, že se jednalo spíše o nedostatky plynoucí z jazykové nepoučenosti. Například vzorek FPR/03 vykazoval interpunkční problémy především u volných přívlastků v citaci legislativy a v oddělování vedlejších vět, ale omyly v dalších oblastech byly méně frekventované. V práci FPR/05 jsme ve třech ze stanovených kritérií neshledali žádné nedostatky, vysoký počet nedostatků byl způsoben koncentrací interpunkčních chyb v dalších oblastech. Celková úroveň obeznamenosti s interpunkčními pravidly, kterou texty vykazují, je nízká. U jednoho pisatele hodnotíme znalost interpunkce jako průměrnou, u ostatních prací je spíše neuspokojivá, neuspokojivá či velmi špatná.

Interpunkce byla v textech spíše vynechávána, ovšem v některých oblastech jsme pozorovali velmi nápadnou tendenci k nadužívání čárek, zvláště pokud jsme posoudili i případy, které nepředstavovaly vždy chybu (oddělování určitých výrazů coby parenteze). Velkou komplikací ve všech pracích bylo nadbytečné oddělování větných členů, mnohdy v podobě struktur s deverbativním jádrem.

Pisatelé rovněž velmi často opomíjeli náležitě oddělovat vedlejší věty: interpunkce chyběla zejména na konci vložených vět vedlejších, ale jindy i před hypotaktickými výrazy uvozujícími vedlejší věty. V rámci koordinačních vztahů jsme spatřovali problém v interpunkci před spojkou *a*, a to ve smyslu nadužití i vynechání interpunkce před touto spojkou v různých obsahových poměrech. Jeden z nejfrekventovanějších nedostatků souvisel se zaměřením fakulty: jednalo se o chybějící oddělení přívlasků volného v legislativním jevu, a sice v názvech zákonů. Nežádka chyběla interpunkce před výrazem *a to*, jednak ve vztahu apozičním, jednak u dalších dodatečně připojených informací. Kromě vymezených kritérií jsme totiž opakovaně (ve třech pracích) shledali neoddělování dodatečně připojených determinačních členů uvozených tímto výrazem.

5 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY EKONOMICKÉ

5.1 PRÁCE Č. 15 (FEK/01)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 19

Nadbytečná interpunkce: 7

Chybějící interpunkce: 12

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. V jednom případě zaznamenáváme nadbytečnou interpunkci před spojkou *a* v poměru slučovacím, jinde naopak čárka chybí v poměru stupňovacím (*a tedy*). Interpunkce v ostatních obsahových poměrech je správná.

2. Několikrát se setkáváme s nadbytečně oddělenými rozvitými větnými členy ve funkci podmětu a příslovečného určení. Často mají formu deverbativní struktury, např.: „*Kvůli financování projektů z evropských fondů, některá rizika u veřejně prospěšných projektů přibývají*“. V jednom případě jsou zbytečně odděleny členy determinační souřadnosti v platnosti příslovečného určení: „*Tyto fáze se prolínají celým životním cyklem projektu, od jeho zahájení, přes realizaci až po jeho ukončení*“. Nadbytečnou interpunkci před spojkami *jako* a *než* nenalzáme.

3. Postrádáme náležité oddělení volného přívlastku: „*Veřejný prostor se týká všech. Lidé žijící na venkově nebo ve městech, žijí a potkávají se ve společném prostoru. (...) Každý člověk reaguje na podněty z okolí, vymezuje se k tomu, ...*“. Vzhledem k faktu, že pisatelka na základě kontextu hovoří o „všech“ lidech a dále o „každém člověku“, je logické konstrukci *žijící na venkově nebo ve městech* oddělit jako volnou. Lze se domnívat, že to zřejmě bylo zamýšleno (na konci struktury je čárka užita), chybí však čárka na začátku této konstrukce. Chybějící interpunkci přívlastku volného nacházíme v textu také v citaci legislativy: „... *zákon č. 83/90 sb. o sdružování občanů*“. V jiném případě shledáváme naopak nadbytečné oddělení přívlastku těsného: „*žádost o změnu – dokument, podávaný přes informační systém v případě změny*“. Tato citovaná pasáž je v textu součástí seznamu dokumentů a tiskovin. Samostatná informace, že jde o dokument, je tedy zbytečná, proto musí být substantivum nutně vymezeno významem přívlastkové konstrukce.

4. Interpunkce je v tomto ohledu správná.

5. K nadbytečnému oddělování vytykácích a zesilovacích výrazů nedochází.

6. Jednou postrádáme interpunkci uzavírající vedlejší větu vloženou, dvakrát chybí čárka před hypotaktickou spojkou *jako*, která odděluje vedlejší větu.

7. Parentetické struktury jsou odděleny v souladu s pravidly. Dvakrát se v textu vyskytuje parentetický výraz s oslabenou větnou platností (*samozřejmě, bohužel*); v jednom případě je oddělen, ve druhém ponechán bez čárky.

8. Největší počet interpunkčních nedostatků (sedm) pozorujeme v oblasti apozičních zkratk za jménem či názvem právnické osoby. Podle obchodního rejstříku je ve všech názvech firem, které se v textu objevují, zkratka označující formu podnikání (*s. r. o.*) oddělena. Pisatelka sice pokaždé oddělila samotný název od apoziční zkratky, opomíjí však čárku za touto zkratkou, pokud věta pokračuje, např.: „*Centrum aplikovaného výzkumu a dalšího vzdělávání, o.p.s. je svou právní formou obecně prospěšná společnost působící na trhu od r. 2012*“. Stejně tomu je i v případě titulu za jménem (*Ph.D.*).

9. Převažují nedostatky způsobené vynecháním interpunkce, ale vzhledem k faktu, že jeden typ nedostatku je způsoben neznalostí jevu, který se v textu vícekrát opakuje, hodnotíme tendence k vynechání a nadužití interpunkce jako vcelku vyrovnané.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Znalost interpunkce je vcelku uspokojivá. Počet interpunkčních nedostatků je navýšen zejména opakovaným chybováním v jevu, s nímž není pisatelka dostatečně obeznámena (apoziční zkratky, případně nadbytečné oddělování větných členů). Ostatní chyby jsou dle našeho názoru spíše záležitostí nepozornosti.

Práce má velmi dobrou jazykovou úroveň. Pisatelka volí spíše méně komplikované, srozumitelné větné celky. V dalších jazykových rovinách objevujeme pouze drobné a ojedinělé omyly.

5.2 PRÁCE Č. 16 (FEK/02)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 20

Nadbytečná interpunkce: 3

Chybějící interpunkce: 17

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Dvakrát pozorujeme chybějící interpunkci v poměru důsledkovém (*a tedy*), jednou v poměru vylučovacím před spojkou *nebo* a také v poměru eventualitním před druhým členem zdvojeného spojovacího výrazu (*ať – nebo*). Jednou je opomenuta čárka mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu.

2. V ojedinělém případě si všímáme chybně užitou interpunkce před spojkou *než* ve větě jednoduché. Kromě tohoto nedostatku se nadbytečně oddělené větné členy ve vzorku nevyskytují.

3. Přívlastkové konstrukce těsné a volné jsou vhodně odlišeny. V oblasti přívlastků nespatrijeme ani žádné další nedostatky.

4. Interpunkce je v tomto ohledu správná.

5. V jednom případě se setkáváme s nelogicky užitou interpunkcí mezi intenzifikátorem a hypotaktickým výrazem: „... státy, ve kterých se spotřebitel pohybuje a zejména, ve kterých vyrůstá a tedy je jimi nejvíce ovlivněn“. V citovaném úryvku jde o dvě souřadně spojené věty vedlejší, není tedy důvod čárku psát²⁵. Navíc si zde můžeme povšimnout absence interpunkce v poměru důsledkovém (*a tedy*, viz bod 1.).

6. Občasně postrádáme interpunkci před hypotaktickými spojkami oddělovacími věty vedlejší (spojky *jak, jako*). Několikrát zaznamenáváme absenci interpunkce na konci vložených vět vedlejších, jednou dokonce z obou stran (vedlejší věta přívlastková): „Důvodem proč by měly společnosti dbát o spokojenost svých zákazníků je skutečnost, že...“. Čárku též postrádáme na konci infinitivní konstrukce zastupující vloženou větu vedlejší, resp. konstrukce, kterou lze vnímat jako vedlejší větu s elipsou určitého slovesného tvaru: „Jedním ze způsobů, jak takovéto informace získávat je průběžným sledováním a analýzou spokojenosti zákazníků“. V citovaném celku mimo jiné nelze přehlédnout syntaktickou odchylku – anakolut.

7. Vsuvky jsou odděleny v souladu s pravidly. V textu nacházíme jeden výraz parentetického původu s oslabenou větnou platností, pisatelka volí jej oddělit:

²⁵ V jistém smyslu by bylo možno i tolerovat interpunkci před výrazem *a zejména*, pokud by pisatel pociťoval daný vztah jako poměr stupňovací.

„Bilancování zákazníka představuje, na rozdíl od prvních dvou, vědomé a nevědomé procesy zákazníka na psychologické úrovni“.

8. V názvu obchodní společnosti chybí z obou stran čárka oddělující apoziční zkratku (*s. r. o.*), název je však takto bez interpunkce zapsán i v obchodním rejstříku, proto je nepočítáme mezi interpunkční nedostatky. V textu však není patřičně oddělen apoziční vztah vyjádřený výrazem *a to* a dvakrát rovněž postrádáme závaznou čárku oddělující apoziční výčet, např.: „... na které působí odlišnosti individuální a skupinové jako například životní úroveň a styl, respektování tradic nebo generační příslušnost“. Naopak nadbytečně užitá interpunkce si všímáme v případě identifikace (ztotožnění) před spojkou *neboli*.

9. Drtivá většina nedostatků je způsobena vynecháním interpunkce, její nadužití je spíše ojedinělé.

Mimo vymezená kritéria zaznamenáváme ve dvou případech chybějící čárku před výrazem *a to*, který uvozuje dodatkově připojený větný člen v determinacním vztahu, např.: „Koudelka (1997) uvádí několik přístupů ke spotřebnímu chování a to na základě významu, který je takovému chování přiřkládán“.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

Znalost interpunkce je v některých jevech bezproblémová, v jiných oblastech pisatelka výrazněji chybí. Domníváme se, že četné nedostatky jsou způsobeny nepozorností, například oddělování vedlejších vět nebo apozičních vztahů, neboť tyto jevy jsou v dalších případech v textu psány se správnou interpunkcí.

Obecně jazykovou úroveň práce lze hodnotit jako vcelku dobrou, konstatujeme, že největší potíže činí autorce právě interpunkce. Dále bychom vytkli zejména nedostatečnou poučenost v oblasti užívání reflexivního zájmena *svůj* a nefunkční řetězení vedlejších vět uvozených relativem *kteřý*, a to včetně tzv. nepravých vět vedlejších. Narážíme též na některé syntaktické odchylky a stylistické neobratnosti.

5.3 PRÁCE Č. 17 (FEK/03)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 26

Nadbytečná interpunkce: 17

Chybějící interpunkce: 8

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. V jednom případě postrádáme interpunkci v poměru odporovacím (*a nikoli*) a vylučovacím (*nebo*) a dvakrát u zdvojeného spojovacího výrazu (*at' – či, at' – nebo*) v poměru eventuality. Zdaleka největší počet chyb v této práci je způsoben nadbytečně užívanou interpunkcí ve slučovacím poměru před spojkou *a*, např.: „... *efektivní nástroj současnosti s velkým potenciálem do budoucna, a s jedinečnou možností oslovení nejmladších generací*“. Četné z těchto nadbytečných čárek se nachází před zkratkami obsahujícími spojku *a* v poměru slučovacím, například *atd., apod.*

2. Místy se setkáváme s nadbytečnou interpunkcí před spojkami *jako* i *než*, které neuvozují vedlejší větu. V jednom případě pozorujeme před spojkou *jako* čárku, jejíž užití může působit jako nadbytečné, nepovažujeme je však za chybné, neboť pisatel patrně nahlíží konstrukci jako apoziční výčet, což podle pravidel²⁶ lze: „*Assistant: z tohoto názvu lze rozpoznat hlavní úkol těchto zařízení, a to shromažďovat informace, jako kontakty, schůzky, soubory a programy*“.

3. V oblasti přívlastkových konstrukcí se nevyskytují žádné nedostatky. Správně je rozlišován i tzv. přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející.

4. Jevy se ve vzorku nevyskytují.

5. Nalézáme příklad chybně umístěné čárky mezi intenzifikátor a hypotaktickou spojkou uvozující vedlejší větu, zatímco správné je umístění před tento zesilující výraz: „... *nastává problém s výběrem takové lokality zvláště, pokud se cestovní kancelář snaží cílit na celou českou republiku*“. Mimo to zde nelze přehlédnout pravopisný nedostatek v oblasti psaní velkých písmen. K dalšímu chybnému či nadbytečnému oddělování intenzifikujících a výtýkacích výrazů nedochází.

6. Třikrát zaznamenáváme chybějící interpunkci na konci vložené vedlejší věty. Ojediněle se vyskytuje nadbytečná čárka mezi souřadně spojenými větami vedlejšími před

²⁶ Viz PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 170.

spojkou *a* v poměru slučovacím. To opět potvrzuje pisatelův sklon užívat nadbytečnou interpunkci před spojkou *a* ve slučovacím poměru (viz bod 1).

7. V oblasti parenteze neshledáváme žádné nedostatky. Pokud pisatel může volit mezi oddělením výrazu jakožto vsuvky a ponecháním bez čárky, spatřujeme tendenci interpunkci spíše použít, například: „*NFC technologie, na rozdíl od Bluetooth nebo WiFi, využívá elektromagnetickou indukci...*“.

8. Za jménem vedoucí práce se vyskytují dva apoziční tituly za sebou (*Ph.D., MBA*). V rámci větného celku je první titul správně oddělen z obou stran (resp. správně je čárka i mezi těmito dvěma tituly), čárka za druhým (*MBA*) však chybí. Jinde v textu je naopak chybně oddělen apoziční vztah ztotožnění (identifikace) vyjádřený spojkou *neboli*.

9. Jednoznačně převládá tendence k nadužívání interpunkce než k jejímu vynechávání.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu (resp. v daném případě chybné umístění čárky za intenzifikující výraz místo před něj).

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím. (Zde však mnohem častěji však dochází k opaku – nadbytečná interpunkce ve slučovacím poměru.)

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Obeznamenost pisatele s interpunkčními pravidly je spíše nižší, avšak zatímco ve většině oblastí nacházíme méně čtené nedostatky, největší komplikaci zcela jistě spatřujeme v nadbytečném užívání interpunkce před spojkou *a* v poměru slučovacím. Pisatel si rovněž neuvědomuje fakt, že tato spojka může být součástí zkratk vyjadřujících tento poměr.

Text obsahuje značné množství jiných jazykových nedostatků, zejména z hlediska stylistiky. Dochází k častému opakování slov a volbě výrazů, které nepřísluší odbornému funkčnímu stylu. Pozorujeme některé odchylky od pravidelné větné stavby a pravopisné chyby jak lexikální (*dovézt do konce*), tak například v oblasti psaní velkých písmen.

5.4 PRÁCE Č. 18 (FEK/04)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 37

Nadbytečná interpunkce: 5

Chybějící interpunkce: 32

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Velmi často je opomíjena interpunkce před spojkou *a* v důsledkovém či následkovém významu (*a tak, a tedy, a tudíž, a tím*), dvakrát chybí před spojkou *nebo* v poměru vylučovacím a u zdvojeného spojovacího výrazu v poměru slučovacím (*ani – ani, jak – tak*). Ve dvou případech také postrádáme čárku, která odděluje koordinační vztah (slučovací poměr) formálně vyjádřený hypotaxí v podobě výrazů *stejně jako*: „*Její podstatou je ochrana daňového subjektu před nepříznivými postihy stejně jako snadnější orientace daňové správy v transakcích spojených osob*“. Formulaci zde není možno chápat jako adverbialní modí, nýbrž jde o výrazový prostředek slučovacího poměru, tj. význam lze vyjádřit paratakticky například takto: „*Podstatou je ochrana daňového subjektu i snadnější orientace v transakcích*“. Proto je nutno čárku napsat. Podobně je tomu v hypotakticky realizovaném poměru eventualitním, kde rovněž postrádáme interpunkci: „... *přístup k obhajobě nízké úrovně ziskovosti případně daňové ztráty smluvních výrobců*“.

2. Nacházíme dva nadbytečně oddělené větné členy: jeden v platnosti příslovečného určení („*Před samotným popisem jednotlivých metod stanovení transferových cen, je třeba si uvědomit, že...*“), ve druhém případě jde o rozvitou podmětnou strukturu (resp. lze ji nahlížet jako chybně oddělenou přívlastkovou konstrukci z jedné strany, neboť vlivem této konstrukce patrně nedostatek vznikl): „... *že veškeré povinnosti vyplývající z této Směrnice EU, budou implementovány do české legislativy...*“.

3. Zaznamenáváme nadbytečně oddělený přívlastek těsný: „*V případě daňové kontroly, zaměřené právě na problematiku převodních cen, se daňový úřad zpravidla zajímá o to, ...*“. V citovaném celku bylo záměrem pisatelky hovořit o jistém typu daňové kontroly (tedy kontroly zaměřené na problematiku převodních cen), nikoli o daňové kontrole obecně. Interpunkcí se zde mění význam sdělení. V textu naopak několikrát postrádáme náležité oddělení volných přívlastkových konstrukcí, zejména v jevech následujícího typu: „*Pokyn č. D-332 účinný od 1. 1. 2011 (nahrazující původní Pokyn D-258 k uplatňování mezinárodních standardů při zdaňování transakcí mezi sdruženými podniky...*“. Přívlastková konstrukce je zde nositelem dodatečné informace a neomezuje význam substantiva do té míry, aby při jejím vynechání docházelo k posunu tohoto

významu. Pro uchopení této konstrukce jako přívlastku volného svědčí i fakt, že dále v textu se název dokumentu vyskytuje pouze jako „*Pokyn č. D-332*“. Místy též pozorujeme opomenutí interpunkce uzavírající volnou přívlastkovou konstrukci, včetně jednoho výskytu v citaci legislativy: „*V zákoně č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků je uvedeno...*“. Co se týče dalších jevů, pokud je možné chápat přívlastkovou konstrukci oběma způsoby, tedy jako těsnou i volnou, pisatelka volí spíše ponechání bez čárky. V některých syntaktických celcích bychom doporučovali, ačkoli se nejedná vysloveně o chybu, tyto konstrukce pro přehlednost a srozumitelnost sdělení oddělit.

4. V jednom případě nalézáme nadbytečné oddělení dvou spojovacích výrazů za sebou (parataktická spojka následovaná spojkou hypotaktickou): „... *toho, že transakce mezi spojenými osobami probíhají za férových tržních podmínek, tedy, že jsou stanoveny v souladu s principem tržního odstupu*“.

5. Nedostatky v této oblasti se ve vzorku nevyskytují.

6. Značně frekventovaným omylem v textu je vynechání interpunkce na konci vložených vět vedlejších. Jinde chybí čárka i před hypotaktickými výrazy na začátku vedlejších vět: „*Zákon o obchodních korporacích se mimo jiné zabývá... způsobem jak ovládající osoba může působit na ovládanou osobu a přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv*“.

7. Jednou je vynechána interpunkce na konci parentetické struktury, další nedostatky neshledáváme. Projevuje se tendence oddělovat parentetické výrazy s oslabenou větnou platností (*mimo jiné, dle mého názoru, dle Směrnice OECD*).

8. Pozorujeme chybějící čárku za apozičním titulem (*Ph.D.*). Apoziční zkratka za názvem firmy (*s. r. o.*) je ponechána bez interpunkce, avšak v souladu s obchodním rejstříkem, proto jev nepovažujeme za nedostatek.

9. Výrazně převažují nedostatky způsobené vynecháním interpunkce.

Kromě jevů uvedených v kritériích je opakovaně opomíjena interpunkce před výrazem *a to*, který uvozuje různé dodatkově připojené informace, např.: „*Všechny ukazatele a hodnoty uvedené v této práci pocházejí ze zdrojů blízkých dané problematice a to na odborné úrovni*“.

Naplnění hypotéz:

- H1. Nadbytečně oddělené větné členy.
- H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.
- H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlaskem těsným a volným.
- H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.
- H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.
- H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.
- H8. Posun ve významu sdělení.

Jsme přesvědčeni, že četné nedostatky v této práci mohou plynout z nepozornosti, zejména vynechání interpunkce na konci rozličných struktur (včetně vložených vět vedlejších) či před spojkou *a* v důsledkovém poměru. Přesto hodnotíme znalost interpunkce jako neuspokojivou. Kromě nadbytečného oddělování intenzifikujících výrazů, které se ve vzorku nevyskytuje, se pisatelka se dopouští omylů ve všech námi vymezených oblastech interpunkce. K naplnění mnohých hypotéz dochází v textu opakovaně a chyby se vyskytují i ve zcela jednoznačných jevech. Největší problémy způsobuje pisatelce užívání interpunkce v souladu s obsahovým poměrem koordinačního vztahu.

Patrná je jistá nedůslednost v přístupu k jazykové stránce práce. V textu nalézáme mnohá nejednoznačná vyjádření a dvojsmyslně stylizované celky. Pisatelka prokazuje nedostatečnou znalost lexikální a slovtvorné roviny jazyka (např. záměna dějových a účelových adjektiv) a taktéž morfologie i syntaxe (chybné tvary postponovaných deverbativních adjektiv ve funkci přívlasků, množství syntaktických odchylek).

5.5 PRÁCE Č. 19 (FEK/05)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 12

Nadbytečná interpunkce: 4

Chybějící interpunkce: 8

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ojedinele nalézáme nadbytečnou interpunkci před spojkou *nebo* v poměru eventuality, na jiném místě naopak chybí čárka před touto spojkou ve vylučovacím poměru. Jednou také postrádáme interpunkci před druhou složkou zdvojeného spojovacího výrazu (*jak – tak*).

2. Nadbytečně oddělené větné členy – kromě jevu uvedeného v bodě 3. – neshledáváme.

3. Těsné a volné přívlastkové konstrukce jsou vhodně rozlišovány. Všimáme si však nadbytečného oddělení složky přívlastku několikanásobného: „*Někteří zákazníci požadují, aby byla surovina dodávána pouze od jednoho, jimi určeného, dodavatele...*“. Interpunkce mezi členy několikanásobného přívlastku (*jednoho a jimi určeného*) je správná, ovšem druhý člen tohoto koordinačního vztahu je nadbytečně oddělen z obou stran, tedy jako apoziční či parentetický vztah. Tento nedostatek lze prakticky zařadit rovněž do bodu 2.

4. Jednou se setkáváme s vynecháním interpunkce před spojkou *a* následovanou hypotaktickým výrazem, který odděluje větu vedlejší. Jde tedy vlastně o neoddělení vedlejší věty: „*Česká republika je členskou zemí EU a jelikož je převážná část produkce společnosti NOVARES CZ směřována na evropské trhy, je pro ni vývoj v EU velmi důležitý*“.

5. Nedostatky v této oblasti se v textu nevyskytují.

6. V jednom případě pozorujeme chybějící interpunkci na konci vložené věty vedlejší. Chybí též čárka oddělující infinitivní konstrukci, která zastupuje větu vedlejší (lze vnímat jako elipsu určitého slovesného tvaru): „*Nejedná se tedy pouze o to, jak lidské zdroje řídit, ale také kde je získat a jak je udržet*“. V uvedeném celku je správně oddělena první infinitivní konstrukce, stejně tak by však měla být čárka před relativem *kde*, neboť následují dvě souřadně spojené infinitivní konstrukce zastupující vedlejší věty. Jinde v textu si všimáme nadbytečného oddělení dvou souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím: „*... je tedy důležité vyrábět výrobky tak, aby uspokojily požadavky zákazníků a zároveň, aby byly výrobní procesy a postupy v harmonii s legislativními a právními předpisy*“. V tomto případě však nadbytečná interpunkce není umístěna před

spojkou *a*, jak bychom očekávali na základě hypotéz. Parataktický vztah je zde totiž posílen příslovečným výrazem *zároveň*, chybná čárka se nachází až za ním. Pisatel si pravděpodobně nedostatečně uvědomuje souřadné spojení vedlejších vět, mezi nimiž je poměr slučovací. Adverbiální výraz byl možná současně vnímán jako vyjádření jiného poměru než slučovacího (snad stupňovacího).

7. Chybnou interpunkci v oblasti parenteze neshledáváme. Pokud jde o parentetické výrazy s oslabenou větnou platností, (*mimo jiné, kromě jiného*), jsou v textu odděleny.

8. Nacházíme nadbytečnou interpunkci v apozičním vztahu identifikace před spojkou *neboli*. Jednou postrádáme oddělení u apozičního výčtu (*např.*), dvakrát u pojmenování téže skutečnosti vyjádřeného výrazy *a to* a *tzv.*, z toho v jednom případě pisatelka vynecháním čárky nechtěně změnila význam sdělení: „*V rámci externí analýzy jsou rozlišovány dvě úrovně tzv. makroprostředí a mezoprostředí*“. Větný celek by bylo možné nechat i takto bez interpunkce, ovšem za předpokladu, že větný člen počínající výrazem *tzv.* bychom považovali za několikanásobný přívlástek neshodný vyjádřený tvary genitivu a rozvíjející substantivum *úrovně* (Jaké úrovně? Úrovně čeho?). Na základě významového kontextu však shledáváme, že jde skutečně o výraz v přístavkovém vztahu, který není náležitě oddělen (text pojednává o „dvou úrovních“, a sice „makroprostředí“ a „mezoprostředí“).

9. Ve vzorku spíše převažuje tendence interpunkci vynechávat.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělený větný člen.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.²⁷

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H8. Posun ve významu sdělení.

Domníváme se, že autorčina znalost interpunkce je velmi dobrá, nedostatky v jednotlivých oblastech se vyskytují spíše ojediněle (kromě apozičních vztahů) a většina z nich je způsobena nepozorností, neboť v dalších příkladech daných jevů je interpunkce správná. Z důvodu nepozornosti také zřejmě převažují chyby způsobené vynecháním interpunkce oproti nadužívání.

²⁷ Ovšem interpunkce je umístěna jinak, než jak je uvedeno v hypotézách – viz bod 6. u tohoto vzorku.

Po jazykové stránce je práce velmi kvalitně zpracována. Zřídka pozorujeme syntaktické odchylky a drobné stylistické neobratnosti.

5.6 PRÁCE Č. 20 (FEK/06)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 12

Nadbytečná interpunkce: 5

Chybějící interpunkce: 6

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ve třech případech dochází k nadbytečnému užití čárky v poměru slučovacím před spojkou *a* (zejména v komplikovanějších strukturách, kde jsou jednotlivé členy koordinačního vztahu bohatě rozvity – sem spadá i nadbytečné oddělení souřadně spojených vět vedlejších uvedené v bodě 6.) a jednou v poměru eventualitním před spojkou *nebo*: „*Požadované vzdělání je středoškolské, nebo vysokoškolské vzdělání technického směru*“. Dvakrát se setkáváme s chybějící interpunkcí v důsledkovém poměru (výrazy *a tak, a tedy*) a také v eventualitním poměru, který je vyjádřen zdvojeným spojovacím výrazem (*ať – nebo*).

2. Nalézáme nadbytečně oddělený rozvitý výraz ve funkci předmětu. Jde o kondenzovanou strukturu, jejímž jádrem je deverbativní substantivum.

3. Co se týče těsných a volných přívlastkových konstrukcí, interpunkce je užívána v souladu s pravidly. Jednou ovšem chybí čárka mezi složkami přívlastku několikanásobného: „*Třetí doplňující částí je kooperativní část...*“. V odstavci, který ve vzorku přechází tomuto citovanému úseku, je pojednáno o dvou základních složkách jistého projektu. Z kontextu tedy vyplývá, že pisatel hovoří o třetí části celkově (a tato část má doplňující funkci). Vynecháním interpunkce zde došlo ke změně významu.

4. Interpunkce je v tomto ohledu správná.

5. Nadbytečné oddělování zesilujících a vytykácích výrazů se v textu nevyskytuje.

6. V jednom případě postrádáme interpunkci před hypotaktickou spojkou oddělující větu vedlejší (*jako*). Naopak zaznamenáváme nadbytečné oddělení dvou souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím: „*Tento vztah je upraven v Dealerské smlouvě, která byla podepsána na počátku roku 2009, a ve které se dealer zavazuje k dodržování... postupů*“. Jednou také shledáváme chybné umístění čárky oddělující

vedlejší větu, a to před formálně odkazovacím výrazem místo za ním. Zájmenné příslovce v daném případě zastupuje příslovečné určení způsobu: „*Uživatel si může... kontakt naplánovat, tak aby byl vhodně načasován*“. V jistém smyslu lze v rámci uvedeného celku hovořit i o posunu významu sdělení, neboť toto sdělení by dávalo smysl i bez čárky, avšak za předpokladu, že by mělo hovorový příznak, jednalo by se o celek parataktický a výraz *aby* by představoval částici. To však patrně nebylo pisatelovým záměrem.

7. Parentetické struktury jsou vhodně odděleny. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*bohužel, mimo jiné*) jsou ponechány bez interpunkce.

8. V jednom případě sledujeme chybějící interpunkci v apozičním vztahu, který je formálně vyjádřen parataxi: „*Mezi rozšířené informace lze zařadit druhotné informace a těmi jsou záliby, zájmy a koníčky...*“. Vlivem parataktického prostředku podléhá pisatel tendenci nahlížet tento syntaktický vztah jako koordinaci, jedná se však o apoziční výčet, proto musí být interpunkční čárka užita. Problém zde spočívá i v nešťastné stylizaci, považovali bychom za vhodnější vynechat parataktickou spojku a vztah realizovat asyndeticky či použít jiného spojovacího výrazu, který lépe odpovídá apozičnímu vyjádření, například: „*Mezi rozšířené informace lze zařadit druhotné informace, a sice záliby, zájmy a koníčky...*“. Ostatní apoziční vztahy v textu jsou patřičně odděleny.

9. Počet nedostatků způsobených vynecháním a nadužitím interpunkce je vcelku vyrovnaný. Vzhledem k relativně nízkému počtu interpunkčních chyb ve vzorku však toto nelze spolehlivě vyhodnotit. (Předpokládáme, že kdybychom posuzovali rozsáhlejší úsek textu, tendence by se v poměru projevíly výrazněji.)

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H8. Posun ve významu sdělení.

Znalost interpunkce hodnotíme jako spíše uspokojivou. Nalezené chyby jsou dle našeho názoru většinou způsobeny nedostatečným poučením o pravidlech, neboť po interpunkční stránce je text vcelku důsledně zpracován, nedostatky z nepozornosti jsou ojedinělé.

V kontextu jazykové úrovně práce hodnotíme interpunkční nedostatky jako málo frekventované, omyly v dalších jazykových oblastech jsou četnější. Pisateli způsobuje komplikace shoda vztažných zájmen („... *vymezených kritérií, které jsou...*“) a také náležité tvary dalších výrazů, ať už se jedná o vyjádření formou rektce, nebo kongruence. Z hlediska stylistiky si všímáme některých odchylek (atrakce, anakolut) a častého nefunkčního řetězení genitivních vazeb („*V důsledku růstu intenzity konkurence...*“).

5.7 PRÁCE Č. 21 (FEK/07)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 34

Nadbytečná interpunkce: 12

Chybějící interpunkce: 22

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Několikrát pozorujeme nadbytečnou čárku před spojkou *a* ve slučovacím poměru, včetně případu, kdy je spojka součástí zkratky (*apod.*), někdy se jedná o užití čárky v nepřilíš komplikovaných celcích a zcela nelogicky: „*Tato metoda pochází z amerického prostředí, a vychází z koncepce Kaizen...*“. Jednou je interpunkce mylně užitá před spojkou *nebo* v poměru eventualitním. Značně frekventovaným nedostatkem v textu je opomenutí čárky u zdvojených spojovacích výrazů vyjadřujících slučovací poměr (*jak – tak, nejen – ale i, jednak – jednak*). Čárka též dvakrát chybí v poměru stupňovacím před výrazy *a dokonce a či dokonce* a jednou v poměru důsledkovém (*a tedy*). Interpunkci postrádáme i u naprosto explicitního vyjádření dalších poměrů, například před spojkou *ale* v poměru odporovacím a před spojkou *neboť* ve významu důvodovém.

2. Setkáváme se s nadbytečně oddělenou podmětnou strukturou, snad vlivem deverbativního adjektiva: „*Nejdůležitější aktivitou z výše uvedených, je kontrola jakosti*“. Nacházíme nadbytečně užitou interpunkci mezi členy vztahu souřadnosti determinanční postupné (jednosměrné): „... *od recepce, přes hotelovou kuchyň, až k vlastním pokojům*“. Jednou také dochází k chybnému oddělení nominativu jmenovacího (z obou stran): „... *pokračujeme do fáze, plánuj, a hledáme nové nápravné opatření...*“. V tomto případě je užití interpunkce nepochopitelné, lze se domnívat, že pisatel zamýšlel opatřit nominativ uvozovkami (*fáze „plánuj“*).

3. Těsné a volné přívlastkové konstrukce jsou vhodně rozlišovány. Nespatřujeme ani žádné další nedostatky v oblasti přívlastků.

4. Chybné oddělení dvou spojovacích výrazů za sebou v textu nenalzáme, ovšem v jednom případě spatřujeme na začátku vedlejší věty nelogicky užitou nadbytečnou interpunkci mezi předložkou a hypotaktickým výrazem: „... *aktivity a techniky, pomocí, kterých jsou monitorovány procesy, zda splňují stanovené cíle kvality*“.

5. K nadbytečnému oddělování intenzifikátorů ve vzorku nedochází. Další nedostatky nezaznamenáváme.

6. Drtivá většina nedostatků v textu je způsobena opomíjením interpunkce oddělující věty vedlejší. Mnohdy pozorujeme absenci čárky na konci vložených vět vedlejších nebo vedlejších vět, které předchází větě hlavní: „*Pokud podnik začne šetřit na těchto nákladech důsledky, ..., mohou být tragické*“. Velmi často dochází k vynechání čárky před hypotaktickými výrazy (*kdo, jak, který, že, aniž by, ...*), které uvozují věty vedlejší či infinitivní konstrukce zastupující tyto věty. Dvakrát si naopak všimáme nadbytečného oddělení dvou souřadných vět vedlejších spojených spojkou *a* v poměru slučovacím.

7. Interpunkce v parentetických vztazích je správná. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*dejme tomu, stručně řečeno, na rozdíl od... apod.*) jsou ve vzorku převážně odděleny.

8. Postrádáme čárku za apozičním titulem v rámci větného celku (*Ph.D.*). Apoziční zkratky za názvy právnických osob (*s. r. o.*) jsou však odděleny správně. Několikrát nalzáme chybnou čárku v apozičním vztahu identifikace (ztotožnění) před spojkou *neboli*, např.: „*Metodika Just In Time, neboli zkráceně JIT...*“.

9. Pisatel podléhá tendenci interpunkční čárku spíše vynechávat. Dle našeho názoru je to mimo jiné způsobeno nedůsledností v přístupu k psaní práce. Tendence interpunkci spíše používat se však projevuje v případě výrazů parentetického původu (viz bod 7.)

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou *a* v poměru slučovacím.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Pisatelova znalost interpunkce je na nízké úrovni, byť jsme zaregistrovali oblasti, v nichž se interpunkční chyby nevyskytují. Na druhé straně se v jiných oblastech setkáváme s velkým množstvím interpunkčních omylů různého druhu, nalzáme

nedostatky i ve zcela elementárních jevech, z nichž četné případy, například vynechání čárky před hypotaktickými výrazy či v explicitně vyjádřeném poměru odporovacím (*ale*), považujeme za chyby z nepozornosti a nedbalosti, která je z úpravy práce patrná. Problém spatřujeme především v rezignaci na oddělování vedlejších vět (na začátku i na konci struktury) a v neschopnosti užívat interpunkci v souladu s obsahovým poměrem; jmenujme především nadužívání čárky v poměru slučovacím a její opakovanou absenci u zdvojených spojovacích výrazů.

Celkovou jazykovou úroveň práce hodnotíme jako značně neuspokojivou. Nalézáme četné defektní celky vzniklé absencí zájmen a určitých slovesných tvarů či nevhodným slovosledem. Pisatel rovněž rezignuje na aktuální větné členění, evidentní jsou potíže s koherencí textu. Všímáme si nepatřičného užívání hovorových prostředků v odborném stylu a v rovině syntaktické nelze přehlédnout nedodržování kongruence („*Průzkum je zaměřen na montáž sedadel určené do vozu Porsche Panamera.*“) či mnohé další odchylky (nejčastěji anakolut – větné celky nedávající smysl; také kontaminace, např. *považovat jako*).

5.8 SHRNUÍ: FAKULTA EKONOMICKÁ

5.8.1 POSOUZENÍ TEXTŮ DLE VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ

1. Značné komplikace v oblasti koordinačních vztahů se projevíly u tří pisatelů: FEK/03, FEK/04 a FEK/07. V ostatních pracích jsme rovněž shledali interpunkční nedostatky v tomto ohledu, ale šlo o jevy méně četné. Téměř ve všech pracích jsme se setkali s absencí interpunkce před spojkou *a* v jiných obsahových poměrech než v poměru slučovacím, většinou však méně četně či ojediněle. Pouze vzorek FEK/04 vykazoval častou absenci interpunkce v poměru důsledkovém (*a tak, a tedy, a tudíž* apod.). Opakovaně jsme v textech registrovali chybějící čárku před druhým členem zdvojeného spojovacího výrazu, a to v různých obsahových poměrech; nejfrekventovanější byl tento omyl v textu FEK/07. V jednom vzorku (FEK/03) naopak představovala stěžejní problém nadbytečná čárka před spojkou *a* v poměru slučovacím, a to včetně případů, kdy byla spojka součástí zkratk (*atd., apod.*). Tento nedostatek se místy vyskytoval i v dalších pracích. Tři pisatelé vynechávali interpunkci před spojkou *nebo* v poměru vylučovacím, řidčeji jsme se setkávali s nadbytečnou čárkou před touto spojkou v poměru eventualitním. Několikrát jsme postrádali interpunkci v hypotakticky realizovaném koordinačním vztahu.

2. V každém textu jsme našli minimálně jeden nedostatek způsobený nadbytečným oddělením větného členu, většinou se ale jednalo o chyby méně četné. Nejhojněji byl jev realizován v textu FEK/01. Většina výrazů měla platnost podmětu či příslovečného určení. V několika textech byl chybně oddělený člen vyjádřen kondenzovanou strukturou s deverbativním základem. U dvou vzorků jsme pozorovali nadbytečnou čárku před spojkami *jako* a *než*. Dvakrát jsme se setkali s nadbytečnou interpunkcí ve vztahu souřadnosti determinací postupné mezi příslovečnými výrazy *od ... přes ... (až) po*.

3. Chybná interpunkce v polovětných přívlastkových konstrukcích se projevila ve dvou textech, a to jak ve smyslu nadbytečného oddělení těsné přívlastkové konstrukce, tak v podobě vynechání interpunkce u přívlastku volného. Výraznější problémy v této oblasti však vykazuje pouze text FEK/04. V dalších dvou vzorcích jsme ojediněle shledali nerozlišení koordinační a determinací souřadnosti u anteponovaných přívlastkových výrazů.

4. Nedostatky v tomto ohledu se téměř nevyskytovaly. Ve dvou textech jsme pozorovali chybnou interpunkci v případě parataktického výrazu následovaného hypotaktickou spojkou uvozující větu vedlejší: v jednom případě se mezi těmito dvěma výrazy nacházela nadbytečná čárka, ve druhém případě byla interpunkce úplně vynechána.

5. Nadbytečnou či chybně umístěnou interpunkci mezi intenzifikátorem a spojovacím výrazem jsme rovněž našli ve dvou vzorcích, v každém z nich ojediněle. Další nedostatky v rámci oddělování zesilovacích a vytýkacích výrazů se v textech nevyskytovaly.

6. S náležitým oddělováním vedlejších vět se pisatelé potýkali vcelku často. Nedostatky jsme shledali ve všech textech, nejfrekventovaněji v práci FEK/07. Setkávali jsme se s chybějící interpunkcí na konci vložených vět vedlejších, řídčejí i z obou stran vložené věty, a také na konci vedlejších vět, které předcházely větě řídící. Absenci interpunkce jsme nezdávka pozorovali i před hypotaktickým výrazem na začátku vedlejší věty či infinitivní konstrukce vedlejší větu zastupující. Nejčastěji šlo o spojky *jak* a *jako*. Opakovaně jsme zaznamenali nadbytečné oddělení dvou souřadných vět vedlejších spojených spojkou *a*, výjimečně jsme si všimli chybně umístěné interpunkce oddělující vedlejší větu (výrazy *tak*, *aby*; vzorek FEK/06).

7. Interpunkce v oblasti vsuvek byla bezproblémová, našli jsme pouze jediný nedostatek, způsobený vynecháním interpunkce na konci parentetické struktury (FEK/04). U výrazů parentetického původu s oslabenou větnou platností jednoznačně převažovala tendence k jejich oddělování.

8. Omyly v oblasti apoziice vykazovali všichni pisatelé, šlo zpravidla o několikerý výskyt v každé práci. U dvou pisatelů byl nedostatek ojedinělý. V jednom vzorku (FEK/01) představovala interpunkce v apozičních vztazích opakovaný problém, jednalo se však o chybování v tomtéž jevu, a sice o absenci interpunkce za apozičním titulem či zkratkou označující typ právnické osoby (s. r. o.). Nedostatek ve smyslu chybějící interpunkce za apozičním titulem (*Ph.D.*, *MBA*) jsme pozorovali u tří dalších pisatelů. Většinou jsme ovšem postrádali interpunkci na začátku struktur před explicitními prostředky apozičních vztahů (*a to*, *jako například*, *tzn.*). Několikrát jsme naopak spatřovali nadbytečnou interpunkci ve vztahu identifikace před výrazem *neboli*.

9. V pracích dané fakulty jednoznačně převažovala tendence chybovat vynecháním interpunkce. Výrazné nadužívání čárek se projevilo pouze u jednoho pisatele (FEK/03), u dalšího (FEK/06) byly počty vyrovnané.

5.8.2 MÍRA NAPLNĚNÍ HYPOTÉZ

H1. Nadbytečně oddělené větné členy. Hypotéza byla naplněna ve všech textech, výskyt byl většinou méně frekventovaný.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem. Jev se vyskytl ve třech vzorcích, z toho v jednom opakovaně, v dalších dvou ojediněle.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce. K naplnění hypotézy nedošlo.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným. Tento problém jsme pozorovali ve dvou vzorcích.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou a v poměru slučovacím. Hypotéza byla realizována ve čtyřech vzorcích, pokaždé šlo o jeden až dva nedostatky.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu. Nadbytečnou čárku mezi intenzifikátorem a spojovacím výrazem jsme shledali ve dvou případech.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších. Jev byl častý, pozorovali jsme jej v šesti textech.

H6. Absence čárky před spojkou a v jiném poměru než prostě slučovacím. Hypotéza byla naplněna v šesti vzorcích; v jednom textu byl jev velmi frekventovaný (především absence interpunkce v poměru důsledkovém), v ostatních spíše občasný.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem. Jev byl realizován ve čtyřech textech, v jednom byl výskyt opakovaný.

H8. Posun ve významu sdělení. Ke změně významu došlo u třech pisatelů, a to z různých důvodů: nadbytečné oddělení přívlastkové konstrukce, nerozlišování mezi přívlastkem několikanásobným a postupně rozvíjejícím, chybné umístění čárky oddělující větu vedlejší, absence čárky oddělující apoziční vztah.

V textech dané fakulty nedošlo k naplnění hypotézy H1b. Naopak nejčastěji byl realizován jev popsáný v hypotéze H5. Téměř ve všech vzorcích jsme též pozorovali potvrzení hypotéz H1 a H6.

5.8.3 ZÁVĚR

Ve vzorcích Fakulty ekonomické jsme zaznamenali celkem 160 interpunkčních chyb, minimální počet v jedné práci byl 12, maximální 37. Škála chybovosti je užší, čísla se pohybují kolem průměrných hodnot. V jedné práci jsme hodnotili znalost interpunkce jako velmi dobrou, u dvou vzorků byla znalost uspokojivá či spíše uspokojivá, u dvou průměrná, u zbylých dvou neuspokojivá (nízká). Celkově tedy považujeme znalost interpunkce na dané fakultě za průměrnou. Ve dvou pracích jsme našli stejný počet chyb,

a to 12. V prvním z těchto vzorků jsme pozorovali chyby výhradně v jedné oblasti a dle našeho názoru byly způsobeny nepozorností, proto byla dle našeho názoru znalost interpunkce velmi dobrá, zatímco v druhé práci byla spíše uspokojivá.

Nejčastěji se chybovalo v náležitém oddělování vedlejších vět, jednalo se zejména o absenci interpunkce na konci vedlejších vět (vložených či předcházejících větě hlavní), jindy ovšem i na začátku věty před hypotaktickým výrazem. Pokud jde o distribuci interpunkčních omylů v rámci dalších kritérií, záleželo zpravidla na individuálních tendencích pisatelů. Například pisatel FEK/01 se nejvíce potýkal s nadbytečným oddělováním větných členů a chybováním v oblasti apozičních vztahů, ačkoli jsme tyto jevy shledali i v ostatních textech. Vcelku frekventované byly nedostatky v obsahových poměrech koordinačních vztahů. Vyskytly se rovněž ve všech pracích, ale pouze tři pisatelé vykazovali v této oblasti větší problémy, a to v různých ohledech. Ve vzorku FEK/04 převažovalo vynechávání interpunkce před spojkou *a* mimo poměr slučovací, pisatel FEK/03 naopak hojně nadužíval interpunkci v poměru slučovacím, v práci FEK/07 často chyběla čárka u zdvojených spojovacích výrazů.

Domníváme se, že většina pisatelů přistupovala k textům s jistou důsledností, interpunkční chyby tedy zpravidla plynou z jazykové nepoučenosti či z nedostatečného uvědomění si větné stavby. Většina nedostatků byla způsobena vynecháním interpunkce, ovšem posoudíme-li i jevy, které nebyly chybné, výrazná tendence k oddělování čárkou se projevovala v oblasti výrazů parentetického původu.

6 ANALÝZA TEXTŮ FAKULTY STROJNÍ

6.1 PRÁCE Č. 22 (FST/01)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 56

Nadbytečná interpunkce: 15

Chybějící interpunkce: 41

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Setkáváme se s opakovaným vynecháním interpunkce u zdvojených spojovacích výrazů v poměru slučovacím, vylučovacím či eventualitním (*jak – tak, ať – nebo, bud' – nebo*), značně frekventovaná je absence čárky před spojkou *a* v poměru důsledkovém (*a tedy, a tak, a tím, a tudíž, a díky tomu*) a odporovacím (*a ne, a nikoli*). Naopak několikrát spatřujeme nadbytečnou interpunkci před spojkou *a* v poměru slučovacím (včetně chybné čárky před zkratkou *atd.*) a před spojkami *nebo, či* v poměru eventualitním.

2. Nezřídka zaznamenáváme nadbytečně oddělené větné členy jak v podobě kondenzovaných struktur s deverbativním jádrem (1), tak ve formě infinitivních konstrukcí (2). Zpravidla mají platnost adverbialie.

(1) „*V tomto případě je tedy nutná optimalizace procesu přehřívání, pro dosažení co nejlepší možné účinnosti.*“

(2) „*Pro provedení optimalizace systému za pomoci EGM je nutné, stanovit některé okrajové podmínky a variovat pouze jednu či několik fyzikálních vlastností systému.*“

3. Přívlastkové konstrukce těsné a volné jsou rozlišovány v souladu s pravidly. Všimáme si však neoddělení členů koordinačního vztahu v případě několikanásobného přívlastku: „*Uvedený Rankinův cyklus je základním nejjednodušším typem*“. Vynecháním interpunkce se zde mění význam sdělení, neboť pisatelovým záměrem evidentně nebylo hovořit o *základním z nejjednodušších typů* (v takovém případě by se jednalo o souřadnost determinací), ale o *základním a nejjednodušším typu*. V jednom případě zaznamenáváme nadbytečnou čárku před strukturou přívlastku neshodného, kterou pisatel patrně mylně vnímá jako apozici: „*Rovnice č. 41 je vhodná pro látky, jako např. inertní plyny či jiné chemicky aktivní plyny*“. Vztah je zde sice vyjádřen typickým prostředkem apozičního výčtu (*jako např.*), substantivum *látky* však nutně vyžaduje bližší determinaci, proto o apozici nejde. Lze hovořit o nevhodné stylizaci. Popsaný jev je možno též zařadit do bodu 2., jedná se prakticky o nadbytečně oddělený větný člen.

4. Nedostatky v této oblasti v textu nenacházíme.

5. V jednom případě postrádáme interpunkci před intenzifikátorem, který je následován hypotaktickou spojkou uvozující větu vedlejší: „*Exergie má tu vlastnost, že je zachována pouze když všechny procesy daného systému a okolí jsou vratné*“. Zde tedy sledujeme pravý opak tendence uvedené v hypotézách, neboť se neuskutečňuje nadbytečné oddělení intenzifikátoru či chybné umístění interpunkce mezi tento výraz a spojku, nýbrž dochází k úplnému vynechání čárky oddělující vedlejší větu.

6. Velké množství nedostatků je způsobeno vynecháním interpunkce za rovnicemi či jinými matematickými výrazy, které jsou následovány hypotaktickým výrazem uvozujícím větu vedlejší, a to v následující podobě.

„*Pro případy, kdy termodynamická teplota není konstantou, můžeme rovnici č. 27 přepsat do tvaru:*

$$dS \cong \sum \frac{Q^k}{T^k}$$

kde index k představuje polohu na hranici mezi dvěma předměty...“

Pisatel si neuvědomuje, že i když je matematický výraz rozsáhlý a i když je v textu jakkoli upraven, vždy funguje v syntaktickém celku jako skladební jednotka. Z toho pak vyplývá nutnost dodržovat všechna pravidla spojená se psaním syntaktické struktury. V textu nalézáme čtrnáct omylů tohoto typu. Podotýkáme, že stejně tak na některých místech chybí interpunkce na konci větných celků, pokud jsou zakončeny matematickým výrazem. Interpunkční tečka však není předmětem zájmu naší práce. Čárka chybí před některými hypotaktickými výrazy uvozujícími větu vedlejší i v dalších případech, např.: „*Exergie je ničena kdykoliv nastane nevratný děj v systému*“. Interpunkce je často opomíjena na konci vložených vět vedlejších či infinitivních konstrukcí zastupujících vedlejší věty (resp. vedlejších vět s elipsou určitého slovesného tvaru), např.: „*Dalším způsobem, jak zvýšit termodynamickou účinnost Rankinova cyklu je regenerace*“.

7. Nedostatky v oblasti vsuvek se ve vzorku nevyskytují. Pozorujeme tendenci oddělovat parentetické výrazy s oslabenou větnou platností (*nicméně, mimochodem, ve skutečnosti*), a to i v případech, kdy na těchto výrazech závisejí vedlejší věty (resp. výraz je následován větou vedlejší), např.: „*Ve skutečnosti, když pára expanduje v turbíně vzniká zde tření mezi párou a lopatkami turbíny*“. Oddělení nepokládáme za chybné, v citovaném celku si ale mimo jiné všímáme chybějící interpunkce na konci vedlejší věty (problematika bodu 6.). V textu jsou oddělovány i další výrazy (zejména příslovečné povahy) jako parenteze, rovněž však nejde o chybu: „*Vztah pro bilanci entropie (rovnice č. 33) bude vypadat, pro případ ustáleného proudění ve výměníku, takto: ...“*

8. V jednom případě postrádáme čárku uzavírající apoziční strukturu. Interpunkce chybí také ve vztahu rektifikace před výrazem *resp.*, přičemž výraz se nachází mezi dvěma rovnicemi, pozorujeme tedy obdobnou situaci, jaká je popsána výše v bodě 6. Jednou si všímáme nevhodné volby interpunkčního znaménka uvozujícího apoziční výčet (interpunkční tečka místo čárky). Tento jev však nepočítáme mezi interpunkční nedostatky, jde spíše o záležitost stylistickou, a sice nevhodné osamostatnění apozičního vztahu: „*Tento způsob zvyšování účinnosti má však i svá negativa. Jako např.: ...*“.

9. Nemale procento omylů v oblasti chybějící interpunkce je způsobeno opakovaným výskytem téhož jevu (tj. při posuzování tendencí zohledňujeme tento typ nedostatku jen jednou). Přesto hodnotíme jako převažující pisatelův sklon interpunkci vynechávat. Výraznou tendenci k oddělování struktur sledujeme v oblasti parenteze, ovšem v jevech, které nepokládáme za chybné (viz bod 7.).

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H8. Posun ve významu sdělení.

Znalost interpunkce je velmi špatná. Nacházíme řadu pochybení vlivem nepozornosti, ale domníváme se, že většina omylů plyne z nedostatečného poučení o jazyce. Největší podíl nedostatků je způsoben neuvědoměním si větné struktury v případech, kdy je součástí celku matematický výraz. Celkový počet interpunkčních chyb je ovšem velmi vysoký a pisatel chybí v mnoha rozličných oblastech.

S úrovní interpunkce koresponduje nízká obecně jazyková úroveň práce. Setkáváme se s frekventovanými nedostatky lexikálními („*vyplívá*“, „*schledáváme*“, příslovečné spřežky psané zvlášť, zanedbávání rozdílu mezi dějovými a účelovými adjektivy), nedostatky morfologickými (nespisovná „jihozápadočeská“ unifikovaná koncovka *-ovo*, chybné tvary zájmen *ona, jenž*) i syntaktickými (porušování shody přísudku s podmínem, shoda v dalších syntaktických vztazích). Pokud jde o rovinu stylistickou, upozorníme zejména na nevhodnou kumulaci nepravých vět vedlejších uvozených zájmenem *což* či na užívání hovorových prostředků jazyka (*pokud..., tak...*).

6.2 PRÁCE Č. 23 (FST/02)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 39

Nadbytečná interpunkce: 7

Chybějící interpunkce: 31

Chybně umístěná interpunkce: 1

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Nežádáme postrádáme interpunkci v poměru důsledkovém před výrazy *a proto*, *a tak*, *a tedy*. Dvakrát spatřujeme nadbytečně užitou čárku před spojkou *a* v poměru slučovacím (nadbytečné oddělení rozvitých členů koordinačního vztahu), jednou před spojkou *nebo* v poměru eventualitním. V jednom případě chybí, očividně z nepozornosti, interpunkce mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu: „*Napínací kladka slouží pro napnutí řemene rozvodového řemene nebo hnacího řemene*“.

2. Nalézáme tři nadbytečně oddělené větné členy. První z nich je podmětem v podobě infinitivní konstrukce: „*Je proto důležité, dodržet vyvážený poměr mezi cenou elektrických prvků*“. Ve druhém případě se jedná o bohatě rozvitou, komplikovanou, a navíc defektně stylizovanou strukturu, jejímž jádrem je deverbativní substantivum a která má funkci příslovečného určení příčiny. U třetího členu se setkáváme s nadbytečnou interpunkcí před spojkou *než* a jde typicky o adverbiale modi ve vztahu měrovém: „*Tyto tvary zubů mají výhodnější rozložení sil na zubu, než v případě lichoběžníkového tvaru zubu*“.

3. Zaznamenáváme chybějící interpunkci u volné přívlastkové konstrukce: „*Podstata... je obsažena v další části zahrnující vysvětlení ohledně konstrukčních uzlů zařízení*“. Přívlastek musí být oddělen čárkou, neboť je zřejmé, že práce neobsahuje dvě či více částí, které by zahrnovaly „*vysvětlení ohledně konstrukčních uzlů*“. Vynecháním interpunkce zde dochází ke změně významu. Další nedostatky v oblasti přívlastků se v textu nevyskytují.

4. Jednou pozorujeme absenci interpunkce před spojkou *a*, která je následována hypotaktickým výrazem oddělujícím větu vedlejší: „*Tím bude docházet ke změně úhlu opásání a pokud by aktuátor byl pevně uložen, došlo by k jeho poškození, ...*“.

5. Nedostatky v této oblasti ve vzorku neshledáváme.

6. Největší procento omylů v textu je způsobeno opomíjením interpunkce oddělující větu vedlejší, a to jednak před hypotaktickými výrazy na začátku těchto vět (pět případů), jednak na konci vložených vět vedlejších (osm případů) nebo vět vedlejších, které

předcházejí větě hlavní (dvakrát). Čárka před hypotaktickými výrazy chybí zejména tehdy, pokud je věta vedlejší vložena do věty hlavní, zároveň však vedlejší větě předchází pouze krátký úsek věty hlavní. Pisatel si tak neuvědomuje, že jde o větu vloženou, a že je tedy třeba napsat čárku i na začátku věty: „*Ve chvíli kdy dojde k takto výraznému poškození, obvykle bývá již pozdě*“. Lze tak konstatovat, že v textu se setkáváme s chybějící interpunkcí jak na začátku, tak na konci vložených vět vedlejších. Kromě chybějící interpunkce jednou zaznamenáváme chybně umístěnou čárku před formálně odkazovací výraz místo za něj, tj. mezi tento výraz a hypotaktickou spojku, která následuje (spojení „*tak, aby*“, viz též analýza předchozích vzorků).

7. V jednom případě postrádáme interpunkci uzavírající parentetickou strukturu. Všechny výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*myslím, mimo jiné, bohužel* aj.) volí pisatel ponechat bez interpunkce.

8. Postrádáme interpunkci za apozičním titulem (*Ph.D.*). Několikrát si všímáme chybějící čárky na začátku apoziční struktury (před výrazy *a to, zejména, jako například*), včetně jednoho případu neoddělené rektifikace: „... *roztřepení respektive zálomy*...“. V textu je pro oddělení apozičního vztahu dvakrát použita interpunkční tečka místo čárky (před výrazy *například, a to*). Jedná se o stylisticky nevhodné osamostatnění apoziční struktury²⁸. Tento jev však nezapočítáváme do nedostatků zkoumaných v naší práci.

9. Výrazně převažuje tendence chybovat vynecháním interpunkce.

Mimo nedostatky uvedené na základě vymezených kritérií se v textu dvakrát setkáváme s vynecháním čárky oddělující dodatkově připojený větný člen, který je uvozen výrazem *a to*. V obou případech jde o příslovecné určení, např.: „*Rozhodl jsem se pro paralelní způsob složení a to ze dvou důvodů*“.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlástkem těsným a volným.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

²⁸ Viz též vzorek FST/01, bod 8.

H8. Posun ve významu sdělení.

Pisatel prokazuje značně neuspokojivou znalost interpunkce. Dle našeho názoru plynou některé nedostatky, zejména v oblasti oddělování vět vedlejších, z nepozornosti, většinou jsou však způsobeny nedostatečnou obeznameností s interpunkčními pravidly nebo jinou jazykovou neznalostí (syntaktické vztahy). V textu je chybováno v četných oblastech, došlo též k naplnění většiny námi stanovených hypotéz.

Práce není po jazykové stránce dostatečně kvalitně zpracována. Řada interpunkčních omylů je doprovázena odchylkami od pravidelné větné stavby či dalšími stylistickými nedostatky, které jsou v práci velmi frekventované. V následujícím větném celku pozorujeme anakolut a nadbytečnou interpunkci ve slučovacím poměru: „*Dochází k vynechávání zápalů, nevhodného průběhu krouticího momentu v závislosti na plynovém pedálu, a samotného dušení motoru*“. V textu se vyskytuje velké množství nesrozumitelně stylizovaných nebo defektních větných celků. Nežádoucí opakování slov či pleonastická vyjádření: „*V následující části popíšu možnosti, kterými je možné...*“.

6.3 PRÁCE Č. 24 (FST/03)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 49

Nadbytečná interpunkce: 13

Chybějící interpunkce: 36

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Dvakrát si všímáme nadbytečné interpunkce v poměru eventualitním před spojkou *nebo*. Čárka je třikrát opomenuta v poměru důsledkovém (*a tak, a tím*), dále v explicitně vyjádřeném poměru odporovacím (*ale*) a také v hypotakticky realizovaném poměru konfrontačním před výrazy *zatímco, zato*. V jednom případě postrádáme interpunkci mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu.

2. Opakovaně se setkáváme s nadbytečně oddělenými kondenzovanými strukturami, které obsahují deverbativa. Mají zpravidla platnost příslovečného určení: „*Pro stanovení neznámých hodnot a odchylky snímače od směru hlavních napětí, je nutné znát deformace...*“. Jindy pozorujeme nadbytečně oddělený větný člen realizovaný substantivem v kombinaci s infinitivní konstrukcí (substantivum je rozvíjeno infinitivní

konstrukcí): „*Ve snaze zabránit tomu vlivu či tento vliv odstranit, byly vyvinuty tzv. meandrové nebo mřížkové snímače*“. Dvakrát nacházíme nadbytečnou interpunkci před spojkou *jako*, např.: „*Na neutrálním vlákne bývá tloušťka stěny přibližně stejná, jako u výchozího polotovaru*“. Všimáme si také chybně oddělených členů ve vztahu souřadnosti determinanční postupné (výrazy *od ... přes ... až po*).

3. Nedostatky v oblasti přívlastkových konstrukcí se v textu nevyskytují. Koordinační a determinanční souřadnost přívlastků je vhodně rozlišována.

4. V případě dvou spojovacích výrazů za sebou je interpunkce správná.

5. Omyly v této oblasti se ve vzorku nevyskytují.

6. Stejně jako v práci FST/01, také zde mnohokrát registrujeme chybějící interpunkci před hypotaktickými výrazy, kterým předchází rovnice či jiný matematický výraz. Pisatel nezohledňuje fakt, že rovnice je součástí syntaktického celku (přesněji řečeno věty hlavní) a že následující hypotaktické uvození vedlejší věty je tedy nutno náležitě oddělit. Popisovaný nedostatek spatřujeme v textu šestnáctkrát, to znamená, že značně vysoký podíl chyb v práci je způsobený právě nezalostí tohoto jevu. Mimo to ve třech případech postrádáme interpunkci uzavírající vloženou větu vedlejší.

7. Místy spatřujeme tendenci oddělit příslovečný výraz coby parentezi. V následujícím celku se zřejmě projevuje záměr takto oddělit formulaci *v častějších případech*, což bychom nepovažovali za chybné, postrádáme však interpunkci na začátku tohoto výrazu: „*Tahový diagram je sám o sobě záznam závislosti síly na celkovém prodloužení nebo v častějších případech, závislost napětí na poměrném prodloužení (deformaci)*“. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (v pravém slova smyslu) ve vzorku nenalzáme. Další omyly v oblasti vsuvek neshledáváme.

8. Opakovaně pozorujeme absenci interpunkce na začátku apoziční struktury. V několika případech je tento nedostatek provázen neobratnou stylizací: „*Největší tlakové napětí vzniklo na spodní povrchce a to kolem 85 MPa*“. V citovaném celku je možno hovořit o dodatkově připojené informaci, významově se jedná o apoziční vztah, který je však nevhodně umístěn. Za vhodnější bychom pokládali například následující stylizaci: „*Největší tlakové napětí, a to kolem 85 MPa, vzniklo na spodní povrchce*“. Dvakrát v textu postrádáme oddělení titulu za jménem (*Ph.D., CSc.*). V obou případech chybí čárka za titulem, interpunkce mezi jménem a titulem je realizována. Všimáme si též tří nedostatků způsobených nadbytečně užitou interpunkcí před spojkou *neboli* ve vztahu identifikace.

9. Přestože velké množství případů chybějící interpunkce je způsobeno neznalostí opakovaně se vyskytujícího jevu, jako převládající se jednoznačně jeví právě tendence interpunkci vynechávat.

Je třeba též zmínit, že pisatel s oblibou dodatečně připojuje nejrůznější větné členy pomocí výrazu *a to*, nejen apoziční vztahy, zmiňované v bodě 8. V textu před uvedeným výrazem několikrát chybí interpunkce.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

V práci se setkáváme s velkým množstvím nedostatků způsobených nepozorností, především pokud jde o opomenutou interpunkci. Na druhé straně pisatel také opakovaně chybí ve stejných či podobných jevech, tehdy hovoříme spíše o nepoučenosti (např. rovnice následovaná hypotaktickým výrazem). Ve třech z vymezených kritérií jsme neshledali žádné nedostatky. Celkově je však znalost interpunkce spíše na nízké úrovni.

Kromě interpunkce pisatel výrazně chybí v oblasti syntaktické, komplikace mu působí zejména užívání náležitých tvarů v rámci shody přísudku s podmínkem, ale i v dalších vztazích vyjádřených kongruencí, zejména v postponovaných přívlastkových konstrukcích. Co se týče oblasti lexikální, často jsou užívána dějová adjektiva namísto účelových („*měřící můstek*“). Všimáme si občasného výskytu hovorových prostředků („*vyndaný*“).

6.4 PRÁCE Č. 25 (FST/04)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 40

Nadbytečná interpunkce: 12

Chybějící interpunkce: 28

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Ve dvou případech pozorujeme nadbytečné oddělení složek spojených spojkou *a* v poměru slučovacím, z toho jednou jde o vztah mezi větami hlavními, podruhé o spojení větných členů. Všimáme si též nadbytečné interpunkce v rámci hypotaktického vyjádření poměru slučovacího: „... *oceli obsahující vedle uhlíku, hlavně mangan, křemík, nikl a molybden*“. Chybně je užita čárka i v poměru eventualitním před spojkami *nebo, anebo*. Interpunkci dvakrát postrádáme v poměru důsledkovém (*a tak, a tím pádem*) a též v případě stupňovacího poměru mezi členy koordinační skupiny: „... *bainitická* (struktura – pozn. aut.) *s viditelnými hranicemi původního austenitického zrna navíc s podílem feritu*“.

2. Nacházíme několik nadbytečně oddělených větných členů ve funkci podmětu či příslovečného určení. Jde zpravidla o kondenzované struktury s jádrem v podobě deverbativního substantiva nebo struktury jinak rozvité, např.: „*Experimentální materiály C3Mn1,4Al a C3Mn2Al (Tab. 1), byly navrženy s rozdílným obsahem hliníku*“. V citovaném celku vznikla interpunkce, která chybně odděluje podmětnou strukturu, zřejmě vlivem komplikovaného odborného pojmenování v koordinačním vztahu. Jinde si všimáme nadbytečně oddělených složek vztahu souřadnosti determinací postupné: „... *během celého procesu zpracování od samotného odlití ingotu, do posledního zpracování v nástroji*“. Nadbytečnou interpunkci pře spojkami *jako* a *než* nespatřujeme, naopak čárka před těmito spojkami často chybí, pokud uvozují větu vedlejší (viz bod 6.).

3. Třikrát postrádáme oddělení volné přívláskové konstrukce, např.: „*Prvním výsledkem byl prototyp ultralehkých dveřních panelů ULSAC (UltraLight Steel Auto Closures) se snížením hmotnosti oproti standardním panelům až o 32 % prezentovaný v roce 2001*“. Posoudíme-li uvedenou přívláskovou konstrukci (*prezentovaný v roce 2001*), shledáme, že její neoddělení jednak přispívá k nepřehlednosti beztak komplikovaného sdělení, jednak vede k mylné interpretaci. Bez interpunkce by z vyjádření mohlo vyplývat, že takovýchto *prototypů* bylo více a právě jeden z nich, tedy ten, o němž je řeč, byl prezentován v roce 2001. K obdobnému vyznění došlo i v dalších dvou

případech chybějící interpunkce u přívlastku volného. Souřadnost koordinační a souřadnost determinanční postupná je ve vztazích mezi přívlastkovými výrazy vhodně rozlišována.

4. Nedostatky v této oblasti ve vzorku nenacházíme.

5. K nadbytečnému oddělování vytýkacích a zesilovacích výrazů v textu nedochází.

6. Největší počet nedostatků v této práci je způsoben opomíjením interpunkce před hypotaktickými výrazy. V tomto ohledu nalézáme sedmnáct omylů, ve většině případů se jedná o interpunkci před spojkami *jako* a *než* oddělujícími vedlejší větu, např.: „*TRIP oceli dosahují vyšších hodnot tažnosti než je tomu u CP, DP a HSLA ocelí*“. Několikrát se setkáváme s vynecháním interpunkce tehdy, pokud je hypotaktický výraz v předložkovém pádě, tedy pokud mu předchází prepozice: „... *lze předpokládat, že teplota při které dochází k úplné austenitizaci a vzniku jednofázové struktury...*“. Naproti tomu chybějící interpunkci na konci vložené věty vedlejší pozorujeme jen dvakrát.

7. Parentetické vztahy realizované interpunkční čárkou se v textu vyskytují minimálně, to je patrně způsobeno vysokou mírou věcnosti textu. Nedostatky tedy nezaznamenáváme. Jeden nalezený výraz parentetického původu s oslabenou větnou platností (*samozřejmě*) shledáváme neoddělen. Zde však z důvodu nízkého výskytu nelze hovořit o tendencích oddělovat či neoddělovat výrazy tohoto typu.

8. Několikrát se setkáváme s absencí interpunkce na začátku apozičních struktur uvozených výrazy *a to*: „*Tyto oceli se dělí na dva typy a to na nízkopevnostní a vysokopevnostní*“. V případě titulu za jménem (*Ph.D.*) postrádáme oddělení apozičního vztahu dokonce z obou stran. Pětkrát registrujeme nadbytečnou čárku před spojkou *neboli* ve vztahu identifikace, místy je navíc lexikální podoba této spojky chybně realizována (*nebo-li*).

9. Jako převažující se jeví tendence interpunkční čárku vynechávat.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílů mezi přívlastkem těsným a volným.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovací.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

H8. Posun ve významu sdělení.

Domníváme se, že v oblasti oddělování vedlejších vět, ve které se také vyskytuje největší procento interpunkčních omylů, převažují nedostatky z nepozornosti. U dalších jevů hovoříme zpravidla o nepoučenosti. Celková znalost interpunkce však u dotyčného pisatele není uspokojivá. Ačkoli jsme v některých vymezených kritériích nedostatky neshledali, došlo k naplnění většiny hypotéz.

Mimoto vidíme práci jako problematickou hlavně po syntaktické a stylistické stránce. Kromě interpunkčních nedostatků se mnohdy setkáváme s odchylkami od pravidelné větné stavby i s jinými defektně stylizovanými celky. Často je to způsobeno užíváním nenáležitých tvarů ve vztazích vyjádřených kongruencí, např.: „*Výsledkem se stal prototyp ultralehkého rámu vozidla (ULSAB – UltraLight Steel Auto Body) prezentované v roce 1998*“.

6.5 PRÁCE Č. 26 (FST/05)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 24

Nadbytečná interpunkce: 10

Chybějící interpunkce: 11

Chybně umístěná interpunkce: 3

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. V jednom případě postrádáme čárku před spojkou *a* v poměru důsledkovém: „*Kvůli malému průměru a tím i malé třecí ploše dochází...*“. Jinde si naopak všímáme nadbytečné interpunkce před spojkou *a* v poměru slučovacím, např.: „*Pomáhá pro měření elektrické aktivity svalů a nervu, a pomáhá hodnotit funkční stav pohybového systému*“. Ojedinele je opomenuta čárka v poměru vylučovacím před spojkou *či* a také mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu: „... *hrudník, obratle, žebra pánev*“.

2. Shledáváme čtyři nadbytečně oddělené větné členy, všechny v platnosti adverbialie (*modi, causae*). Z toho ve třech případech se jedná o kondenzované struktury, jejichž základem je deverbativní substantivum, např.: „*Při jednostranném vykonávání těchto úkonů, může dlouhodobě docházet k přetěžování namáhané části těla...*“. Jednou zaznamenáváme nadbytečnou čárku před spojkou *než*.

3. Dvakrát se setkáváme s nadbytečně odděleným přívlastkem těsným. V obou případech dochází k posunu významu, neboť sémantický rozsah substantiva je vždy nutno determinovat významem přívlastkové konstrukce, např.: „*Rovněž musí být seznámen*

(zaměstnanec – pozn. aut.) *se stavy, zvyšujícími riziko poškození páteře*“. Čárka naopak chybí u přívlastku volného v citaci legislativy; zde navíc pozorujeme pravopisný nedostatek v oblasti psaní velkých písmen: „*Zákon č. 258/2000 Sb. O ochraně veřejného zdraví...*“.

4. V případě dvou spojovacích výrazů za sebou je interpunkce správná.

5. Nedostatky v oblasti vytýkacích a zesilovacích výrazů nenalzáme.

6. Dvakrát shledáváme chybějící interpunkci před hypotaktickými výrazy oddělujícími větu vedlejší (*jako, což*), místy postrádáme čárku na konci vložené věty vedlejší. Ve třech případech spatřujeme chybně umístěnou čárku v jednom a tomtéž jevu, a to u formálně odkazovacího výrazu *tak* následovaného hypotaktickou spojkou *aby*. Interpunkce je mylně užitá před formálně odkazovacím výrazem místo za ním: „*Ergonomie má za cíl přizpůsobit práci člověku, tak aby vyhovovala jeho požadavkům v pracovním prostředí*“.

7. Nedostatky v oblasti parenteze se v textu nevyskytují. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*dle našeho očekávání, samozřejmě, mimo jiné*) jsou ponechány bez interpunkce.

8. Několikrát postrádáme čárku na začátku apoziční struktury před výrazem *a to*, jinde chybí interpunkce, která přístavkový vztah uzavírá. Jednou pozorujeme nejednotné užití interpunkce ohraničující apoziční vztah: zatímco na jedné straně je užitá pomlčka, apoziční člen je uzavřen čárkou: „*Při kontrakci se pomocí zasouvání kontraktilních bílkovin – myozinu a aktinu, sarkomera zkracuje*“. Tento jev však nezapočítáváme do nedostatků posuzovaných v naší práci, neboť vztah je z obou stran oddělen.

9. Tendence vynechávat a nadužívat interpunkci se jeví jako téměř vyrovnané. K vyvození jednoznačného závěru ohledně dotyčné pisatelky bychom ovšem museli posuzovat delší textový úsek.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H8. Posun ve významu sdělení.

Znalost interpunkce je v zásadě průměrná. Nelze vymezit konkrétní oblast, která pisatelce činí potíže, práce obsahuje interpunkční nedostatky v různých ohledech. V některých jevech se omyly vyskytují ojediněle či vůbec, jinde pisatelka chybuje opakovaně. Občasné jsou nedostatky způsobeny nepozorností, například pokud jde o chybějící interpunkci na konci struktur či mezi členy koordinačního vztahu, nezřídka však plynou z nedostatečné poučenosti. To je patrné zejména tehdy, nalézáme-li chyby opětovně.

Práce má vcelku dobrou jazykovou úroveň, místy si všímáme nesrozumitelně stylizovaných větných celků, odchylek od pravidelné větné stavby (anakolut, kontaminace), pozorujeme chybný zápis některých jazykových jednotek z hlediska morfologického či lexikálního (např. psaní spřežek: „*v leže*“, „*v kleče*“).

6.6 PRÁCE Č. 27 (FST/06)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 53

Nadbytečná interpunkce: 27

Chybějící interpunkce: 26

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Čtyřikrát postrádáme čárku v poměru důsledkovém před výrazy *a tak*, *a tedy*, *a tudíž*. Opakovaně (v osmi případech) se setkáváme s nadbytečnou interpunkcí před spojkami *nebo* a *či* v eventualityním poměru. Tohoto nedostatku si lze povšimnout i v následujícím celku, kde zároveň pozorujeme také absenci interpunkce před spojkou *či* v poměru stupňovacím (*či dokonce*): „*Malé výmoly nesnižují vlastnosti vrtáku, ale větší mohou způsobit deformaci břitu, nebo jeho vylomení či dokonce zlomení vrtáku*“.

2. Nadbytečně oddělené větné členy jsou v textu velice frekventované. V této oblasti počítáme sedmnáct nedostatků. Čárka odděluje převážně výrazy v platnosti podmínky či příslovečného určení. Jednou nalézáme nadbytečně oddělený doplněk a zde jsme svědky chybné interpunkce před spojkou *jako*: „*V experimentu u nových vrtáků se charakter průběhu momentu dá popsat, jako neustále rostoucí v závislosti na čase vrtání...*“. K mylné interpunkci dochází zejména vlivem kondenzovaných deverbativních struktur či bohatě rozvitých větných členů, popřípadě koordinačních vztahů, ovšem nezřídka je čárka užitá naprosto nelogicky a nahodile, dokonce i v méně komplikovaných celcích, např.: „*Na obrázku č. 2-27, jsou znázorněny řezy v jednotlivých částech vrtáku během vrtání*“.

3. V jednom případě zaznamenáváme chybějící interpunkci na konci volné přívlastkové konstrukce: „*Jedná se o jednoduchou metodu, nevyžadující nákladné vybavení a je univerzální pro všechny druhy obráběcích metod*“. Tento nedostatek očividně pramení z defektní stylizace celé syntaktické jednotky. Vlastnost vyjádřená přívlastkovou konstrukcí (*nevyžadující nákladné vybavení*) a význam „věty hlavní“, která následuje, jsou dvě rovnocenné informace. Považovali bychom tedy za vhodné obě informace vyjádřit stejnými prostředky a uvést je do koordinačního vztahu, například pomocí dvou souřadně spojených vět vedlejších: „*Jedná se o jednoduchou metodu, která nevyžaduje nákladné vybavení a je univerzální pro všechny druhy obráběcích metod*“. Výše popsaný jev je však ojedinělým nedostatkem v oblasti přívlastků.

4. Nedostatky v tomto ohledu v práci nepozorujeme.

5. Jevy se v textu nevyskytují.

6. Dvakrát se setkáváme s absencí interpunkce před hypotaktickými výrazy oddělujícími věty vedlejší (*což, jestliže*). Vložené věty vedlejší jsou odděleny správně.

7. Z obou stran postrádáme oddělení vsuvky, která je navíc realizována formou věty: „... *ovlivňuje tedy jeho životnost, ale také jak již bylo výše uvedeno i kvalitu vrtané díry*“. Výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*samozejmě, mimo jiné, dle některých tvrzení*) jsou v textu ponechány bez interpunkce.

8. Titul za jménem (*Ph.D.*) v rámci syntaktického celku není náležitě oddělen, čárka za tímto apozičním výrazem chybí. Několikrát sledujeme absenci interpunkce na začátku apoziční struktury před výrazy *tj., a to*. Jednou si všímáme nadbytečně odděleného ztotožnění (identifikace) vyjádřeného spojkou *neboli*; apoziční výraz je zde oddělen z obou stran, ovšem u takto explicitně vyjádřeného vztahu považujeme oddělení za nevhodné.

9. Tendence vynechávat a nadužívat interpunkci jsou takřka vyrovnané, a to i tehdy, zohledníme-li případné opakované chybování v tomtéž jevu.

Kromě jevů uvedených v kritériích často postrádáme čárku u dodatkově připojených informací před výrazem *viz*: „*Z tohoto důvodu byly porovnány profily průměrů v hloubce 1,5 mm viz shrnutí obrázků č. 4-2*“. Pisatelka si neuvědomuje, že se jedná o určitý slovesný tvar (imperativ), tudíž struktura obsahující tento výraz musí být vždy oddělena interpunkcí. Tento nedostatek pozorujeme v textu devětkrát.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Přestože v některých z vymezených oblastí nenalézáme žádné nedostatky či pozorujeme chyby ojedinělé, znalost interpunkce prokázaná v textu je velmi špatná. Celkový počet omylů je značně vysoký a pisatelka chybje i v elementárních jevech. Dle našeho názoru si ve většině případů neuvědomuje větnou strukturu a není poučena o interpunkčních pravidlech. Občasně mohou nedostatky plynout z nedůslednosti (např. čárka před hypotaktickými výrazy). Jako nejproblematictější se nám jeví nadbytečné oddělování větných členů, nadbytečné užívání čárky v poměru eventualitním a také chybějící interpunkce před slovesným tvarem *viz*.

Příliš vysoká není ani celková jazyková úroveň práce, největší komplikace působí pisatelce kromě nedostatků interpunkčních především rovina stylistická. V textu se vyskytuje velké množství neobratně stylizovaných či defektních celků, velmi frekventovaně se setkáváme s odchylkami od pravidelné větné stavby a nelze přehlédnout ani nevhodné řetězení genitivních tvarů substantiv („*V případě potřeby dalšího zpřesnění házení...*“).

6.7 PRÁCE Č. 28 (FST/07)

Počet interpunkčních nedostatků vzorku: 29

Nadbytečná interpunkce: 10

Chybějící interpunkce: 19

Posouzení vzorku dle vymezených kritérií:

1. Několikrát postrádáme čárku před spojkou *a* v poměru důsledkovém (výrazy *a tak, a tedy*). Jednou si všímáme nadbytečné interpunkce v hypotaktickém vyjádření poměru odporovacího: „... *kde na konci přičky namísto čepu, byl ponechán zub*“.

2. Největší podíl nedostatků v textu je způsoben nadbytečným oddělováním větných členů. S tímto jevem se setkáváme osmkrát. Výrazy mají většinou platnost subjektu či adverbiale (*modi, causae*), jednou pozorujeme nadbytečné oddělení jmenné části přísudku.

Dle našeho názoru dochází k chybnému užití interpunkce zpravidla vlivem kondenzované struktury s deverbativním základem či pouhou přítomností deverbativa ve struktuře (substantiva či adjektiva), např.: „*Současně používaný vůz TSO, je dvousloupové třinácti patrová konstrukce s pevným rámem*“. Jednou nalézáme nadbytečnou interpunkci před spojkou *jako*, v daném případě je navíc spojka následována strukturou s deverbativním jádrem: „*Průběh napětí má stejný trend, jako v případě oboustranného vetknutí*“. Někdy jsou čárky užity spíše nahodile, lze spekulovat o určité tendenci vnímat větný člen jako volně připojenou informaci, oddělení je však zcela nevhodné. V následujícím citovaném celku se jedná o takto nadbytečně oddělený člen ve funkci adverbiale modi původu: „*Deformace vozu, od určitého rozměru válečků, je natolik velká, ...*“.

3. Jednou zaznamenáváme chybějící interpunkci na konci volné přívlastkové konstrukce. Tento omyl nepovažujeme za zanedbání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným, nýbrž jde o prosté opomenutí interpunkce na konci struktury. Další nedostatky v oblasti přívlastků nepozorujeme.

4. Nedostatky v tomto ohledu se ve vzorku nevyskytují.

5. V jednom případě si všímáme nadbytečné interpunkce mezi intenzifikátorem a spojovacím výrazem: „*... možnost použít kolečka jiná, pouze, pokud bude materiál vhodný pro pohyb po betonové podlaze*“.

6. Třikrát zaznamenáváme chybějící čárku na konci vložené věty vedlejší. Občasné pozorujeme absenci interpunkce i na začátku vedlejší věty před hypotaktickým výrazem: „*... další přidané hodnoty jako je koroziivzdornost*“.

7. Parentetické vztahy jsou odděleny v souladu s pravidly. V textu nacházíme dva výrazy parentetického původu s oslabenou větnou platností (*na druhé straně, celkem vzato*); první je oddělen, druhý nikoli.

8. Opakovaně chybí interpunkce zejména ve vztahu rektifikace před výrazy *respektive (resp.)* a *potažmo*, ale i v dalších apozičních vztazích, např.: „*Jako první byla zvolena konstrukční ocel třídy 11 konkrétně ocel s označením ČSN 11 523*“. Jednou postrádáme interpunkci za apozičním titulem v rámci větného celku (CSc.).

9. Převažuje spíše tendence interpunkci vynechávat.

Naplnění hypotéz:

H1. Nadbytečně oddělené větné členy.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších.

H6. Absence čárky před spojkou *a* v jiném poměru než prostě slučovacím.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem.

Znalost interpunkce je spíše neuspokojivá. Domníváme se, že většina omylů pramení z neznalosti pravidel, avšak chybějící interpunkce na konci struktur je způsobena převážně nepozorností. Největší komplikace spatřujeme v oblasti nadbytečného oddělování větných členů, pisatel též vykazuje nedostatečnou poučenost ohledně apozičních vztahů.

V textu se setkáváme s mnohými nedostatky v rozličných jazykových rovinách. Je patrné, že některé oblasti působí pisateli ještě větší potíže než interpunkce. Velmi frekventované jsou chybné tvary zájmen, a to jak relativních (*který, jenž*), tak personálních (*ona*) či posesivních. Často je zanedbáván rozdíl mezi dějovými a účelovými adjektivy, pisatel též nezohledňuje významotvornost mezery před značkou („... *napětí je sníženo o 50%...*“). Jsme svědky četných syntaktických odchylek či stylisticky nevhodné kumulace předložek, která je způsobena zpravidla antepozicí přívlastkové konstrukce: „*Vzhledem k na kraj umístěným sloupům...*“. Občasně pozorujeme i chyby v oblasti psaní velkých písmen (*Horní bříza*).

6.8 SHRNUÍ: FAKULTA STROJNÍ

6.8.1 POSOUZENÍ TEXTŮ DLE VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ

1. Náležité užívání interpunkce v souladu s obsahovým poměrem působilo potíže všem pisatelům, nedostatky byly značně frekventované. Nejčastější problém představovala absence čárky před spojkou *a* mimo poměr slučovací, zejména v poměru důsledkovém. Jev se vyskytl v šesti pracích, opakovaně, nejpatrněji ve vzorku FST/01. Velmi čtené bylo též nadužívání interpunkce před spojkami *a*, *nebo*, *či* v poměru slučovacím a eventualitním. Ojediněle jsme naopak spatřovali vynechání čárky před spojkou *či* v poměru vylučovacím. Ve třech pracích jsme pozorovali chybějící interpunkci mezi asyndeticky spojenými členy koordinačního vztahu, několikrát také chybnou interpunkci (ať nadbytečnou, či chybějící) v hypotakticky vyjádřeném koordinačním vztahu. Jeden pisatel vykazoval nedostatky způsobené vynecháním interpunkce u zdvojených spojovacích výrazů.

2. Nadbytečné oddělování větných členů jsme v textech dané fakulty vyhodnotili jako jednu z nejproblematictějších oblastí. Výskyt byl ve všech pracích opakovaný či velmi čtený. Největší komplikace v této oblasti vykazovali pisatelé FST/06 a FST/07. Docházelo převážně k oddělování kondenzovaných struktur s deverbativním jádrem nebo větných členů jinak rozvitých. Tři pisatelé se dopouštěli nadbytečné interpunkce u infinitivních struktur. Většina nadbytečně oddělených větných členů měla platnost adverbiale, často se též jednalo o subjekt či objekt. Občasně jsme zaregistrovali zbytečnou čárku mezi členy souřadnosti determinací postupné (viz např. FST/03). Téměř ve všech textech, byť méně čteně či ojediněle, jsme se setkali s nadbytečnou interpunkcí před spojkami *jako* a *než*.

3. Nedostatky v oblasti přívlastků jsme zaznamenali v šesti vzorcích. Převažovaly omyly způsobené neoddělováním volné přívlastkové konstrukce, místy jsme pozorovali pouhé opomenutí interpunkce na konci této (volné) konstrukce. U jednoho pisatele (FST/05) jsme se naopak setkali s nadbytečným oddělováním přívlastku těsného. Ojediněle (FST/01) v textu došlo k vynechání interpunkce mezi členy přívlastkových výrazů v koordinačním vztahu, tedy členy přívlastku několikanásobného.

4. V této oblasti jsme našli jediný omyl (FST/02), a to chybějící interpunkci před spojkou *a*, která je následována hypotaktickým výrazem uvozujícím větu vedlejší. Ve všech dalších případech dvou spojovacích výrazů za sebou byla interpunkce správná.

5. Pozorovali jsme dva nedostatky (FST/01, FST/07) v syntaktických celcích, kde byl hypotaktický výraz připojující větu vedlejší posílen intenzifikátorem. V prvním případě

došlo k nadbytečné interpunkci mezi intenzifikátorem a spojkou, podruhé byla interpunkce úplně vynechána.

6. Zdaleka největší podíl nedostatků ve všech textech byl způsoben absencí interpunkce oddělující věty vedlejší. Čárku jsme ve značné míře postrádali jak na konci vložených vět vedlejších a vedlejších vět, které předcházejí větě hlavní, tak před hypotaktickými výrazy na začátku vět. Velké procento těchto chyb plynulo z vynechání čárky za rovnicemi a jinými matematickými výrazy, pokud byly tyto výrazy následovány vedlejší větou; tento nedostatek se nejpatrněji projevil u vzorků FST/01 a FST/03. Nežádka ovšem chyběla čárka před hypotaktickými výrazy i v dalších případech, což se prokázalo zejména v práci FST/04. Několikrát jsme se též setkali s chybně umístěnou interpunkcí u vedlejších vět (FST/02, FST/05). Šlo o výskyt formálně odkazovacího výrazu následovaného hypotaktickou spojkou (*tak, jak; tak, aby*).

7. Chyby v této oblasti byly spíše sporadické, ovšem některé vzorky vykazovaly menší množství parentetických struktur. To zřejmě souvisí se zaměřením fakulty, a tedy vyšší měrou věcnosti textů. Místy jsme postrádali interpunkci na začátku či na konci vsuvky, jednou též z obou stran struktury (FST/06). Parentetické výrazy s oslabenou větnou platností zůstávají v textech spíše neodděleny.

8. S nedostatky v apozičních vztazích jsme se setkali ve všech vzorcích, a to vcelku často. Jednalo se zejména o chybějící interpunkci na začátku (resp. z obou stran) apozičních struktur, nejčastěji před výrazem *a to*. Téměř všichni pisatelé se rovněž dopustili opomenutí čárky oddělující titul za jménem, pokud byl součástí větného celku; u některých chyběla čárka za titulem, u jiných z obou stran tohoto apozičního výrazu. Řada nedostatků byla provázena nevhodnou stylizací. Ve dvou pracích také došlo ke stylisticky nevhodnému osamostatnění apozičního vztahu (interpunkční tečka místo čárky, viz FST/01 a FST/02), tento jev jsme však nepočítali mezi interpunkční nedostatky. Opakovaně jsme našli nadbytečnou interpunkci před výrazem *neboli* ve vztahu identifikace a chybějící čárku ve vztahu rektifikace (*respektive, potažmo*).

9. U dvou pisatelů byl poměr chybějící a nadbytečné interpunkce vyrovnaný, u ostatních převažovaly nedostatky způsobené vynecháním interpunkce. V pracích dané fakulty tedy převládala spíše tendence interpunkci vynechávat.

6.8.2 MÍRA NAPLNĚNÍ HYPOTÉZ

H1. Nadbytečně oddělené větné členy. Tento jev jsme ve velké míře shledali ve všech vzorcích, představoval velmi frekventovaný problém.

H1a. Nadbytečně oddělené větné členy – struktura s deverbativním jádrem. K naplnění hypotézy došlo ve všech pracích, výskyt byl většinou opakovaný.

H1b. Nadbytečně oddělené větné členy – infinitivní konstrukce. Jev jsme pozorovali u tří pisatelů.

H2. Zanedbávání rozdílu mezi přívlastkem těsným a volným. Jev jsme shledali ve třech vzorcích. Jednalo se převážně o neoddělení volných přívlastkových konstrukcí, jeden pisatel naopak chybně použil interpunkci u konstrukce těsné.

H3. Nadbytečně oddělené vedlejší věty souřadně spojené spojkou a v poměru slučovacím. K naplnění hypotézy nedošlo.

H4. Nadbytečné oddělování intenzifikátoru od spojovacího výrazu. Jev jsme zaznamenali v jednom případě.

H5. Chybějící interpunkce u vložených vět vedlejších. Jde o jeden z nejčastějších nedostatků, hypotéza byla naplněna u šesti vzorků.

H6. Absence čárky před spojkou a v jiném poměru než prostě slučovacím. Výskyt je četný, nedostatek shledáváme ve všech pracích, zpravidla opakovaně.

H7. Neoddělování apozičních zkratk a titulů za jménem. Hypotéza byla realizována v pěti pracích, většinou šlo o jednotlivý výskyt.

H8. Posun ve významu sdělení. Změnu významu vlivem interpunkční chyby jsme zaznamenali u šesti pisatelů. Byla způsobena zejména nedostatky v oblasti přívlastkových konstrukcí či nerozlišováním přívlastku několikanásobného a postupně rozvíjejícího, v jednom případě také chybným umístěním čárky oddělující větu vedlejší.

Některé hypotézy byly naplněny mnohokrát a opakovaně ve všech vzorcích, jiné ojediněle či vůbec. Nejčastěji se pisatelé dopouštěli nedostatku definovaného v hypotéze H1, potažmo H1a. Velice četná byla též problematika hypotéz H5 a H6. Naopak jev popsáný v hypotéze H4 jsme shledali jednou a hypotéza H3 nebyla realizována.

6.8.3 ZÁVĚR

Ve zvolených textech Fakulty strojní jsme shledali celkem 290 interpunkčních nedostatků. Celkový výskyt interpunkčních chyb v pracích dané fakulty je tedy velmi hojný. Škála chybovosti se pohybuje od průměrných hodnot po velmi vysoké, zcela jednoznačně převažují vysoké hodnoty. Čtyři pisatelé prokazovali neuspokojivou či velmi špatnou (velmi neuspokojivou) úroveň obeznámenosti s interpunkčními pravidly, dva spíše neuspokojivou, jeden průměrnou. Znalost interpunkce na dané fakultě lze tudíž hodnotit jako neuspokojivou.

Navzdory vysokým počtům chyb a špatné znalosti interpunkce došlo k výskytu interpunkčních omylů v některých oblastech minimálně. Například chybná interpunkce u intenzifikátorů či v případě dvou spojovacích výrazů za sebou byla spíše ojedinělá a hypotéza definující nadbytečné oddělování dvou souřadně spojených vět vedlejších nebyla naplněna. O to početnější však byly nedostatky v dalších ohledech.

Nejvýrazněji se v textech projevila chybějící interpunkce oddělující vedlejší věty a klíčovou záležitostí bylo také nadbytečné oddělování větných členů, zejména takových, které měly podobu kondenzované struktury s deverbativním jádrem. U každého ze vzorků se jevila jako nejproblematičtější právě jedna z těchto dvou oblastí. Pokud jde o oddělování vedlejších vět, postrádali jsme čárky na začátku i na konci těchto vět. Nemalý podíl těchto omylů představovala absence čárky za matematickými výrazy, pokud byly následovány vedlejší větou. Tento jev byl pravděpodobně způsoben neznalostí pravidla a také neuvědoměním si větné struktury. Ovšem většina ostatních nedostatků v oblasti oddělování vedlejších vět, včetně vět vložených, plynula evidentně z nepozornosti. Naproti tomu nadužívání interpunkce u různých větných členů bylo otázkou neznalosti.

Pisatelé též prokazovali značnou nepoučenost v oblasti obsahových poměrů mezi koordinálně spojenými členy. Zpravidla jsme pozorovali chybějící interpunkci před spojkou *a* v poměru důsledkovém, řídčeji též v poměru odporovacím. Často jsme ovšem zaznamenali i opačný problém, a to nadužívání interpunkce před spojkou *a* v poměru slučovacím a také před spojkami *nebo*, *či* v poměru eventualitním. Mnohokrát jsme shledali také omyly v oblasti apozičních vztahů, zejména ve smyslu chybějící interpunkce na začátku struktur.

Mimo vymezená kritéria a hypotézy jsme našli i další nedostatky. Opakovaně (ve čtyřech pracích) jsme postrádali oddělení dodatkově připojených informací, zpravidla uvozených výrazy *a to a viz.*

Ačkoli klíčový podíl interpunkčních chyb spočíval právě v nadbytečném oddělování větných členů, v ostatních kritériích převažovala chybějící interpunkce. Většina pisatelů tedy projevovala sklon čárky spíše vynechávat než nadužívat.

7 POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ Z JEDNOTLIVÝCH FAKULT, CELKOVÉ SHRNUÍ

Na základě naší analýzy jsme shledali, že interpunkce v odborných pracích je skutečně nezanedbatelným problémem. Interpunkční nedostatky ve většině textů všech fakult jsme vyhodnotili jako značně frekventované. V některých vzorcích jsme nacházeli i více interpunkčních chyb v rámci jednoho syntaktického celku. S velmi dobrou znalostí interpunkce, a tedy malým počtem chyb jsme se setkali pouze u tří pisatelů (FF/02, FF/05, FEK/05) z osmadvaceti. Největší procento nalezených nedostatků jsme pozorovali v textech Fakulty strojní, v nichž jsme současně vyhodnotili znalost interpunkce jako nejhorší. Velmi nízkou (neuspokojivou) obeznámenost s interpunkčními pravidly vykazovali také pisatelé Fakulty právnické. Na dalších dvou fakultách byla znalost interpunkce spíše průměrná, z toho nejmenší počet omylů jsme našli v textech Fakulty filozofické. Na druhé straně vzorky Fakulty filozofické ovšem vykazovaly naplnění všech hypotéz (každé minimálně jednou), stejně tomu bylo u textů Fakulty právnické, v nichž byla každá hypotéza realizována minimálně třikrát. Nemalý podíl všech interpunkčních omylů ve zkoumaných textech byl rovněž důsledkem nedbalosti a nepozornosti.

Ačkoli měly jednotlivé fakulty v rámci interpunkčních nedostatků svá specifika, dospěli jsme ke zjištění, že nejproblematictější oblasti se na všech fakultách přibližně shodují. Pokud jde o obsahové poměry koordinačních vztahů, největší komplikaci představovala jednoznačně interpunkce před spojkou *a*. Jak odpovídalo naší hypotéze H6, ve většině vzorků jsme postrádali čárku před touto spojkou, pokud se nejednalo o slučovací poměr. Spojka byla v takových případech součástí složeného spojovacího výrazu, (*a tak, a tudíž, a nikoli, ...*). Interpunkce chyběla zejména v poměru důsledkovém, ale také v poměru stupňovacím a odporovacím. Za poněkud sporné jsme pokládali posuzování poměru důsledkového vyjádřeného výrazem *a tím*. Dle Akademické příručky²⁹ není vynechání čárky v tomto jevu chybou, neboť je možno spojení zpravidla vnímat také tak, že zájmeno *tím* odkazuje na předchozí obsah. Ve zkoumaných textech jsme však našli příklady, v nichž je dle našeho názoru konkluzivní význam velmi zřetelný, a vynechání čárky jsme pak pocítovali jako nedostatek.³⁰

Oproti vynechávání čárky před spojkou *a* byl velmi hojný i opačný jev, a to nadužívání interpunkce před touto spojkou ve slučovacím poměru. To se projevilo i v nadbytečném oddělování souřadně spojených vět vedlejších v poměru slučovacím

²⁹ PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8, s. 167.

³⁰ Viz např. vzorek FST/05.

vyjádřením spojkou *a* (naplnění hypotézy H3). Další problematickou spojkou v oblasti parataxe byla spojka *nebo*, resp. *anebo*, *či*. Docházelo zejména k nadbytečné interpunkci v eventualitním poměru, jindy ale také k absenci interpunkce před těmito spojkami v poměru vylučovacím. Dále jsme se v řadě textů setkali s chybějící interpunkcí před druhým členem zdvojeného spojovacího výrazu (např. *jak – tak, at' – nebo, ani – ani, ...*).

Velmi frekventovaným nedostatkem – opět v souladu s našimi předpoklady (hypotéza H1) – byly nadbytečně oddělené větné členy. Jev jsme pozorovali téměř ve všech vzorcích, nejčteněji k němu docházelo v pracích Fakulty právnické a Fakulty strojní. Pisatelé často oddělovali kondenzované struktury s deverbativním jádrem (hypotéza H1a), oddělování infinitivní konstrukce (hypotéza H1b) se uskutečňovalo spíše řidčeji. Mnohdy šlo o jinak rozvité či několikanásobné větné členy. Mylně oddělené struktury měly ve většině případů platnost subjektu či adverbiale. Užití interpunkční čárky bylo ovšem u některých pisatelů naprosto nahodilé a nelogické, chybně užitá interpunkce se vyskytovala i v jednodušších větných celcích. Nadbytečná čárka se také často objevovala před spojkami *jako* a *než*.

Co se týče náležitého oddělování vedlejších vět, šlo o jednu z nejčastějších oblastí interpunkčních nedostatků. Velmi čteně jsme pozorovali absenci interpunkce na konci vedlejších vět vložených (v souladu s hypotézou H5), ev. vedlejších vět předcházejících větě hlavní, ale mnohokrát také na začátku vedlejší věty před hypotaktickým výrazem, nezřídka před spojkami *jako*, *než*. Lze tedy konstatovat, že spojky *jako* a *než* způsobovaly pisatelům komplikace jak ve smyslu vynechávání, tak nadužívání interpunkce. Nejvýrazněji se neoddělování vedlejších vět projevilo v pracích Fakulty strojní, ovšem nemalý podíl těchto omylů byl zde způsoben opomíjením interpunkce za rovnicemi a jinými matematickými výrazy.

Vynechávání interpunkce jsme opakovaně zaznamenávali nejen na konci vložených vět vedlejších, ale také na konci dalších struktur, zejména apozičních a parentetických vztahů a přívlastkových konstrukcí. Dle našeho názoru plynul tento typ nedostatku převážně z nepozornosti.

Problémy způsobené zanedbáváním interpunkce u přívlastkových konstrukcí (hypotéza H2) jsme zaznamenávali především v pracích Fakulty právnické a Fakulty strojní, u dalších dvou fakult se jednalo spíše o chyby občasné. V některých textech jsme pozorovali nadbytečné oddělování přívlastku těsného, jiní pisatelé naopak projevovali sklon opomíjet interpunkci u přívlastku volného. Nejpočetnější byly nedostatky ohledně přívlastkových konstrukcí v textech Fakulty právnické, ovšem zde je nutno zohlednit fakt,

že velké procento chyb v této oblasti plynulo z nedostatečné obeznámenosti s interpunkcí v citaci legislativních dokumentů (absence čárek u přívlastku volného v názvech zákonů).

Pokud došlo vlivem interpunkční chyby ke změně významu sdělení (hypotéza H8), bylo to obvykle právě v oblasti přívlastků, ať už šlo o přívlastkové konstrukce těsné a volné, nebo o rozlišování mezi přívlastkem několikanásobným a postupně rozvíjejícím. Řidčeji byl posun ve významu způsoben také chybným umístěním čárky oddělující vedlejší větu.

Další z hypotéz se naplnila v oblasti apozičních vztahů (H7). Téměř všichni pisatelé se totiž v rámci větného celku dopustili chybějící interpunkce u titulu za jménem, někdy i u apoziční zkratky za názvem právnické osoby. V některých případech chyběla interpunkce pouze za tímto apozičním výrazem, jindy dokonce z obou stran. Šlo převážně o jednotlivý výskyt tohoto omylu v každé práci, což ale bylo způsobeno také ojedinělým výskytem daného jevu. Pokud se ovšem jev v některém z textů opakoval, pisatel v něm také zpravidla opakovaně chyboval.³¹ V celku často chyběly čárky i v dalších apozičních vztazích, zejména na začátku struktur, resp. z obou stran. Často se jednalo o struktury uvozené výrazy *například* (apoziční výčet) nebo *a to* (vysvětlující přístavek). Čárku před výrazem *a to* jsme však mnohdy postrádali nejen v rámci apozičních vztahů, ale také u dalších nejrůznějších dodatkově připojených větných členů. Naopak nadbytečnou interpunkci v oblasti apozice jsme nezřídka pozorovali před spojkou *neboli*, která vyjadřuje specifický typ apozičního vztahu, a sice identifikaci (ztotožnění); místy jsme dokonce registrovali chybný lexikální zápis této spojky (*nebo-li*).

Mezi méně frekventované omyly patřila nadbytečná či vynechaná interpunkce v případě dvou spojovacích výrazů za sebou a pouze občasně jsme setkali s chybnou interpunkcí v oblasti intenzifikátorů, přestože nadbytečné oddělování intenzifikátoru jsme uváděli jako jednu z hypotéz (H4). Pokud jsme našli nedostatek u vytýkacího nebo zesilovacího výrazu následovaného spojkou, jednalo se nejen o nadbytečnou interpunkci, ale jindy také o interpunkci chybně umístěnou či úplně chybějící.

Většinou převažovaly nedostatky způsobené vynecháním interpunkce, převládající tendenci k nadužívání čárek projevovali pisatelé Fakulty filozofické. Kromě jevů vysloveně chybných jsme také zkoumali, zda pisatelé budou oddělovat jednoslovné vsuvky či další parentetické výrazy s oslabenou větnou platností, či nikoliv. Zatímco pisatelé Fakulty filozofické a ekonomické projevovali spíše sklon ponechávat tyto výrazy bez

³¹ Viz např. vzorek FEK/01.

interpunkce, ve vzorcích dalších dvou fakult (FPR, FST) převažoval sklon k oddělování čárkou.

Úroveň interpunkce obvykle souvisela s celkovou jazykovou úrovní práce. Kromě oblasti interpunkční se pisatelé potýkali především se stylistickou stránkou odborných textů. Řada syntaktických celků byla nevhodně a nesrozumitelně stylizována, neboť autoři dostatečně nepromyšlejí obsahové aspekty textu, nepracují s funkční perspektivou výpovědi, často nerespektují zákonitosti slovosledu. Z toho vyplývají i četné interpunkční problémy a nejasnosti a s tím související nižší míra srozumitelnosti textu. Značné množství námi nalezených interpunkčních chyb bylo provázeno odchylkami od pravidelné větné stavby nebo jiným projevem nevhodné stylizace. Jindy bylo v defektních či nesrozumitelně stylizovaných větných celcích obtížné, ba dokonce nemožné posoudit komunikační záměr autora, a tedy i správnost interpunkce, proto pokud byl obsah sdělení v takových strukturách nezřetelný, nevyhodnotili jsme jev jako omyl interpunkční, nýbrž jsme celek považovali za nedostatek stylistický. Nalézali jsme též řadu nevhodných stylisticko-interpunkčních záležitostí, které jsme nezapočítávali mezi interpunkční nedostatky, například užití interpunkční tečky namísto čárky (osamostatnění struktury) apod.

Velmi komplikované, zbytečné dlouhé a nepřehledné struktury, často nevhodně stylizované volili především pisatelé Fakulty filozofické a Fakulty právnické. Naproti tomu v pracích Fakulty strojní jsme se setkali spíše s jednoduššími³² syntaktickými celky, v nichž převažoval věcný popis objektů či procesů; texty se ovšem rovněž neobešly bez stylistických potíží a je překvapivé, že právě na této na této fakultě jsme zaznamenali nejvíce interpunkčních chyb. Domníváme se však, že ze jmenovaného faktu vyplývá například nižší výskyt parentetických struktur ve vzorcích FST.

Mimo to jsme v textech nalézali hojné morfologické omyly, zejména chybné tvary vztažných zájmen *jenž* a *který*. Častý problém ve většině prací představovalo také náležité psaní tvarů osobního zájmena *ona* a posesivních zájmen ženského rodu, především tvaru akuzativu těchto zájmen. Z hlediska syntaktického v mnohých pracích docházelo k užívání chybných tvarů slov ve vztazích vyjádřených kongruencí, ať se jednalo o shodu přísudku s podmínkem, nebo o adjektiva v postponovaných konstrukcích. Považujeme za relevantní zmínit rovněž některé chybné záležitosti v oblasti lexikální, například psaní spřežek zvlášť nebo záměnu dějových a účelových adjektiv, resp. užívání adjektiv dějových namísto

³² Relativně, ve vztahu k ostatním fakultám.

účelových, např. *chladící médium*, *vodící jednotka*. Druhý ze jmenovaných nedostatků vykazovali téměř všichni pisatelé Fakulty strojní, ale i mnozí další.

ZÁVĚR

Předmětem naší práce bylo kvalitativní a kvantitativní zkoumání interpunkčních nedostatků ve zvolených vzorcích kvalifikačních prací čtyř fakult Západočeské univerzity: Fakulty filozofické, Fakulty právnické, Fakulty ekonomické a Fakulty strojní. Jednalo se o současné práce diplomové. Pro naši analýzu jsme zvolili sedm prací z každé fakulty, posuzovaným excerptem bylo vždy dvacet stran vlastního textu dané práce. Zaměřili jsme se na psaní čárky ve větě jednoduché i v souvětí.

V první kapitole jsme se zabývali teorií interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí, shrnuli jsme pro tuto oblast základní jazyková pravidla. Následně jsme charakterizovali předpokládanou problematiku v textech a vymezili hypotézy, blíže jsme popsali jazykový materiál a stanovili kritéria i postup pro analýzu. Poté jsme přistoupili k samotné analýze. Každý vzorek jsme posuzovali na základě vymezených kritérií, zhodnotili jsme výskyt i frekvenci jednotlivých interpunkčních jevů a naplnění hypotéz. Po rozboru všech sedmi vzorků náležejících jedné fakultě jsme obdobným způsobem klasifikovali veškeré interpunkční nedostatky nalezené v textech dané fakulty a stanovili dílčí shrnutí. V poslední kapitole jsme porovnali výsledky z jednotlivých fakult, vyhodnotili jsme nejproblematictější oblasti interpunkce ve vztahu k hypotézám a dospěli jsme k celkovému závěru.

Jak jsme předpokládali, v posuzovaných textech opakovaně docházelo k naplňování většiny námi stanovených hypotéz, zaznamenali jsme ale i další chybné jevy, které jsme vyhodnotili jako časté, ačkoli součástí našich hypotéz nebyly. Značnou měrou se uskutečňoval náš obecný předpoklad týkající se nadužívání interpunkce. Ve vzorcích jedné ze čtyř fakult (FF) dokonce nedostatky způsobené nadbytečným užíváním čárek převažovaly nad chybným vynecháváním interpunkce. Zjistili jsme, že celková úroveň interpunkce se jeví spíše nízká a znalost jejích pravidel průměrná až neuspokojivá. Četné omyly byly též důsledkem nepozornosti. Na základě výsledků našeho zkoumání tak usuzujeme, že interpunkční nedostatky v odborném stylu představují stejně závažnou komplikaci jako v komunikátech dalších funkčních stylů, s nimiž se denně setkáváme.

Dospěli jsme ke zjištění, že nejfrekventovanější oblasti interpunkčních nedostatků si na všech fakultách zhruba odpovídají. V textech jednotlivých fakult jsme ovšem nacházeli i pochybení specifická, způsobená zpravidla výskytem určitých jazykových jevů souvisejících se zaměřením fakulty.

Domníváme se, že výsledky naší analýzy by mohly v praxi posloužit k prevenci těchto nedostatků, pokud by například byly poskytnuty vedoucím kvalifikačních prací na jednotlivých fakultách. Ti by na tato charakteristická pochybení mohli diplomanty upozornit ještě před odevzdáním jejich práce. Zároveň jsme přesvědčeni, že poznatky prezentované v této práci budou cenným přispěním k popisu úrovně interpunkce při výzkumu současného teoreticky odborného funkčního stylu.

RESUMÉ

The main aim of this diploma thesis was to find and analyse incorrect punctuation in selected graduation theses from four faculties of the University of West Bohemia. These faculties were: The Faculty of Philosophy, The Faculty of Law, The Faculty of Economics and The Faculty of Mechanical Engineering. For our survey, we have chosen twenty eight texts, seven works from each faculty. We decided to evaluate twenty standard pages of text from each thesis.

The first chapter of our work contains the theoretical basis and a brief description of punctuation rules in the Czech language. Afterwards, we present our working hypotheses and determine criteria for further analysis. We also describe methods and procedures used during our work.

In the principal part of this thesis we analyse each of the selected texts according to our criteria. Firstly, we describe particular kinds and quantity of discovered punctuation mistakes in each excerpt and we assess how many of our hypotheses have been confirmed. We comment on each writer and evaluate their individual knowledge of punctuation rules. Secondly, we evaluate all the seven texts of each faculty as a whole and make a partial conclusion. In the end, we compare the results of individual faculties; we assess the confirmation of our hypotheses and present the final conclusion.

We hope that the results of our analysis would help to prevent the most common punctuation mistakes in contemporary academic writing in the Czech language and it could also contribute to the overall description of this formal style.

SEZNAM LITERATURY**Primární literatura:**

Soubor posuzovaných diplomových prací Fakulty ekonomické, Fakulty filozofické, Fakulty právnické a Fakulty strojní Západočeské univerzity v Plzni.

Sekundární literatura:

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV nakladatelství, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-21-8.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3.

DANEŠ, František a Karel F. SVOBODA. Infinitivní věty podmínkové. *Naše řeč* [online]. 1960, 43(3-4), 65-80 [cit. 2020-01-28]. ISSN 2571-0893. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4738>

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: [vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult]*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

GREPL, Miroslav, Petr KARLÍK, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.

HLAVSA, Zdeněk. *Pravidla českého pravopisu*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1327-X.

HRBÁČEK, Josef. K problematice syntaktických vztahů a jejich terminologie. *Naše řeč* [online]. 1997, **80**(4), 169-177 [cit. 2019-12-06]. ISSN 2571-0893. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7395>

CHLOUPEK, Jan. Příspěvek k rozboru promluvy. *Naše řeč* [online]. 1975, **58**(1), 34-36 [cit. 2020-03-19]. ISSN 2571-0893. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5809>

Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. ©2008-2020 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

KARLÍK, Petr a Hana GRUET ŠKRABALOVÁ. Koordinace. In: *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. ©2020 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOORDINACE>

NEKULA, Marek. Konektor. In: *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. ©2020 [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONEKTOR>

DANEŠ, F., Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987.

PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2947-8.

ŠMILAUER, Vladimír. *Novočeská skladba*. 2. vyd. Praha: SPN, 1969.